

Република Србија

- Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ПРИВРЕДУ, ЗАПОШЉАВАЊЕ
И РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

ПРОГРАМ ЗА ПОБОЉШАЊЕ СТАЊА У ОБЛАСТИ ПРИВРЕДЕ, ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ЗАНАТСТВА У АП ВОЈВОДИНИ

ОКТОБАР, 2012. године

САДРЖАЈ:

УВОД.....	1
-----------	---

ПРВИ ДЕО

1. ОЦЕНА СТАЊА У ПРИВРЕДИ СРБИЈЕ (Унија послодаваца Србије-Војводине, Никола Павичић)	3
2. АНАЛИЗА ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА АП ВОЈВОДИНЕ У ПРИВРЕДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	13

ДРУГИ ДЕО

1. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: АФИРМАЦИЈА СОЦИЈАЛНОГ ДИЈАЛОГА КАО ОСНОВНОГ КОХЕЗИОНОГ ФАКТОРА (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	17
2. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СОЦИЈАЛНА ПРЕДУЗЕЋА И УЛОГА АЛТЕРНАТИВНЕ ЕКОНОМИЈЕ (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	18
3. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ПУТ У ИНОВАЦИЈСКО ДРУШТВО (Селакова фондација, савез проналазача Србије)	19
4. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ОТВАРАЊЕ „ЗЕЛЕНИХ РАДНИХ МЕСТА“ (Путоказ ка одрживом развоју, национална стратегија одрживог развоја)	22
5. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: УДРУЖИВАЊЕ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	25
6. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ИНТЕНЗИВНА ПРИМЕНА МОДЕЛА ЈАВНО – ПРИВАТНОГ ПАРТНЕРСТВА (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	27
7. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СЕРТИФИКАЦИЈА КАО УСЛОВ ЗА ПРИВРЕДНИ НАПРЕДАК (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	28
8. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ОРИЈЕНТАЦИЈА КА ЖЕЛЕЗНИЧКОМ И РЕЧНОМ ТРАНСПОРТУ КАО НАЈЕКОНОМИЧНИЈИМ ВИДОВИМА ПРЕВОЗА (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	29
9. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: РАЗВОЈ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ СЕРВИСА КАО УСЛОВ ЗА МОДЕРНУ ПРИВРЕДУ (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	45
10. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СИСТЕМСКИ РАЗВОЈ ПУТНЕ МРЕЖЕ И ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	49
11. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ЛОГИСТИКА КАО ПОКРЕТАЧ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА АП ВОЈВОДИНЕ (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	62
12. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ВОЈВОЂАНСКО СЕЛО КАО ЕКОНОМСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ	67
13. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ФОНДОВИ ЕУ, УН И ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА КАО ШАНСА ЗА ЈОШ ЈЕДАН БУЏЕТ .	71
14. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: НОВ ПРИСТУП У РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА ВИСОКО ИЗРАЖЕНЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ	73

ТРЕЋИ ДЕО

ПРОГРАМ ПОДСТИЦАЈА ПРИВРЕДИ АП ВОЈВОДИНЕ КРОЗ АКТИВНОСТИ ВЛАДЕ (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова)	77
1. ПОМОЋ ПРИВРЕДИ КРОЗ ПОВОЉНЕ КРЕДИТНЕ АРАНЖМАНЕ РАЗВОЈНОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ	77
2. АКТИВНОСТИ ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА СЕКТОРА МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА, ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ЗАНАТСТВА	78
3. ФИНАНСИЈСКА ПОМОЋ ПРЕДУЗЕЋИМА У ТЕШКОЋАМА ЗА ОБНОВУ И ПОКРЕТАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ	85
4. ПРИВЛАЧЕЊЕ СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА	86
5. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА УЛАГАЊА ДОМАЋИХ КОМПАНИЈА	88
6. УДРУЖИВАЊЕ СРЕДСТАВА СА ЛОКАЛНИМ САМОУПРАВАМА	88
7. ЗНАЧАЈНИЈА УЛОГА ГАРАНЦИЈСКОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ	88
8. НАСТАВАК АКТИВНОСТИ ОПОРАВКА ЛОШЕ ПРИВАТИЗОВАНИХ ПРЕДУЗЕЋА	89
9. САРАДЊА СА СТЕЧАЈНИМ УПРАВНИЦИМА И ЗАСТУПНИЦИМА КАПИТАЛА	90
10. ИЗРАДА СТРАТЕГИЈЕ КОМПЛЕМЕНТАРНОГ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПРИВРЕДЕ ВОЈВОДИНЕ	91
11. СУБВЕНЦИОНИСАЊЕ ОТВАРАЊА НОВИХ РАДНИХ МЕСТА У ВОЈВОДИНИ	92
12. ПОДСТИЦАЊЕ СКЛАДНОСТИ ОДНОСА ПОСЛОДАВАЦА И ЗАПОСЛЕНИХ	93
13. ЕФИКАСНО ЕВИДЕНТИРАЊЕ И АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ПРИВРЕДЕ	94
14. ЕДУКАТИВНИ ЦЕНТАР	94
15. ТЕКСТИЛНА И МЕТАЛСКА ИНДУСТРИЈА	97

УВОД

Ситуација у којој се налази привреда Републике Србије, а самим тим и АП Војводине, захтева пун ангажман свих чинилаца који својим деловањем, идејама и саветима могу да помогну њеном опоравку. Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, сходно својим надлежностима, је пред себе поставио значајан задатак да обједини стваралачку и креативну енергију институција и појединаца у Војводини који могу, кроз нове идеје, креативне анализе и пројекте допринети прихватању вредности и начина понашања развијених економија у Европи.

Овај документ управо представља резултат оваквог рада. Коришћене су анализе најпознатијих војвођанских привредника и стручњака, елаборати најзначајнијих научних институција и појединаца, пројекти институција које су далеко одмакле у прихватању европских стандарда, као и искуство развојних, инспекцијских и других институција у домену својих надлежности.

Полазећи од схватања да један овако целовит документ има за амбицију да постане једно од правила понашања и деловања у следећим годинама и да се без квалитетне анализе не може ићи ка ефикасним решењима, да не можемо тражити решења без промене свести и стратешког понашања, а да се конкретни видови подршке привреди морају креирати тек на крају процеса, овај документ се састоји из два дела:

- Оцена стања у привреди Србије и анализа економског положаја АП Војводине у привредном систему Републике Србије и
- Програм Владе АП Војводине за побољшање укупног привредног амбијента у АП Војводини, а који укључује нове стратешке правце и конкретне подстицајне мере и активности

Аутор материјала који се односи на оцену стања у привреди Србије је Никола Павичић, један од најистакнутијих привредника у Србији, творац једног од најуспешнијих пројеката страног улагања „Таркет“ (бивши „Синтелон“) из Бачке Паланке, који је свеобухватном анализом стања у привреди Србије, на један критички, објективан и стручан начин, приказао тренутну ситуацију и предложио решења која могу бити полазни основ за почетак изласка из кризе. Овај изузетан материјал, који је Унија послодаваца Војводине упутила Покрајинском социјално економском савету, прихватили су сви социјални партнери у Војводини као своје виђење. Оцена економског положаја Војводине у привредном систему Републике Србије је логичан след садржаја у овом Програму. Анализа стања у Републици Србији и АП Војводини односи се на стање из половине 2012. године.

Опоровак привреде Војводине се не може замислити без прихватања система вредности и понашања који се већ дуже време примењује у развијеним европским економијама. Промена свести и прихватање чињенице да наш европски пут првенствено подразумева стандардизацију и усаглашавање са нормама које важе у снажним привредним целинама пред нас поставља обавезу да прихватимо основна стратешка опредељења која се примењују у тим земљама. Не може се предвиђати привредни успон са неразвијеном и неекономичном саобраћајном структуром, ниподаштавањем иновативности, игнорисању заштите животне средине и значаја обновљивих извора енергије, непознавању методологије за писање европских пројеката, дозвољавању пропадања војвођанског села и окретањем главе пред модерним тржишним принципима.

Из тих разлога, део који се односи на нове стратешке правце које је потребно имплементирати у привредни амбијент, а који ће одлучујуће утицати на промену свести и размишљања, сматрам можда и најзначајнијим делом овог документа. Стратешки правци су усаглашени са модерним европским токовима у привређивању и представљају најбољи путоказ за будућност. Недвосмислена жеље за променом свести биће најефикасније доказана прихватањем принципа да се само кроз сарадњу социјалних партнера може доћи до решења у корист грађана, да је област екологије и обновљивих извора енергије највећа шанса за нова радна места, да су привредни субјекти снажни само ако се удружују, да је јавно-приватно партнерство модел будућности, да ћемо кроз сертификацију прихватити стандарде ЕУ, да без обнове железничког и водног превоза нема економичности у транспорту, да је унапређење система електронске комуникације залога будућности, да је војвођанско село највећи војвођански потенцијал, да се кроз успешно аплицирање ка фондовима ЕУ може зарадити још један буџет, да се мора реформисати борба против сиве економије.

Трећи део овог документа се односи на конкретне финансијске и логистичке подстицаје Владе АП Војводине развоју привреде, предузетништва и занатства, сходно својим надлежностима. Финансијски подстицаји се базирају на повољним кредитним и подстицајним линијама Развојног фонда Војводине, Гаранцијског фонда и покрајинских секретаријата, посебно Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова. Логистички подстицаји се односе на подршку јачању конкурентности сектора МССП, оснаживању улоге доживотног учења, преквалификација, доквалификација и стицања нових знања, подстицању запошљавања и привлачења страних инвестиција, али и давању истих шанси домаћим инвеститорима.

Приликом израде овог документа консултоване су еминентне установе и појединци. Поједина поглавља која су креирана у специјализованим институцијама су у целости имплементирана у садржај и изузетно смо захвални на драгоценом доприносу. У садржају је посебно наглашен креатор сваког појединачног текста.

Јавна расправа о овом документу је била изузетно широка и свеобухватна. Предлог документа је био упућен на разматрање привредницима, асоцијацијама послодаваца, синдикатима, политичким странкама из позиције и опозиције, локалним заједницама, одборима Скупштине АП Војводине, министарствима Владе Републике Србије и др. Велики број предлога, примедби и сугестија које су нам достављене су биле изузетно драгоцене и велики део њих је укључен у коначну верзију документа.

Основни принцип у примени Програма ће бити да најстручнији појединци креирају политику и мере у области за коју су специјализовани, тако да ће за сваку посебну меру бити формирана радна група чији ће предлози и сугестије чинити основ за деловање, у оквиру акционих планова за сваки стратешки правац.

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР ЗА ПРИВРЕДУ, ЗАПОШЉАВАЊЕ
И РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

Мирослав Васин

ПРВИ ДЕО

1. ОЦЕНА СТАЊА У ПРИВРЕДИ СРБИЈЕ

Унија послодаваца Војводине припремила је материјал „Оцена стања у привреди Србије“ са предлогом краткорочних и дугорочних мера које је неопходно предузети ради превазилажења дубоке економске и социјалне кризе у којој се налази наша земља. Материјал је упућен Покрајинском социјално-економском савету ради изграђивања заједничких ставова социјалних партнера у Аутономној Покрајини Војводини о предложеним мерама.

Покрајински социјално-економски савет, који чине представници Владе Аутономне Покрајине Војводине и репрезентативних синдиката и удружења послодаваца у Војводини – Савеза самосталних синдиката Војводине, Уједињених гранских синдиката „Независност“ и Уније послодаваца Војводине, на седници одржаној 11. септембра 2012. године, размотрио је предложени материјал и консензусом га усвојио.

Закључено је да Покрајински социјално-економски савет усаглашени материјал социјалних партнера у Војводини упути Социјално-економском савету Србије, Влади Републике Србије и Националном савету за привредни опоравак Србије, као допринос у стварању широког друштвеног консензуса о концепту реформи које је неопходно предузети како би дошло до привредног опоравка Србије.

Налазимо се у дубокој економској и социјалној кризи јер предуго одлажемо реформе. Упорно спроводимо погрешан економски модел. Занемарили смо домаћу индустријску и пољопривредну производњу. Трошили смо за четвртину више него што је остварени БДП дозвољавао. Јавна потрошња без покрића донела нам је буџетски дефицит, који из године у годину расте. Мало извозимо, а много увозимо и перманентно правимо велики спољнотрговински дефицит. Инвестирамо погрешно.

Наша нова предузетничка елита зарађује новац у сфери потрошње и финансијских шпекулација, па тамо и инвестира. Уместо да инвестира у нове технологије и нове фабрике које запошљавају, извозе и праве добит, нова елита улаже у супермаркете, некретнине и хартије од вредности, најчешће државне, где се много брже и сигурније зарађује.

Од демократских промена 2000. године до данас ми не живимо од свог рада и новостворених вредности. Приходе смо остваривали од социјалне помоћи из иностранства тј. од донација и помоћи међународних институција. Важна помоћ свих ових година стиже нам од наших радника из иностранства. Њихове дознаке сваке године крепе наш платни биланс.

Кроз приватизацију продали смо имовину коју су стварале раније генерације. Од 2008. године почели смо бесомучно задуживање. По свим овим основама, по рачуницама економиста, у Србију се слило близу 70 милијарди евра. Те силне милијарде, уместо у производњу, отишле су у потрошњу. Зато ми данас, после 12 година од промена, говоримо о покретању наше индустријске и пољопривредне производње.

Истина је да смо ми тим новцем подигли стандард грађана. Сада, када је дошло време враћања тог новца, стандард грађана ће се урушити.

Време прављења илузије бољег живота на кредит је прошло. Суочавамо се са нашим ружном стварношћу, са много затворених фабрика и пољопривредних газдинстава, осиромашеним селом, са новом армијом незапослених. Илузија да задуживањем, без подизања сопствене индустрије и пољопривреде, можемо постати богато друштво је нестала као леп сан. Шокирани смо сазнањем да смо неуспело и сиромашно друштво са много проблема, са задуженим грађанима, презадуженом привредом и државом.

Створили смо неодржив економски систем, који се не може поправити. Морамо га темељно мењати, јер он почива на доминацији финансијског сектора, на производним, заправо на доминацији финансијског сектора над целим друштвом. Имовина задужених грађана, презадужених предузећа и презадужене државе, налази се фактички великим делом у рукама банака. Грађани и предузећа закључили су са банкама уговоре о кредитима са девизном клаузулом и високим каматама. Обезбеђење уговора је имовина дужника. Висина дуга, због девизне клаузуле, зависи од кретања курса динара. Долази време кад се јак динар не може вештачки одржавати и кад ће дугови грађана и предузећа астрономски расти. Садашња дужничка криза, у којој презадужена предузећа не враћају скоро трећину узетих кредита, претвориће се у дужничко ропство јер ће банке преузети добар део имовине наших предузећа.

Док се не реши овај проблем ми не можемо покренути индустрију и пољопривреду, не можемо очекивати раст производње и извоза. Уговори са девизном клаузулом су добри за банке, које су ризик из биланса банака пребациле на дужнике. Због премештања овог ризика поставља се питање моралности ових уговора. Ови уговори су штетни за грађане и предузећа јер их воде у дужничко ропство. Штетни уговори за грађане и предузећа штетни су и за ширу заједницу. Све државе у свету предузимају мере против уговора који су штетни за заједницу. Тако је америчка држава 1929. године донела пропис којим је забранила прављење таквих уговора. Тај пропис је важио до 1999. године.

Наша држава мора заштитити грађане, предузећа и себе и донети пропис којим ће забранити закључивање уговора о кредиту са девизном клаузулом, а дејство раније потписаних уговора суспендовати за убудуће. На основу прописа ове државе у наш живот су ушли уговори о кредиту са девизном клаузулом, па прописом исте државе треба да изађу из нашег живота.

Забраном кредита са девизном клаузулом дугови по кредитима неће се више везивати за кретање курса па ће држава моћи да води слободну политику курса и дозволити да се на тржишту формира реална вредност динара. Реална вредност динара покренуће извоз и смањити увоз па ћемо коначно кренути правим путем.

1.1. СТАЊЕ У ПРИВРЕДИ СРБИЈЕ

Одлажући реформе ми смо, у ствари, прикривали стварно стање у привреди земље. Ми данас немамо ни једну комплетну емпиријску анализу стања индустријске и пољопривредне производње. За 12 година није забележен случај да је у Скупштини или у Влади поднет експозе о стању привреде земље. Ни у време доношења одлука о задуживању нису прављене анализе како ћемо те дугове враћати.

Нова Влада мора извршити праву процену стања у економији земље пре него што утврди концепт реформе. Она више нема права на грешке. Она има једну шансу, једно време и једну земљу да у њој спроведе темељне реформе.

Реална оцена стања заснива се на анализи података о расту индустријске и пољопривредне производње, запослености, инвестицијама, успешности, нивоу технолошких знања, иновативности, предузетничкој иницијативи, каматама, курсу, извозу, порезима, задужености и нивоу јавне потрошње.

1.2. РАСТ ПРОИЗВОДЊЕ

Србија је једина земља у Европи која није достигла ниво индустријске производње из 1989. године, заправо, до данас ми нисмо достигли ни 50% индустријске производње из те предтранзиционе године. Значи, у 2011. години индустријска производња у Србији била је на нивоу производње из 1972. године. Због пада индустријске производње неколико стотина хиљада радника остало је без посла.

Пре 23 године у Београду је радило 245.000 индустријских радника, данас ради нешто мање од 14.000. У Новом Саду радило је 25.000 индустријских радника, данас их ради 5.500. Разлог за овакву пропаст индустријске производње у Србији треба тражити у оном што се у Србији дешавало 90-их година прошлог века.

После рушења Берлинског зида, бивше социјалистичке земље кренуле су у транзицију, на пут из социјализма назад у капитализам. Србија је на тај пут кренула са 10 година закашњења. Она је десет година живела у изолацији и санкцијама. У том времену уништена је привреда Србије. То је време кад су закони били суспендовани и кад се радило илегално. Створен је криминализован економски модел кога се у потпуности нисмо ослободили ни до данас. Изгубили смо већину предузећа, искључени смо са светског тржишта и праћења развоја технологија у свету. Изгубили смо најважнији део капитала предузећа који чини људски капитал. Политичка елита која је тада водила земљу нема алиби.

После промена 2000. године нова политичка елита до данас није зауставила ту агонију па и она нема алиби за стање у којем се индустријска и пољопривредна производња земље налази. У ситуацији у којој се налази наша земља нема смисла тражити кривце јер невиних нема. Уместо кривца треба тражити решења.

1.3. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА

Најбољи и најуређенији део привреде некадашње СФРЈ била је пољопривредна производња. Велики комплекси земљишта, модерно опремљена газдинства, индивидуални пољопривредни произвођачи, укључени у систем кооперације сврстали су нашу тадашњу пољопривредну производњу у сам европски врх. Успешну производњу пратила је моћна прерађивачка индустрија и индустрија пољоопреме.

У времену санкција и изолације овај привредни комплекс доживео је судбину остале производње. Изгубљено је све сем земљишта.

После промена 2000. године, нове власти праве нове грешке у приватизацији друштвеног земљишта, али започињу исправно нову аграрну политику. Аграрни буџет расте и 2004. године достиже 5% буџета Србије. Та година је преломна јер, нажалост, од тада започиње занемаривање аграра. Учешће аграрног буџета у буџету земље са 5% у 2004. години опада на 2,2% у 2009. години. Крајем 2009. године, кад је вршен ребаланс државног буџета, уштеде су нађене у кресању аграрног буџета иако су тих месеци фармери протестовали просипајући млеко на улицама.

У последњих 5 година ми лутамо и немамо аграрну политику. Последице су познате, уништили смо сточни фонд па млеко, млечне производе и месо увозимо. Увезимо краставце из Индије и Вијетнама, бели лук из Кине, шаргарепу и кромпир

однекуда. Држава се задужује да би на тржишту било девиза за увоз онога што можемо произвести у земљи.

Није споран наш огромни потенцијал у овој области. За коришћење тог потенцијала треба подршка државе кроз дугорочну аграрну политику. Све модерне државе интервенишу преко аграрних буџета и за то одвајају огромна средства. У приходу фармера у државама Европске Уније четвртина долази од државе. За инвестиције у овој области те државе дају до 40% бесповратних средстава. Ми смо тек пре две године почели исплаћивати симболичне премије за млеко. Оно мало аграрног буџета трошено је нерационално. Мање од 10% пољопривредних домаћинстава користи помоћ из тог буџета.

У Споразуму о придруживању договорили смо са Европском унијом да од 2014. године отворимо наше тржиште за пољопривредне производе из држава Европске уније. Домаћи произвођачи са малом помоћи државе из сиромашног пољопривредног буџета не могу издржати конкуренцију из увоза. Ако желимо сачувати домаћу пољопривредну производњу и користити њен потенцијал морамо повећати аграрни буџет и још рационалније употребљавати новац намењен развоју аграра.

Реалне су шансе да у кратком року и са релативно мало капитала подигнемо производњу хране која може да се извози на сва тржишта у свету, а посебно на тржишта на којима имамо повлашћени положај. Постоји реална шанса да у производњи органске хране постанемо европски лидер. Располажемо комплексима земљишта која могу да се сертифицију у кратком року. Наше научне институције имају традицију и знања. Имамо много незапослених људи, а органска производња тражи много живог рада. Посебним мерама аграрне политике треба подстаћи ову делатност.

1.4. ЗАПОСЛЕНОСТ И ЗАРАДЕ

Просечна бруто зарада исплаћена у јулу 2012. године у Републици Србији износи 57.240 динара (нето 41.180 дин). У односу на просечну зараду исплаћену у јуну 2012. године, номинално је мања за 2,5%, а реално је мања за 2,6%. У односу на јул 2011. године, просечна зарада исплаћена у јулу 2012. године номинално је већа за 5,7%, а реално је мања за 0,4%.

Најниже просечне зараде су у прерађивачкој индустрији, делатности услуга смештаја и исхране и осталим услужним делатностима. Највеће просечне зараде су у области финансија и осигурања, информационих технологија и информисања и комуникација.

Просечна зарада по запосленом у Војводини, у марту 2012. године износила је бруто 54.852 динара (39.706 дин нето), што у односу на остале регионе Србије Војводину смешта на друго место, одмах после Београдског региона.

Према подацима из Анкете о радној снази у априлу ове године имали смо 2.894.421 активних лица, у чему је било 2.157.618 запослених и 736.802 незапослена, те је стопа незапослености у Србији била 25,5%.

Према подацима Покрајинске службе за запошљавање, 31. јула у Војводини било 198.045 незапослених лица. У истом периоду прошле године било их је 203.133, што је смањење за 5.088 лица. Крајем јануара 2012. године у Војводини је било 207.429 незапослених, што значи да је од почетка ове године њихов број смањен за 9.384 лица.

1.5. БДП

Реални пад БДП-а у првом кварталу 2012. године у односу на исти период претходне године износио је 1,3%. Реални пад БДП-а у другом кварталу 2012. године у односу на исти период претходне године износио је 0,6%.

У периоду јануар-јун 2012. године у односу на исти период 2011. године остварен је пад индустријске производње од 4,2%.

1.6. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА

У првој половини 2012. године спољнотрговинска размена Србије са иностранством износила је 14.735,90 милиона УСД што је за 4,1% мање у односу на исти период претходне године (изражено у ЕУР 11.350,00 милиона ЕУР).

У размени робе са иностранством у првој половини 2012. године остварен је дефицит у износу од 3.981,7 милиона УСД што чини повећање од 5,2% у односу на исти период 2011. године. Покривеност увоза извозом износи 57,4% и мања је од покривености у истом периоду претходне године од 60,5%.

1.7. КАМАТЕ

Земље које желе раст производње воде политику ниских камата. Националне банке тих земаља преко ниске референтне каматне стопе и других инструмената монетарне политике обезбеђују ниске камате које омогућавају висок раст домаће производње. Америчке федералне резерве спуштале су и подизале референтну каматну стопу од 2% до 18% зависно од тога да ли су хтеле да зауставе рецесију или прегрејану тражњу и инфлацију. Код нас се годинама радило другачије. Имамо највише камате, најнижи раст производње и највишу незапосленост у Европи.

Наша предузећа немају избора, она се задужују по високим зеленашким каматама. Дозвољени су уговори о динарским кредитима са девизном клаузулом, чиме су кредити привреде везани, не само за највише камате, него и за кретање курса. Дуг астрономски расте, па трећину одобрених кредита у овом моменту привреда не враћа јер не може да их врати, пошто слабљење динара више нико не може зауставити. Веома близу је колапс привреде, а са колапсом привреде и слом финансијског система. Овај гордијев чвор држава мора пресећи као што је већ речено забраном закључивања уговора о динарским кредитима са девизбом клаузулом и суспензијом дејства до сада закључених уговора убудуће.

1.8. КУРС

У сталном страху да ће слабљење динара повећати обавезе грађана и предузећа по уговорима са девизном клаузулом и повећати инфлацију, држава на вештачки начин одржава јак динар.

Питање је како је држава, која има спољнотрговински дефицит и нема девизног прилива из извоза роба и услуга, могла одржавати јак динар. За све ово време, и поред слабог извоза у Србију су пристизале девизе, најпре из донација и међународних помоћи, потом из приватизационих прихода, из дознака наших радника и на крају из задуживања. Већ је речено да је по тим основама у земљу ушло близу 70 милијарди евра. Србија је била пуна девиза, а роба које има губи цену, динар је јачао и у време кад смо имали енормну инфлацију. 2001. и 2002. године имали смо

инфлацију 96%, а динар је ојачао у односу на долар. Јак динар је уништио извоз и стимулисао увоз. Домаће робе постале су неконкурентне и на домаћем и иностраном тржишту, а увозне конкурентне. Енормни увоз затворио је много фабрика и много радних места.

Увознички лоби је добио шансу јер се држава задуживала да би увознички лоби из света увозио све и свашта, од белог лука из Кине до краставаца корнишона из Индије и Вијетнама. На увозу се увознички лоби богатио и новац улагао у супермаркете, некретнине, вредносне папире, луксузне виле и јахте.

Политика јаког динара праћена превременом и наивном либерализацијом и високим каматама онемогућила је раст производње и извоза и земљу увела у још веће сиромаштво. Од сиромаштва смо се привремено ослобађали задуживањем док смо могли да се задужујемо. Сад, кад се више не можемо задуживати, морамо то сиромаштво решавати на други начин. Ниске камате и реалан курс динара подижу производњу и извоз и то је пут којим Србија може ићи.

1.9. ИЗВОЗ

Прецењен динар „убија“ извоз и подстиче увоз. Због вештачки јаког динара Србија има најмањи извоз и највећи спољотровински дефицит по глави становника у Европи.

Судећи по кретањима у првом полугодишту остварићемо извоз у 2012. години од око 8,5 милијарди евра, а увоз од 14,5 милијарди евра. Нови дефицит од 6 милијарди евра мора се покрити задуживањем и репрограмирањем обавеза према иностранству. Ако не буде разумевања за задуживање и репрограм уследиће проглашавање несолвентности. Наша земља не може се више задуживати за покриће спољотрговинског дефицита, њега можемо убудуће покрити само приливом из повећаног извоза роба и услуга.

Повећан извоз можемо очекивати када прецењени динар ослаби и дође на своју реалну вредност, њега треба пустити да доплива до те вредности без интервенција Народне банке Србије из девизних резерви.

Наш циљ је годишњи извоз од 18 милијарди евра. Са тим извозом производња би могла увозити оно што јој треба, уредно би плаћала своје обавезе према иностранству. Са тим девизним приливом и држава би могла уредно враћати своје дугове према иностранству. Да бисмо остварили извоз од 18 милијарди евра морали бисмо повећавати извоз у наредне четири године за 20% годишње. Овај извоз могуће је остварити ако успоставимо реалан курс динара и ако донесемо конкретан програм мера подршке извозницима.

1.10. ГУБИЦИ

Ако имамо највеће камате, инфлацију и неликвидност у Европи, највећу непокривену јавну потрошњу и најпрецењенију националну валуту, онда морамо имати и привреду са највећим губицима. Акумулисани губици, око 91 хиљаде предузећа који предају своје билансе, прелазе 20 милијарди евра. Само у 2010. години, губици су износили нешто мање од 4 милијарде евра. У 2011. години губици су мањи него 2010. године иако знамо да је пословање привреде у 2011. години било лошије него у 2010. години. Вештачки јак динар и у овој области мути слику. У 2011. години динар је апресирао, тј. ојачао у односу на евро и то је дало лажну слику биланса наше привреде. Губици су најружнији део наше стварности па се њима нико и не бави. Пред

нама су године када ће динар губити вредност па ће се и губици повећавати и показивати у својој правој величини.

1.11. ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Због 10 година санкција и изолације и због 12 година нечињења, остали смо без многих индустријских предузећа. Највише смо изгубили кад смо остали без пословне менаџерске елите која је деценијама пре санкција успешно водила наша предузећа на домаћем и светском тржишту.

После демократских промена 2000. године, за подизање нове производње, поред капитала, требали су и нови људи. Нова власт није нашла ни створила те нове људе. Ослонила се на људе који су се најбоље снашли у претходном сивом вучјем времену санкција. Наравно, ти људи из промашеног времена нису учинили ништа.

70 милијарди евра страног капитала, који је дошао у Србију, отишао је у погрешне руке, код погрешних људи који тим капиталом нису подигли производњу, извоз и запосленост у Србији.

Капитал сам по себи није покретачка снага. Он то постаје када дође у руке предузетника са добрим идејама. У овом моменту нама више требају добре идеје него капитал. Недостају нам прави производни предузетници – капиталисти, који скупљају новац, праве партнерства, праве фабрике, запошљавају људе, извозе и праве профит.

Недостаје нам наука, која скупља иновативна знања и прави иновативне пројекте који се могу применити у домаћим предузећима.

Док не утврдимо концепт структурних реформи и не постанемо иновативно друштво, не треба нам капитал јер ћемо га погрешно употребити или гурнути у потрошњу као оних 70 милијарди евра. Уместо нових извозних производа који повећавају наше богатство, имаћемо дугове и још веће сиромаштво.

Многи не верују да мала и сиромашна земља као Србија може за кратко време постати сила у иновацијама. Пример сиромашног Јапана из 50-их година прошлог века, који је за неколико година иновацијама у више области прстигао богату Америку, даје наду и за нас. У Србији је већ реализовано неколико успешних пројеката из области електронике и пољопривреде у сарадњи успешног предузетништва и науке.

Србија има велике слободне комплексе земљишта, научне институције са традицијом и фондом знања применљивог у домаћој производњи и неколико стотина хиљада пољопривредних домаћинстава која чекају шансу да започну неки посао за тржиште. То су претпоставке за развој производње хране, а посебно органске хране у којој брзо можемо постати један од европских лидера, повећати извоз и запослити армију људи, јер та производња тражи много живог рада.

1.12. КОРУПЦИЈА

За време санкција суспендовани су закони који регулишу привредни живот. Новац и робе излазили су из земље и улазили у њу илегално. Државни врх је бирао оне који су износили и уносили новац и робе. Тако је настала спрега државе и нове „пословне“ елите. Врло брзо систем се криминализовао, од врха до дна. Корупција је завладала свуда и мафија је практично водила привреду.

После 2000. године вратили смо се владавини закона, али су навике из 90-их година остале до данас. Стандард је све угроженији и многи желе да га поправе уграђујући се у неку сиву шему. Велики јавни новац се распоређује, велике су јавне набавке а контрола слаба. Политике курса, камата и разних државних интервенција, привлаче интересне групе јер им могу донети или однети много новца. У томе леже објективни мотиви за корупцију.

Недостатак политичке воље да се одлучном акцијом државних органа искорењује корупција омогућава овом злу да опстане.

1.13. ОДЛИВ СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

Од почетка ове године јењава прилив страних директних инвестиција. Заправо, почео је њихов одлив. Неки озбиљни инвеститори су се повукли из Србије, а неки најављују повлачење. Банке у којима је преко 80% капитала дошло из иностранства полако смањују кредитирање, врше припреме за принудну наплату кредита који се не враћају. Банке спремају тихо повлачење са нашег финансијског тржишта.

Земља са највишим каматама, са нереалним и нестабилним курсом, највишом инфлацијом, разарајућом неликвидношћу, високим порезима на зараде, неефикасном администрацијом и укорењеном корупцијом, не привлачи више инвеститоре. Наша држава се труди да задржи старе и привуче нове инвеститоре ниском стопом пореза на профит и бројним повластицама. Међутим, то неће привући инвеститоре уколико се горе описано окружење не измени и уколико у Србији не направимо здрав пословни амбијент. Без ниских камата, реалног и стабилног динара, ниске инфлације и пословања без корупције инвеститори неће доћи. Иако инвеститори, који дођу у Србију, имају додатне погодности, због уговора о слободној трговини које Србија има са Русијом, Казахстаном и Белорусијом, инвеститори ипак неће доћи док се земља не реформише.

1.14. ИНФЛАЦИЈА

И у погледу инфлације, Србија је неславни европски рекордер, јер већ 12 година има највишу стопу инфлације у Европи. Наша инфлација је последица једног дефектног система у коме јавна потрошња нема покриће. Високе камате, нереалан курс, високи порези и застрашујућа неликвидност повећавају трошкове произвођача, који морају да повећавају цене. Инфлација је последица промашених политика владе, пре свега политике камата, курса, пореза и ликвидности. Уместо да мењамо те политике ми чекамо да Народна банка повећавањем референтне каматне стопе сузбије инфлацију. Кад Народна банка повећа референтну каматну стопу, повећавају се камате код пословних банака, што повећава трошкове произвођача који повећавају цене и инфлација расте. Повећавањем референтне каматне стопе Народна банка не сузбија инфлацију, она само долива бензин на ватру. Нажалост, главна брана за инфлацију у Србији је наше сиромаштво и слаба куповна моћ грађана.

1.15. ЈАВНА ПОТРОШЊА

Друштво које из године у годину троши више него што ствара мора се перманентно задуживати да би покрило претерану јавну потрошњу. Таква друштва сваке године бележе буџетски и спољнотрговински дефицит које покривају новим и новим задуживањем.

Србија нема довољно прилива од извоза роба и услуга па не може да плаћа своје спољне и унутрашње дугове. Претерана јавна потрошња је узрок свих зла са

којима се суочавамо. Високе камате, нереалан курс, високу инфлацију, разарајућу неликвидност, високе порезе и свуда присутну корупцију могуће је решити само довођењем јавне потрошње у склад са оствареним БДП. Постаћемо нормално друштво кад потрошимо онолико колико смо нових вредности створили.

Раст производње и извоза у наредне 4 године треба да елиминише буџетски и спољнотрговински дефицит. До тада морамо позајмљивати новац. Наш проблем је у томе што смо земља са ниским рејтингом и што не уливамо поверење инвеститорима да ћемо тај новац вратити.

Пре него што уђемо у озбиљне разговоре о новом задуживању, нова влада мора сачинити концепт реформи којим ће инвеститоре убедити да је у Србији могућ раст производње и извоза, који доноси спољнотрговински и буџетски суфицит.

1.16. ЗАДУЖЕНОСТ

Србија је презадужена земља. Она има оба дефицита, и спољнотрговински и буџетски. Због њих земља не може да плаћа ни спољни ни унутрашњи дуг и мора поново да се задужује.

Што год да урадимо наш спољнотрговински дефицит у 2012. години биће сса 6 милијарди евра. Овај спољнотрговински дефицит покрићемо новим задуживањима уколико пронађемо кредиторе. Ако спроведемо политику реалног курса повећаћемо извоз и смањити увоз и на тај начин избећи прављење спољнотрговинског дефицита у будућности. Познато је да увозимо све и свашта. Пажљивом анализом увозног биланса Србије може се закључити да у 14,5 милијарди евра увоза има најмање 4 милијарде роба и услуга без којих земља може, без икаквих штетних последица на снабдевеност домаћег тржишта. Те робе би биле брзо супституисане робама из домаће производње.

Већ дуго водимо академске дискусије о томе да смо прекорачили границу задуживања од 45% БДП-а. Заборављамо да земља која има овако висок спољнотрговински дефицит јесте задужена и кад јој спољни дуг не прелази 20% БДП-а. Србија је била презадужена земља и 2008. године када је наш спољни дуг износио 30,9% БДП-а. Свака земља је презадужена кад старе кредите враћа новим кредитима.

1.17. НЕЛИКВИДНОСТ

Просечан рок наплате потраживања прелази рок од 130 дана и то је најдужи рок наплате у Европи. Трговина, а пре свега велики ланци, дугим роковима плаћања извлаче обртна средства произвођача. Произвођачи се задужују по високим каматама да би финансирали себе и велике ланце. Тако домаћа предузећа учествују у финансирању великих супер маркета у којима се продаје више увозне робе него домаће.

Запањујуће је са колико ноншалантности је Влада ово гледала протекле 4 године. 20 дана пре истека мандата последњег сазива Скупштине, у скупштинску процедуру пуштен је предлог закона о роковима плаћања и Скупштина није успела да га усвоји. Држава је пустила предузећа, која поштено раде и уредно плаћају, на милост и немилост неуредних дужника у које и сама, са јавним сектором, спада. Уместо да исплати своје доспеле обавезе и да свим средствима па и законом доведе у ред неуредне дужнике, држава се солидарисала са њима.

1.18. РЕЗИМЕ

У првих 100 дана рада, Влада треба да домаћој јавности представи концепт реформи са главним циљевима које ћемо остварити у наредне 4 године. Покрајински социјално-економски савет сматра да Концепт реформи мора да садржи следеће главне економске политике:

1. Економску политику покретања индустријске производње, убрзаног раста и запошљавања
2. Економску политику у аграру
3. Економску политику каматних стопа и реформу финансијског сектора
4. Нову политику реалног и стабилног курса, којом ћемо повећати извоз и остварити спољнотрговински суфицит
5. Конкретне мере за подршку извозницима
6. Економску политику елиминације буџетског дефицита и смањивања јавне потрошње као и њено довођење у склад са оствареним БДП-ом

Структурна реформа у сложеној економској ситуацији каква је у Србији, не може се спровести парцијалним економским политикама које нису повезане једним концептом реформи.

Прави концепт реформи и одлучна влада, која интелигентним мерама економске политике спроводи тај концепт постаће лепак који чврсто повезује и мотивише синдикате и праве производне предузетнике да у Србији граде фабрике које запошљавају и извозе.

Без хармоније уважавања и правичне поделе терета реформи међу главним социјалним групама, програм реформи не може се спровести. Грађани морају да се припреме за реформи и да већина стане иза њих.

Да би се програм реформи спровео у наредне 4 године, потребна је финансијска подршка споља. Зато стране инвеститоре добрим програмом реформе и одлучном политичком вољом морамо убедити да ћемо реформе спровести и позајмљени новац вратити.

У првом делу овог материјала код приказивања и оцене стања, Социјално-економски савет је заузео ставове о неким будућим политикама и дати су неки предлози. Кад се појави владин Концепт реформи Социјално-економски савет Војводине ће се укључити у разговоре о реформама и, ако то буде требало, преиспитати своје раније утврђене ставове и предлоге.

2. АНАЛИЗА ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА АП ВОЈВОДИНЕ У ПРИВРЕДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Анализа економских показатеља у АП Војводини има за циљ да дефинише њен положај и економску перспективу у оквиру економског система Републике Србије, као и да допринесе дефинисању стратешких праваца и активности усмерених првенствено ка јачању привредних капацитета и повећању извоза. У овом материјалу ће бити истакнут проблем недовољног исказивања и обраде статистичких података са територије АП Војводине, тако да је овај преглед економског положаја АП Војводине исказан на основу података Завода за статистику Републике Србије у оним областима где се третира Покрајина.

Анализа економске позиције АП Војводине привредном систему Републике Србије базира се на следећим показатељим

1. Учешће Војводине у спољно-трговинском билансу Републике Србије,
2. Учешће Војводине у привлачењу страних инвестиција,
3. Учешће структуре запослености АПВ у РС,
4. Структури делатности у АПВ,
5. Структури статуса запослених у АПВ,
6. Степен развијености АПВ према економским показатељима,
7. Просечне зараде

1. Учешће Војводине у спољно- трговинском билансу Републике Србије

АП Војводина учествује у укупном извозу Републике Србије са 37,3%, што указује на веома висок ниво оспособљености војвођанске привреде за наступ на иностраним тржиштима.

У исто време, Војводина учествује у укупном увозу Републике Србије са 30,6%. Структура увоза АПВ је изузетно повољна, будући да у укупном увозу репроматеријал и сировине учествују са 77%, док је само 8,29% увоза усмерено на робу широке потрошње што је значајно боља структура у односу на републичку /на нивоу Републике Србије 55,4% служи за репродукцију, док је 39% усмерено на робу широке потрошње/.

Сви спољнотрговински показатељи, као и индекси односа увоза-извоза у протеклој години, од свих региона у Републици Србији, су најповољнији у АП Војводини.

2. Учешће Војводине у привлачењу страних инвестиција

У укупном броју страних инвестиција у РС, Војводина учествује са 45%, тако да у овом моменту у Војводини приређује 230 компанија са страним елементом, које упошљавају преко 63 хиљаде радника. У исто време процес привлачења страних инвсетиција је веома снажан, иако економска криза ограничава интересовање страних партнера.

3. Учешће структуре запослености АПВ у РС

Кроз учешће структуре запослености у укупном броју запослених лица најбоље се види разлог зашто Војводина нема најмању стопу незапослености, иако су остали економски показатељи најповољнији од свих региона у Републици Србији.

Наиме, у АП Војводини је најмањи број запослених у субјектима који су у државном власништву, што утиче како на стопу запослености, стопу незапослености, тако и на просечну зараду у Војводини и на бруто друштвени производ.

Структура запослености у Републици Србији је следећа:

- запослени у државном власништву 31,2%, у приватном власништву 54,6%

Структура запослености у регионима Србије је следећа:

- Регион Београда: 44,2% у државном власништву, 50,9% у приватном власништву,
- Регион Војводине: 26,3% у државном власништву, 60,5% у приватном власништву,
- Регион Шумадије и Западне Србије: 26,6% у државном власништву, 55,9 % у приватном власништву
- Регион Јужне и Источне Србије: 30,4% у државном власништву и 49,4% у приватном власништву.

Анализа ових података указује на најповољнију структуру запослености у АПВ, јер је јасно да је највећи број људи запослен у привредним делатностима, али ова чињеница, узимајући у обзир број запослених и висину зарада у државном сектору, утиче на стопу незапослености и све остале економске елементе негативно за АП Војводину.

Из овог податка јасно произишли да се, статистички посматрано, најмањи број запослених финансира из буџета управо на територији АП Војводине.

Када би АП Војводина имала сличне показатеље у овој области са осталим регионима у Србији, а нарочито са регионом Београда, она би имала најмању стопу незапослености, значајно већу стопу запослености, значајно већу просечну зараду и значајно већи БДП.

Сасвим је разумљиво да београдски регион предња по броју запослених у јавном сектору, будући да се у њему налазе државне институције и седишта великих компанија, али желимо да укажемо да ова чињеница утиче на релативизацију показатеља у другим регионима, нарочито у Војводини.

Као потврду наведеног може се навести и чињеница о изузетно добром односу производних и непроизводних занимања на територији АП Војводине.

4. Структура делатности

У АП Војводини је однос производних и непроизводних делатности веома повољан тако да 50% свих запослених ради у производним делатностима, а 50% у непроизводним делатностима, док у београдском региону 27,9% ради у производним делатностима а 72% у непроизводним, у региону Шумадије и Западне Србије 58,2% запослених ради у производним делатностима, а 42% у непроизводним делатностима,

а у региону Јужне и Источне Србије 53,1% ради у производним а 46,9% у непроизводним.

На нивоу целе РС 48,3% запослених ради у производним делатностима а 51,7% у непроизводним делатностима.

5. Структура запослених према статусу

Структура запослених према статусу је такође повољнија у АПВ него у другим деловима Србије. Наиме, од свих запослених, Војводина има изузетно повољан однос samozапослених (послодавци и предузетници) и намањи број помажућих чланова у домаћинствима (лица без прихода).

Наиме, у АПВ је samozапослених (послодавци и предузетници) 24,2%, а запослених 71,4%, у Београдском региону је само 11,1% samozапослених, а 87,8% запослених (од чега велику број у јавном сектору), док је просек за Републику Србију 22,5% samozапослених и 70% запослених.

Помажућих чланова домаћинства је много више у свим регионима са сличном структуром него у Војводини: Војводина 4,4%, Шумадија и западна Србија 13м, 4%, Јужна и источна Србија 9,6%, и уколико би се посматрао само број лица које стичу приход из рада, без помажућих чланова, Војводина би била у врху по свим статистичким показатељима.

6. Степен развијености АПВ према економским показатељима

У последње време развија се полемика о степену развијености Војводине у односу на остале регионе у РС.

По свим економским показатељима Војводина је по развијености одмах иза региона Београда, а испред осталих региона.

Наравно да је регион Београда најразвијенији, захваљујући чињеница да је главни град, седиште највећих компанија и банака, место реализације највећих финансијских токова и ту је запослен највећи број високо плаћених стручњака. Исто тако треба истаћи да се значајан део прихода који се оствари на територији Војводини приказује као приход региона Београда, будући да се седишта великог броја компанија које привређују на територији АП Војводине налази у главном граду.

Захваљујући овим чињеницама, БДП Београда (726 хиљада) је за 80% већи од БДП РС (410 хиљада), тако да се БДП Војводине (396 хиљада), као и осталих региона налази испод просека републичког БДП.

Захваљујући критеријуму Владе РС, према Уредби о утврђивању реазвијености региона јединице локалне самоуправе за 2011. годину, а који је утврдио да су сви региони чија је вредност БДП испод вредности Републичког просека недовољно развијених, имамо чињеницу да се сви региони, осим Београдског, третирају као недовољно развијени.

Узимајући у обзир све економске показатеље, овај критеријум је неадекватан и не даје праву слику развијености АП Војводине, нарочито ако се има у виду да сви остали економски показатељи које смо раније навели, указују да је регион Војводине после Београдског, најразвијенији, а по економској перспективности најперспективнији.

Као најбоља потврда наведеног, указујемо на чињеницу да се у групи најразвијенијих локалних самоуправа у Србији, чији је степен развијености изван републичког просека, налази 10 локалних самоуправа из Војводине од укупно 19.

У групи локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 80-100% републичког просека, налази се 15 локалних самоуправа из Војводине од укупно 33, у групи локалних самоуправа из Србије чији је степен развијености у распону од 60-80% републичког просека налази се 16 локалних самоуправа из Војводине, од укупно 47.

У групи изразито недовољно развијених локалних самоуправа чији је степен развијености испод 60% републичког просека налазе се 3 општине из Војводине од укупно 46 општина, док се на списку девастираних општина на списку од 27 локалних самоуправа не налази ни једна из Војводине.

Све наведене чињенице јасно указују да је Војводина, после Београдског, најразвијенији регион у Републици Србији, а уколико се посматрају само чисти економски показатељи (спољнотрговински биланс, структура увоза и извоза, обим страних инвестиција, структура запослених, структура делатности) представља економски најперспективнији регион.

7. Просечна зарада

Просечна зарада у АПВ је мања него просечна зарада на нивоу РС и износи 36.406 динара, у односу на Републички просек који је 37.455,00 динара.

Као што БДП у Београду значајно утиче на висину просечног БДП у Србији, тако и висока просечна зарада у Београдском региону (46.370 динара) значајно подиже просек зараде у Србији.

Објективно посматрајући, на висину просечне зараде и на њен мањи износ у АПВ у односу на просек у Србији и Београду, врло значајно утиче неколико чињеница:

- У сектору пољопривреде новчани токови се одвијају у великом обиму без статистичке евиденције, а велики број пољопривредника се води, на основу висине доприноса, као лица са минималном зарадом, иако су им приходи неупоредиво већи. Посебно је потребно истаћи да је у Војводини у пољопривредном сектору било највише неуспелих приватизација, што је допринело уништавању пољопривредних субјеката и задруга које су биле место новчаних токова у пољопривреди,
- однос запослених у привредним субјектима у државном и приватном власништву, с обзиром на структуру запослених и висину зарада, врло значајно утиче на висину просечне зараде, а већ смо навели какав је тај однос у Војводини у поређењу са осталим регионима РС, нарочито са регионом Београда.
- Значајан број компанија које послују на територији АП Војводине има регистровано седиште компаније ван Покрајине, где се врши и финансијски промет

Уколико би се, мерама економске политике, постигла већа статистичка видљивост финансијских токова у пољопривреди и уколико би број запослених у јавном сектору био истоветан као у другим регионима, или бар на нивоу просека у Републици, просечна зарада би у Војводини била највећа од свих региона у Републици Србији.

На основу свих наведених показатеља евидентно је да је Војводина регион са најбољим економским показатељима у Републици Србији.

ДРУГИ ДЕО

ПРОГРАМ ВЛАДЕ АП ВОЈВОДИНЕ ЗА ПОБОЉШАЊЕ УКУПНОГ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА У АП ВОЈВОДИНИ

А.) НОВИ СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ КАО УСЛОВ ЗА СТВАРАЊЕ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА ПО МОДЕЛУ ВИСОКОРАЗВИЈЕНИХ ЕКОНОМИЈА У ЕВРОПИ

1. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: АФИРМАЦИЈА СОЦИЈАЛНОГ ДИЈАЛОГА КАО ОСНОВНОГ КОХЕЗИОНОГ ФАКТОРА

У АП Војводини, као и у Републици Србији, социјални дијалог није у претходном периоду заживео пуним капацитетом. Истина, Социјално економски савет АП Војводине је основан као први тог ранга у држави, у једном моменту учињени су напори да се оснују локални социјално економски савети у војвођанским општинама, али, због недостатка суштинске подршке социјалном дијалогу, ови покушаји нису дали адекватне резултате.

Покрајински социјално економски савет је функционисао, али без суштинског утицаја на доношење најважнијих одлука на нивоу Војводине, док је деловање локалних социјално економских савета скоро у потпуности замрло, изузимајући неколико (Нови Сад, Рума, Стара Пазова ...) који су активни.

С обзиром на значај социјалног дијалога у Европској Унији, као и искуства економски најразвијенијих земаља, сарадња и усаглашавање ставова социјалних партнера (синдикати, удружења послодаваца и државних органа) представљају неопходан и незамењив услов за економски напредак. Кроз сарадњу и суочавање мишљења свих значајних чинилаца у једном друштву обезбеђује се квалитет одлука, прецизира учешће у њиховој реализацији, али и обезбеђује подела одговорности.

Предлог мера :

- Афирмација социјалног дијалога као незамењивог демократског процеса кроз залагање и јединствен став свих социјалних партнера о његовој неопходности
- Јединствен и обавезујући став да све важније одлуке које се тичу друштвено економског положаја грађана АП Војводине а које усвајају Влада и Скупштина АП Војводине, укључујући и буџет, не могу бити разматране пред овим органима без претходног разматрања пред Покрајинским социјално економским саветом.

2. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СОЦИЈАЛНА ПРЕДУЗЕЋА И УЛОГА АЛТЕРНАТИВНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Европска унија, посвећује значајну пажњу социјалном предузетништву, као кључном елементу европског модела социјалне кохезије и благостања, али и економском чиниоцу. Социјално предузетништво учествује са 10% у укупној европској економији, чини га више од два милиона социјалних предузећа (које делују у различитим статусно правним облицима) и запошљава 6% укупне радне снаге у ЕУ.

Социјално предузетништво је један хетерогени концепт инклузивног развоја, али поред различитих статусних форми има своје заједничке карактеристике које укључује, јасну социјалну и јавну сврху, профитабилна су а користе се предузетнишвом ради остварења свог социјалног циља (реинвестирају остварени профит)

Један од најчешћих циљева ових предузеће је да помогне недовољно квалификованим, незапосленим особама за које постоји реалан ризик да буду искључене са тржишта рада, са мисијом да својим производним активностима или организовањем пружања услуга допринесу благостању својих чланова, али и читаве заједнице.

Незапослени припадају групи са највећим релативним ризиком сиромаштва, а када је незапосленост тангирана факторима отежане запошљивости онда имамо проблем са социјалном искљученошћу.

Превенција социјалне искључености је управо у бризи за своје грађане а ставрање амбијента за подстицање социјалног предузетништва је најбољи начин у борби против социјалне искључености, а уједно развијање свести и личној одговорности и активној партиципацији.

Стопа неактивности становништва (15-64 године) у Србији (39,6%) и АП Војводини (40,5%) је за око 12 % већа у односу на просек ЕУ (27,6%).

Постоји огроман потенцијал за развој социјалног предузетништва. У АП Војводини регистровано је око 6.000 удружења грађана, од тога 450 су женске организације, што представља огроман потенцијал за запошљавање и стварање нове вредности.

Секретријат за привреду запошљавање и равноправност полова традиционално подржава различите организационе облике са елементима социјалног предузетништва, попут иницијатива сеоских жена, особа са инвалидитетом, предузетништво код Рома, самохраних родитеља, избеглих и расељених лица и сл.

Друштвено економске околности су такве да интересе за оваквим видовима предузетништва има и друштво и друштвене групе али и појединци у стању социјалне депривације. Социјална предузећа су добила приоритет у финансирању у оквиру регионалне политике ЕУ. Са око 90 милиона евра ЕУ ће помоћи отплату дуга и нова улагања социјалних предузећа у периоду 2014–2020. године.

Дакле, у Србији постоји огромна потреба, а европске интеграције намећу и обавезу да се бавимо социјалним предузетнишвом.

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике је предложило Закон о социјалном предузетништву, који би требао да буде усвојен током 2013. године. Закон ће обезбедити стимулативнији амбијент за иновативне програме, који ће бити усмерени на подизање нивоа образовања радне снаге, постизање више стопе запослености, уз бригу за групе које су мање заступљене на тржишту рада, омогућавање постизања сигурних и одрживих прихода, као и достојних услова рада за жене и мушкарце.

Важну улогу и друштвену одговорност у подстицању социјалног предузетништва ће имати локалне самоуправе које ће у оквиру својих локалних планова, на директан начин утицати на публицитет социјалног предузетништва. Између законодавног оквира и активности локалне самоуправе покрајински предлог мера ће настојати да подржи све оне активности социјалне економије које доприносе смањењу стопе неактивности становништва и повећање стопе запослености на територији АП Војводине.

Предлог мера у сусрет социјалном предузетништву

- Формирање Центра за социјално запошљавање за територију АП Војводине
- Израда програма обуке за социјално запошљавање
- Израда програма обуке за менаџмент у социјалном предузетништву
- промовисање јавно – социјално - приватно партнерство заснивано на остваривању и спровођењу друштвених циљева и задатака ради користи заједнице,
- Осмишљавање иновативних програма којима се промовише социјална иновација усмерене на најугроженије становништво, првенствено стварањем иновативних могућности образовања, оспособљавања и запошљавања, програме борбе против дискриминације, програми чији је циљ развијање плана за потпуно коришћење потенцијала угрожених циљних група
- Мобилизација финансијских инструмената из Европских и других фондова која спајају приватна и јавна средства у циљу постизања циљева
- Промоција заједничке и индивидуалне одговорности у борби против социјалне искључености (семинари, саветовање, промотивне брошуре, пројектне активности)
- Промовисање и вредновање клаузуле од друштвеног значаја – клаузуле могу бити укључене у поступак јавне набавке а које дају предност социјално и еколошки одговорним компанијама или социјалним предузећима
- Установити критеријуме за избор друштвено најодговорнијег послодавца у јавном и приватном сектору

3. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ПУТ У ИНОВАЦИЈСКО ДРУШТВО

Пут у иновацијско друштво представља изузетно значајну стратешку новину и полази од тога да је у Србији и у Војводини могуће остварити изузетак напредак у опоравку привреде променом односа друштва према иновацијама као неопходном услову технолошког напретка. Одлучујући корак за мењање неповољног стања у привреди и друштву се може пронаћи кроз активирање свих расположивих креативних потенцијала ка изградњи иновацијског друштва, које омогућава брз економски опоравак. Зато, политика Владе треба да подстиче друштвене активности и да донесе подстицајне мере како би се ослободили креативни потенцијали радних људи. Такође је неопходна, сарадња на партнерским основама са савременим светом.

Препорука Лисабонске декларације (Лисабонска стратегија Европске уније), поставила је себи циљ да ЕУ постане „најдинамичнија, светски конкурентна, економија и привреда заснована на знању“. За то су предвиђени бројни програми, иницијативе и мере подршке ради стицања, стимулисања, подстицања и рада на подизању нивоа укупног знања како би се развојем иновационе инфраструктуре допринело бржем опоравку привреда појединих земаља.

Законитости тржишта садрже и носе у себи елементе повећане мотивације и повећане активности за производњу и развој, а развој је у суштини технолошке и друге иновације. Према томе, привредно реструктурирање можемо и морамо да схватимо и остваримо кроз пут у иновацијско друштво као један од приоритетних стратешких праваца, с обзиром на то да су тржиште и иновативност једна од могућности за унапређење привредног амбијента.

Мере за прелазни период од рутинерског ка иновативном друштву

Полазећи о тога да су приоритетни задаци привредног и друштвеног преображаја, стварање култа креативног радника-проналазача и да у нашим условима решавање дубоке друштвене и економске кризе кроз унапређивање иновација представља реалну шансу, неопходно је постићи пуни друштвени консензус о путу у иновацијско друштво кроз реализацију следећих активности:

1. Кадровски, васпитно-образовни и организациони аспекти иновацијског друштва
 - развој иновацијске мисли кроз савремен облик редовног и перманентног образовања
 - јачање улоге Привредне коморе и послодавачких асоцијација, Савеза проналазача и Завода за интелектуалну својину и Заштите индустријске својине (патенти, жигови)
2. Друштвено-економски аспекти иновацијског друштва
 - стратегија и политика унапређивања иновацијске делатности
 - остваривање иновацијског дохотка и његова расподела
3. Нормативни аспекти иновацијског друштва
 - заштита интереса наше привреде при међународном трансферу технологије
 - пореске и друге мере економске политике
 - законско регулисање иновацијске делатности и у фабрикама.

Реализација пројекта ће започети уз примену следећих неопходних активности:

- Интензивирати примену Закона о иновацијској делатности који ће допринети реформи финансирања иновационих пројеката. Имајући у виду да постојећа законска регулатива не стимулише довољно одвијање и развој иновацијских процеса, неопходно је усвајање нове законске регулативе која би обезбедила:
- Обавеза утврђивања развојне политике и праваца њеног – остваривања у великим и средњим предузећима,
- тржишно вредновање свих производних чинилаца, посебно знања и технолошких иновација,
- ослобађање од пренормираности решења, која коче развој предузетништва,

- стварање мера и активности за развој научне и технолошке инфраструктуре и стварање повезујућих институција за трансфер технологија и иновација између науке и прибреде,
- развој системских мера, које директно утичу на технолошки напредак, као што су: патенти, стандардизација, методологија и контрола квалитета и очување човекове околине
- ефикасна правна заштита система индустријске својине.

4. Развој креативне економије

Креативна економија подразумева оне активности које су укоренење у индивидуалну креативност, вештинама и квалификацијама и способни су да кроз креирање и коришћење интелектуалне својине створе благостање и нова радна места.

Креативна економија/индустрија може да обухвата секторе:

- Електронске и писане медије
- Индустрија реклама и оглашавања
- Филм, видео, фото уметности
- Израда софтвера, база података, дигиталних игара
- Архитектура
- Издаваштво
- Музика, извођачке уметности (позориште, опера, итд)
- Визуелне, графичке и ликовне уметности
- Примењене уметности
- Дизајн и модни дизајн
- Тржишта уметности и антиквитета
- Рукотворине и производи старих заната

Мере за овакав прелазни период су:

- Влада Републике Србије треба да интензивира стварање економских и правних услова за формирање малих и средњих, али и великих предузећа у чијој основи су иновацијски пројекти а који доприносе реструктурирању и решавању проблема запослености. Подстицајне мере се могу односити на пореске, кредитно-монетасрне, правне и друге услове, као и на стручну помоћ технолошких, иновацијских и других центара.
- Потребно је да Влада и Привредна комора Србије на нивоу макрополитике, а Влада АП Војводине и Привредна комора Војводине на нивоу регионалне политике, подрже развој ових процеса и да доносе посебне средњорочне програме за развој истраживања у привреди.
- Надлежна министарства треба да обезбеде методолошко утврђивање иновацијске добити у књиговодственим показатељима. Иновацијска добит и сва друга улагања у даљи развој и подстицање иновацијског напретка, као и накнаде проналазачима, треба ослободити већег броја дажбина, а примања проналазача из иновацијске добити треба да се рачунају у основицу за пензијско осигурање.
- Развојне банке и подстицајни државни фондови да створе и примене савремене моделе финансирања иновација у току целог иновацијског циклуса и уведу иновацијску добит у креирању бонитета својих пословних партнера.
- Унапредити рад органа државне управе надлежних: за заштиту патената, за стандардизацију, за мере и драгоцене метале.
- Треба развијати и јачати систем индустријске својине (патентне заштите), али и онемогућити његову злоупотребу. У складу са међународним обавезама потребно је створити услове за максималну стимулацију

позиција наших привредних субјеката за пословне и технолошке комуникације са иностранством. Тржишну функцију патентиране технологије неопходно је и убудуће везати за производњу и тиме спречавати разне злоупотребе, које неоправдано повећавају технолошку зависност.

- У процесу научно-истраживачког рада, високообразовне и научне институције, укључујући и факултете, универзитете и академије наука, морају се декларисати као покретачка снага привредног и свеукупног развоја. Због тога, посебну бригу треба посветити развоју иновационе културе оспособљавањем, васпитавањем и школовањем младих за учешће у иновацијским процесима. Значајно место о томе имају популаризација науке и технике и подизање свести о потреби сталног самообразовања у току рада.
- Образовање, васпитање и популаризација науке и технологије, с обзиром на значај за професионалну оријентацију младих, треба заснивати на следећим захтевима:
 - а) неговању иницијативе, отворености за ново, способности уочавања и подстицању креативног решавања проблема,
 - б) усмерености на тимски рад и стално иновирање програма образовања.
- Оспособљавање, усмеревање и подстицање надарених талената, упућивање у светске наућно-технолошке и производне институције.
- Стицању фундаменталних знања за патенте и лицене политике, као кључног фактора технолошког развоја.
- Обезбеђење материјалних услова за решавање животних проблема младих стваралаца у земљи и тако спречити “одлив мозга”.
- Посебан задатак представља школовање менаџера у привреди предузетништво за управљање засновано на иновацијама ради организовања и коришћења свих креативних потенцијала.
- Реализација програма о оснивању иновацијских центара у оквиру коморског система, који би имали задатак да повезују носиоце иновација и потенцијалне кориснике. У оквиру тих програма Савез проналазача би имао веома важно место, јер окупља креативни кадар. Омасовљавањем Савеза проналазача и његовим повезивањем са привредом у оквиру оваквих центара, повећала би се примена иновација.
- Избор и унапређење чистих технологија има за циљ укупан привредни и технолошки преображај, очување еколошке средине, побољшање услова и хуманизацију рада радника. Због тога, без одлагања, треба предузети све потребне мере да се обезбеди примена стандарда о заштити радне средине и човекове околине.

Влада АП Војводине ће формирати Радну групу за реализацију пројекта “Пут у иновацијско друштво”.

4. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ОТВАРАЊЕ ЗЕЛЕНИХ РАДНИХ МЕСТА

Многе процене говоре да ће се преласком на low-carbon друштво и одрживу економију створити “зелена” радна места у многим друштвеним делатностима и да ће бити покретач одрживог развоја. Према прелиминарном UNEP/ILO/ITUC извештају који је израдио Институт Worldwatch, “зелена” радна места се дефинишу као радна места у пољопривреди, производњи, истраживању и развоју, администрацији и услугама која одговарају на изазове угрожавања животне средине с којим се суочава човечанство. “Зелена” радна места обухватају послове који помажу у чувању екосистема и биолошке разноврсности, смањењу потрошње енергије, смањењу употребе угљеника и смањењу

стварања свих облика отпада и загађења. Према тој студији “зелена” економија је она економија која подједнако вреднује и природу и човека и која ствара пристојна и одговарајуће плаћена “зелена” радна места. Може се, чак, констатовати да су “зелена” радна места нужан одговор на нарастајуће проблеме у нумерној потрошњи ресурса, а њихово стварање је веома динамичан и незаобилазан процес који има најшири друштвени значај.

Глобално тржиште „еколошких производа“ и услуга, које подразумева енергетску ефикасност, рециклажу, водоснабдевање, сировунску ефикасност и одрживи транспорт, данас вреди 1.000 милијарди евра. Отварање “зелених” радних места у енергетици, индустрији и другим великим секторима директно утиче и на многе друге привредне и ванпривредне гране.

Компаративна студија о броју „Зелених радних места“ и њиховом процењеном расту посебно указује на следеће елементе као основу за отварање радних места:

- Ветар
- Соларне ћелије, соларни фотоволатици (сунчева енергија – електрична енергија)
- Биомаса + биогориво
- Хидроенергија
- Геотермална енергија
- Обновљиви извори, комбиновано

У Европи се предвиђа велики резултат у развоју “зелених” радних места, посебно у сектору енергетске ефикасности и алтернативних извора енергије. У области искорошћења енергије ветра очекује се да ће до 2030. године бити око 2,1 милион нових радних места, 6,3 милиона у области соларних фотоволтаика и 12 милиона “зелених” радних места везаних за биоговора, пољопривреу и индустрију.

Успостављањем новог пакета мера Европска унија жели да подстакне отварање нових “Зелених” радних места. Европска комисија је објавила и то да је из кохезионих фондова предвиђено 105 милијарди евра за период 2007-2013. године за потребе стварања “Зелених” радних места. Веза између потребе за заштитом животне средине и запошљавања постаје све видљива.

Зелена радна места ће се отворати првенствено у следећим областима:

- органска пољопривреда
- органска прехранбена индустрија
- услуге у енергетици (маркетинг, уговарање)
- услуге комуникације и транспорта (железница, заједничко коришћење кола)
- државна администрација

Стопа запослености у тим секторима наставиће значајно да расте, посебно у пословима у пословима везаним за обновљиве изворе енергије, енергетску ефикасност и алтернативна решења у вези с транспортом робе и људи. Предузетништво и МСП могу да рачунају на велики развој нових “зелених” радних места упоредо с развојем већих индустрија. На пример, у развоју тржишта соларних ћелија и соларних фотоволтаика очекује се да ће око 1,5 милиона људи радити на пословима продаје и монтаже и, или производње и испоруке система фотоволта.

Европска унија, у свом плану економског оживљавања и обнове (Economic recovery plan), предвиђа сет подстицајних мера за развој “зелене” индустрије, посебно у области развоја електричних аутомобила и енергетски ефикасне градње.

Предвиђене мере, замишљене да помогну, пре свега великим предузећима да се реструктурирају, истовремено ће позитивно деловати на предузетништво и МСП, који сарађују с великим компанијама као њихови испоручиоци или подуговарачи.

Европски званичници тврде даје за стимулисање „зелених“ радних места у европској комисији планирано око 40 милијарди евра.

Могућности отварања зелених радних места у посебним областима

Обновљива енергија

Обновљива енергија се ствара из одрживих природних ресурса – соларна енергија, енергија ветра, енергија воде (хидроенергија), геотермална енергија и биомаса. Послови који подржавају производњу обновљиве енергије су, на пример, бпроизводња опреме или делова опреме за сакупљање и дистрибуцију енергије, као што су соларни панели, ветрогенератори, топлотне пумпе и сл.

Енергетска ефикасност

Енергетска ефикасност се односи на сваку промену која доприноси смањењу искоришћења енергије за одговарајућу намену (загревање просторије, осветљење ин сл). Примери таквих активности су: изолација зграда која доприноси достизању одговарајуће температуре уз мањи утрошак енергије „зелено“ пројектовање зграда ради повећања ефикасности система грејања, хлађења и вентилације, осветљења и др., производња енергетски штедљивих кућних апарата и уређаја који уз мањи утрошак енергије дају исти учинак, као и пружање услуга инжињеринга или консалтинга у области материјала и технологија у погледу подизања енергетске ефикасности.

Пољопривреда

Карактеристични „зелени“ послови у пољопривреди подразумевају коришћење сировина као што су дрво, пољопривредни отпад, отпад животињског порекла итд. Постоје и други примери „зелених“ радних места у тој области: прехранбена производња, органска пољопривреда, газдовање шумама и земљиштима итд.

“Чисти транспорт и чиста горива”

Чисти транспорт обухвата истраживање, развој и производњу нових технологија за складиштење енергије и алтернативних горива, као и унапређење ефикасности употребе горива и смањење емисије штетних гасова. Примери таквих активности су: гориве ћелије, напредне батерије, електрична и хибридна возила, алтернативна горива, испуњење стандарда ефикасности горива итд. Према наведеном истраживању, стопа раста запослености, када је реч о “зеленим” занимањима варираће у опсегу 2-20% и зависиће од бројних фактора. Ипак, када је реч о субјективним факторима, развој “зелених” занимања до 2016. године зависиће највише од искуства, вештина и специфичних знања и стручне спреме. Поред високог образовања, “зелених” радних места тражиће се посебне вештине, обуке и знања средњег или нижег нивоа образовања или обучавања уз рад.

Влада АП Војводине ће програм „зелених радних места“ подстицати кроз прихватање следећих принципа:

- Инвестиције су најбољи начин за стварање нових “зелених” радних места, па инвестирање у заштиту животне средине и очување природних ресурса не мора бити трошак, већ прилика да се улагањем у нове технологије задовоље стандарди,

унапреде процеси и повећа конкурентност производа, што ће отворити нова тржишта и нова “зелена” радна места.

- Неопходан је “пакет” подстицајних мера намењених предузетницима и МСП да би се лакше приступило финансијским средствима и добијале повољније кредитне линије за развој нових производа, освајање нових тржишта и запошљавања.
- Потребна је јасна и доследна политике Владе и надлежног Секретаријата у погледу спровођења прописа и подршке развоју МСП, посебно иновација у области заштите животне средине.
- Потребна је јасна политика финансијских институција, креирање и спровођење модела “зелени кредит” и “зелене јавне набавке” – као финансијски подстицај за: увођење “зелених технологија”, пројектовање еколошких иновативних производа, енергетску ефикасност, примену система управљања заштитом животне средине, примену система за праћење емисија штетних гасова у ваздух, развој “еколошких” производа, примену “еколошких” прихватљивих технологија (EST) итд.
- Дефинисати да су „зелени“ послови у тим областима: електричари, столари, грађевински менаџери, односно мајстори за одржавање система грејања, климатизације, хлађења и, уопште, одржавања система и апарата.
- „Зелена“ радна места у области обновљивих извора енергије су у производњи опреме (соларни панели и др), али и у области услуга, увођења, инсталирања и одржавања система соларних колектора, соларних ћелија и других система који користе алтернативне изворе енергије.
- Регионално управљање отпадом обезбедити развојем и применом регионалних стратешких планова заснованих на европском законодавству и националној политици.
- Систем рециклажа мора бити процес у којем се корисне компоненте отпада враћају у производни циклус, тј. рециклажа је процес у којем се поново прерађују већ употребљене материје да би се даље користиле у исте или сличне сврхе. Развијене земље рециклажу сврставају у стратешку грану привреде.
- У условима раста цене енергената и велике зависности производње од расположивих извора енергија, енергетска ефикасност кроз смањење потрошње енергије. Потребно је да држава уведе пореске и друге олакшице за предузећа и појединце који спроводе мере за унапређење енергетске ефикасности и уштеду енергије.

5. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: УДРУЖИВАЊЕ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА

Покрајински секретаријат за привреду запошљавање и равноправност полова је као једну од стратешких мера за развој привреде препознао удруживање привредних субјеката, што подразумева кластеризацију привреде, пословно повезивање и умрежавање, као и друге видове економске сарадње а све у циљу груписања привредних капацитета и јачања конкурентности региона.

Европска унија је путем својих стратешких докумената дефинисала политику развоја кластера, која за свој циљ има побољшање капацитета регионалних креатора политике да предвиде, спрече односно да се супротставе негативним променама, да

развију паметне специјалистичке стратегије за унапређење и развој кластера, јер се на тај начин убрзавају структурне промене усмерене ка привреди заснованој на знању.

Стратешке смернице за подршку кластерима и пословним асоцијацијама, које за циљ имају јачање конкурентности привреде и регионалног развоја, односе се на следеће области:

- Развој иновација
- Одрживост пословања
- Интернационализација кооперација и умрежавање
- Регионална специјализација
- Нове вештине и креирање нових послова

Флексибилне организације, као што су кластери (кооперације и дистрикти у Италији) представљају веома добре инструменте окупљања и груписања малих привредних субјеката, и дају им снагу и конкурентске способности за излазак на међународно тржиште, развој нових технологија, унапређење вештина запослених. Са друге стране кластери су моћан инструмент стратешког управљања привредним развојем региона. У планирању стратешког развоја кластери су много ефикаснији саговорници, јер представљају велики број повезаних привредних субјеката и образовних и развојних институција у једном региону.

Стратегија развоја кластера у Војводини требала би да се заснива на препознавању и подршци 10 до 15 кластера у различитим областима равномерно распоређених на територији АП Војводине са 3-5 приоритетних области које ће бити посебно подстицане од стране покрајинске управе, а ослањаће се на традиционалним компаративним предностима којима Војводина располаже. Те области су: ефикасно коришћење обрадивих површина, прехранбено-прерађивачки капацитети, инфраструктура и логистика, металска и такстилна област, као и развој модерних напредних технологија и ИКТ, које своју примену налазе у наведеним традиционалним областима.

Остали кластери би требали да буду компатабилни и да свој развој базирају на заокруживању слике развоја привреде, а односе се на разне услужне делатности, туризам, и друге које допуњују наведене приоритетне гране.

Досадашње активности Покрајинског секретаријата и мере подршке дале су одређене резултате, а требало би издвојити неке:

- Војводина метал кластер – ВМЦ, обједињује око 80 привредних субјеката са око 5000 запослених и са око 240 милиона евра промета од чега већину чини извоз. У рад кластера укључено је око 20 институција подршке.
- ИКТ кластер Војводине бави се уређењем пословних односа и заједничким наступом 30 предузећа из области информационо комуникационих технологија. У оквиру групације је око 1500 запослених, а промет је око 44 милиона евра, од чега је више од 90% извоз.
- ИСТАР 21 кластер подунавског туризма, који представља и обједињује туристичку понуду путем мултикултуралних пројеката као што је Богатство различитости. Понуда кластера је била веома запажена на многим европским сајмовима и добила бројна признања од тур оператера широм европе.
- СПА кластер, обједињује и повезује понуду бањских центара Војводине, али и здравствене услуге које се туристима нуде као пакет аранжмани.

Пошто са аспекта привредног опоравка АП Војводине посебно важну улогу има развој пољопривреде, треба развити економску сарадњу између пољопривредних произвођача. Машински прстен јесте вид економске сарадње између пољопривредних

произвођача. Овај вид економске интеграције подразумева заједничко коришћење механизације од стране више удружених пољопривредних газдинстава. Чланови, у односу на обим своје делатности, располажу са мањим бројем машина, али уз ангажовање услужних капацитета машинског друштва на време и квалитетно обављају све технолошке поступке у процесу пољопривредне производње.

Из тих разлога ће се приликом спровођења мера подршке кластеризацији, пословном повезивању и умрежавању Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова ослонити на троугао сарадње између ПРИВРЕДЕ, ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА И СВИХ НИВОА ОРГАНА УПРАВЕ како би стратешка подршка била што ефикаснија.

Мере подстицаја ће се конкретно односити на подршку:

- Изради стратегије развоја кластера 2014 – 2020 за период када се програмира буџет Европске Уније, а која ће дефинисати стратешке кластере, односно области привреде који ће Војводина развијати.
- Јачања капацитета управљачких структура кластера и пословних асоцијација
- Едукације и освајања нових вештина код чланица кластера
- Подстицаја за усвајање нових технологија
- Заједничког наступа и освајања нових међународних тржишта
- Интернационализацији и међународном повезивању
- Финансијска подршка кластерима и пословним удружењима којима су одобрена средства на позивима ЕУ фондова
- Промоцији кластеризације привреде и кластера као примера позитивне праксе
- Сарадњи са универзитетом и другим образовним институцијама у циљу усмеравања образовних капацитета ка захтевима привреде
- Сарадња са пољопривредним организацијама и стручњацима у развоју економске интеграције пољопривредних субјеката
- Програм финансијске подршке за формирање нових кластера
- Програм финансијске подршке за рад постојећих кластера
- Програм финансијске подршке за формирање бизнис инкубатора
- Програм финансијске подршке за рад постојећих бизнис инкубатора

6. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ИНТЕНЗИВНА ПРИМЕНА МОДЕЛА ЈАВНО – ПРИВАТНОГ ПАРТНЕРСТВА

Уобличавањем законодавног оквира за пуну имплементацију јавно приватног партнерства као начина за унапређење стања у области привреде створени су сви услови за реализацију активности који ће створити свест да је ова врста партнерства развојна шанса Војводине, и у том смислу:

- Влада АП Војводине ће именовати свог представника у Радну групу Владе Републике Србије за јавно приватно партнерство,
- Влада АП Војводине ће именовати своју Радну групу за јавно приватно партнерство која ће координирати овим активностима у Покрајини
- Влада АП Војводине ће иницирати да свака локална самоуправа у АП Војводини оформи своју комисију за јавно приватно партнерство и анализира могућности на својој територији

Влада АП Војводине ће посебно подстицати пројекте јавно приватног партнерства у областима:

- железничког, речног и друмског саобраћаја
- у области енергетике

- у области пољопривреде
- решавања комуналних и инфраструктурних пројеката
- у области социјалне економије

Радна група Владе АП Војводине за јавно приватно партнерство ће сачинити документ којим ће се дефинисати стратешки правци, начин деловања и конкретизовати могући пројекти који ће се реализовати кроз јавно- приватно партнерство.

7. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СЕРТИФИКАЦИЈА КАО УСЛОВ ЗА ПРИВРЕДНИ НАПРЕДАК

Планирани правци деловања са циљем подизања конкурентности привреде

Искуствени подаци са међународног тржишта показују да се око 40% препрека у трговини односи на неусаглашене националне стандарде и техничку регулативу, тзв. Техничке баријере. Оне су последица неусклађености националних стандарда са међународним и европским стандардима. Такође, техничке баријере су последица и нехармонизованих процедура за оцену успешности производа са захтевима релевантног тржишта. И наравно, нехармонизоване националне регулативе које служе заштити јавног интереса, заштити здравља, безбедности и животне средине.

Ниска конкурентност наше привреде је између осталог, последица и лошег квалитета производа и неусаглашености производа са захтевима међународног и европског тржишта.

Пошто је развој малих и средњих предузећа дефинисан као приоритетни правац развоја Републике Србије и АП Војводине, неопходно је да се посебна пажња посвети предусловима за побољшање њихове конкурентности кроз:

- увођење организационих стандарда – стандарди за системе управљања квалитетом у организацији: ИСО 9001, ИСО 14001, ОХСАС 18000, а у производњи хране – HACCP систем.

Увођењем међународних стандарда: ИСО 9001 и ИСО 14001, ОХСАС 18000, а у производњи хране – HACCP система, дефинише се квалите производа и услуга према јединственим принципима, јединствено дефинисаним својствима производа и услуга који су промет купо-продајног уговора. Такође, утврђују све техничке карактеристике производа, стандардизује се мерна и испитна опрема, утврђује се јединствено приказивање резултата испитивања, успоставља се интегрисани систем управљања квалитетом. Сертификацијом овог система успоставља се систем међународног признања система квалитета. На овај начин се уклањају ограничења нашег тржишта, а домаћи произвођачи добијају ознаку признати произвођачи. Концепт квалитета према међународним стандардима ИСО 9001 и ИСО 14001, ОХСАС 18000, дефинисан је са три димензије:

- тржишну
- пословну
- квалитет живљења

Према томе, квалитет производа није више само техничко питање производње, већ представља и економски проблем који се тиче укупне ефикасности привређивања, па је из тог разлога и друштвени проблем. Мала и средња предузећа немају капацитете за самостално решавање овог друштвеног проблема. Неопходна је заједничка акција Владе АП Војводине, Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова, БСЦ Информативног центра и малих и

средњих предузећа на подизању конкурентности путем имплементације међународних стандарда квалитета.

Користи од стандардизације су вишеструке. Најзначајније су:

За предузећа:

- Конкурентска предност
- Примена прописа
- Оптимизација трошкова
- Максимални приходи

Користи за индустрију и друштвену заједницу:

- Успоставља услове за слободну и фер трговину
- Подстиче конкурентност
- Има дуготрајан утицај на тржиште
- Штити интересе потрошача
- Подржава економски раст

За технолошки развој:

- Систематизује “најбоље искуство”
- Приказује тренутно стање технологије
- Потребна је релевантна стручност

Користи од стандардизације се могу квалитетно исказати. На основу истраживања које је рађено у ЕУ, утврђено је да се 1 евро уложен у стандардизацију враћа са 40 евра добити. То је разлог више зашто треба да се пружи подршка сектору МСП у процесу имплементације стандарда и сертификације.

8. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ОРИЈЕНТАЦИЈА КА ЖЕЛЕЗНИЧКОМ И РЕЧНОМ ТРАНСПОРТУ КАО НАЈЕКОНОМИЧНИЈИМ ВИДОВИМА ПРЕВОЗА

На територији АП Војводине налази се најгушћа мрежа пруга у окружењу, која је углавном у лошем стању што је последица дугогодишње небриге и запостављања железничког саобраћаја. Уз одговарајућу реконструкцију инфраструктуре железнички саобраћај може дати снажан подстицај развоју целокупне привреде АП Војводине и задовољити миграционе потребе становништва.

Речни саобраћај се одвија на 1070 km речних токова и преко 600 km канала система ДТД. Река Дунав протиче кроз Србију у дужини од 585 km и практично целом дужином кроз Војводину. Река Сава је пловна 167 km кроз територију Војводине, а Тиса 163km.

У АП Војводини у погледу запослености, сектор саобраћаја и веза учествује са 7,5% а у односу на удео у БДП-у рангира се на 4 место иза индустрије, пољопривреде и трговине. У свим гранама саобраћаја у АПВ запослено је око 25.000 радника.

Међутим и поред великог потенцијала и предности водни саобраћај у укупном транспорту роба учествује само са 4,5% а железнички са 11%, док је друмски саобраћај заступљен са преко 80%.

Железнички и водни саобраћај могуће је значајно унапредити применом модела јавног приватног партнерства.

ЖЕЛЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ

Предности железничког саобраћаја не огледају се само у економски и еколошки прихватљивијем виду превоза од друмског транспорта, него и у смањењу екстерних трошкова саобраћаја (смањење буке, загађења околине, броја саобраћајних незгода и др.). Поред тога, без значајног развоја железнице нема ни значајног развоја привреде и логистичких центара, јер је за инвеститоре битна предност саобраћајна приступачност и могућност коришћења погодности железничког и водног транспорта.

1. Карактеристике железничке инфраструктуре у АП Војводини

1.1. Карактеристике пруга

На територији АП Војводине укупна дужина пруга износи 1.735,5 km што чини 45% од укупне дужине пруга у Републици Србији (3.808,7 km). Од наведене дужине само 97 km (или 5,6%) су двоколосечне пруге, а електрифицирано је 245 km (14,1%).

Табела: Укупна дужина мреже железничких пруга у АП Војводине

Врста путне мреже	Дужина (km)
Пруге Коридора X и магистралне пруге	494
Регионалне пруге	483
Локалне пруге	381
Локалне пруге ван функције	228
Остале краће пруге	149,5
Укупно (km)	1.735,5

Оснивачким актом АД "Железница Србије" оснивачки капитал на дан 31.12.2010 године је износио 2.360.774,42 евра што по средњем курсу Народне банке Србије на дан 31.12.2011. године износи 249.057.446.057,77 динара (укупну дужину 3808,7 km). С обзиром да се од тога на територији АПВ налази око 45 % пруга, може се проценити да је вредност некретнина, постројења и опреме железнице на територији АПВ око 1.062.348.489 евра.

У односу на укупну дужину у Србији на територији АП Војводине налази се 28,6% пруга на Коридору X, док око 50% магистралних пруга железничке мреже у АП Војводини налази се на Коридору X и његовом краку - Xb. Само око 41% пруга у АПВ има дозвољено осовинско оптерећење од 20 и 22,5 t, док је оно на 16,3% пруга испод 16 t. Ако се од пруга у Војводини изузму пруге Коридора X и магистралне пруге, онда у АП Војводини остаје 1.225 km регионалних, локалних и осталих пруга од чега је у функцији укупно 483 km регионалних пруга и 381 km локалних пруга, односно само 864 km пруга на којима се одвија саобраћај и 228 km пруга на којима се не одвија саобраћај. Треба истаћи да постоји и 149,5 km пруга које су декларисане као „остале краће пруге“, а оне сачињавају око 9% железничке мреже.

Стање пруга на територији АП Војводине може се генерално разврстати на следеће:

- У веома лошем техничком стању је 283,4 km локалних пруга са дозвољеним осовинским оптерећењем од 12 до 14 t по осовини (од тога су 2 пруге на пограничном подручју важне за пројекте прекограничног повезивања: Сечањ – Јаша Томић и Кикинда – Банатско Аранђелово);

- Минимум техничких услова за обављање саобраћаја испуњава 739,80 km регионалних и локалних пруга чија је носивост од 16 до 18 t по осовини;
- Задовољавајуће услове за одвијање путничког и теретног саобраћаја има 712,3 km коридорских, магистралних и делови регионалних пруга са носивошћу од 20 и 22,5 t по осовини.

Техничко и експлоатационо стање пруга у АП Војводини је незадовољавајуће, тако да железница не испуњава основни услов постојања, „превоз робе и путника“. Просечна старост пруга у Војводини је преко 100 година а на већини пруга још увек је у функцији иста подлога (доњи строј). Код значајног броја пруга разлог лошег стања је што су ван експлоатације, а самим тим изостаје и њихово одржавање. Нису поштовани прописима предвиђени неопходни циклуси одржавања (ремонта), а у одређеној мери и на пругама у експлоатацији, па је присутно велико заостајање у одржавању и обнављању пруга. Директна последица тога је веома лоше стање експлоатационих карактеристика и параметара пруга што угрожава железнички систем у АП Војводини.

Техничке и комерцијалне брзине на пругама су у константном паду. Брзине веће од 100 km/h предвиђене су на само 7,48% дужине пруга, на 34,5% пруга брзине су од 80 до 100 km/h, на 10,5 km брзине су од 60 до 80 km/h, на 23,2% дужине пруга брзине су 40-60 km/h, а на чак 24,5 km пруга брзине су 40 km/h и мање.

На територији АП Војводине поједина привредна друштва су услед лоше железничке инфраструктуре онемогућена или добрим делом ограничена при приступу железничком робном превозу ("Lafarge" Беоцин, "Таркет" Бачка Паланка, МСК Кикинда, "Хипол" Оџаци, фабрике шећера у Жабаљу, Црвенки, Ковачици и др.). Такође, у превозу путника, присутан је константан изостанак организованог превоза путника на пругама Кикинда – Суботица, Зрењанин – Вршац, Зрењанин – Нови Сад, као и недовољан број возова за превоза путника на пругама: Нови Сад - Богојево - Сомбор, Сомбор – Врбас, Рума – Шабац, што је у колизији са законским одредбама о обавези организације јавног превоза путника.

Карактеристичне пруге са потенцијалима превоза путника и робе изнад просека су: Нови Сад – Оџаци – Богојево – Сомбор, Сомбор – Врбас, Суботица – Сента – Кикинда, Панчево – Зрењанин – Кикинда – државна граница, Петроварадин – Беоцин, Гајдобра – Бачка Паланка и Каравуково – Бач. Међутим на овим пругама је лоше стање инфраструктуре у целисти или само на појединим деоницама.

1.2. Карактеристике возног парка

Инвентарско стање возног парка АД „Железнице Србије“ карактерише застарелост, висок степен имобилизације и неадекватна структура. Анализом стања дела возног парка АД „Железнице Србије“, који је ангажован важећим редом возње у путничком и теретном саобраћају на територији АП Војводине, може се констатовати:

- **Возна средства теретног саобраћаја** – постоји хроничан недостатак више серија теретних кола, према сезонским кретањима превоза масовне робе, пре свега пољопривредних производа (пшеница, кукуруз, резанац, меласа, шећер) као и остале робе, где доминира грађевински материјал и отпад. Укупни захтеви привреде за колима подмирују се од 30% до 60%. Треба имати у виду и карактеристике у неравномерностима код захтева привреде за сезонске потребе који зависе од временских и других услова што условљава да железница нема могућности планирања потребе за колима на годишњем нивоу.

- **Возна средства путничког саобраћаја:**

- **Путничка кола** – карактерише дотрајалост целокупног возног парка путничких кола (просечна старост преко 30 године) и недовољан број одређених серија кола (W1, Ас, Вс WR), као и путничка кола која испуњавају техничке и експлоатационе услове за међународни саобраћај. Од укупног радног парка путничких кола на територији Војводине је ангажовано око 20%. То није довољно, па локални путнички возови саобраћају у смањеном саставу, што је у нескладу са редом вожње и потребама путника.
- **Дизел-моторне гарнитуре** – и поред набавке 12 дизел-моторних гарнитура (руске производње) стање са овим возним средствима је и даље неповољно. После распореда нових дизел-моторних гарнитура саобраћај на појединим пругама је и даље нередован или потпуно обустављен (Нови Сад–Богојево–Сомбор, Кикинда–Зрењанин–Панчево, Зрењанин–Нови Сад, Сомбор–Врбас, Зрењанин–Вршац, Нови Сад–Бечеј). Од наведених 12 дизел-моторних гарнитура на територији Војводине су сада у саобраћају две, а у плану је ангажовање још три гарнитуре, међутим, то није довољно.
- **Електро-моторне гарнитуре** - електро-моторне гарнитуре углавном саобраћају на пругама: Београд – Нови Сад, Београд – Шид, Београд – Ужице и у београдском чвору у систему "Беовоз" и "БГ воз". Број електро-моторних гарнитура је недовољан и за очекивати је да после планиране набавке 21 електро-моторне гарнитуре из Швајцарске стање буде значајно боље. Од 18 електро-моторних гарнитура на територији Војводине је ангажовано само 4 гарнитуре.

- **Вучна средства**

- **Електро локомотиве** – карактерише недовољан број, нарочито у периодима појаве већег прилива транзитних возова, што за последицу има дуго задржавање међународних теретних возова. Треба имати у виду да су транспортни токови на транзитним правцима Суботица–Нови Сад–Београд и Шид–Београд у неравномерности, јер на правцу Суботица–Нови Сад–Београд транзитира око 70% међународних возова, па је ту неопходно ангажовати већи број ових локомотива. У пословним плановима АД "Железнице Србије" предвиђена је набавка 15 више-системских локомотива што би значајно поправило стање у том сегменту.
- **Дизел локомотиве** - пре свега карактерише застарелост (до 50 год.) и висок степен имобилизације, због чега је њихова искоришћеност само 20–30%. То доводи до дужег задржавања теретних кола у ранжирним станицама, као и на утовару и истовару, због чега се повећава време транспорта и смањује број расположивих кола. Такође, то има за последицу прекорачење прописаног задржавања страних кола због чега се плаћају девизне накнаде другим железничким управама. Дизел локомотиве саобраћају као вучне или као маневарске локомотиве у зависности од снаге и серије локомотиве. У АПВ тренутно је на располагању само 8 локомотива што изазива озбиљне поремећаје у превозу роба и незадовољство привредних организација, јер се сви већи корисници железничких услуга налазе на пругама где се користе овакве локомотиве.

2. **Анализа и оцена примене законских прописа из области железничког саобраћаја у односу на АП Војводину**

- ***Устав Републике Србије***

Устав Републике Србије (члан 183.), донет 2006. године, утврђује да аутономне покрајине у области саобраћаја, у складу са законом, уређују питања од покрајинског значаја у области друмског, речног и железничког саобраћаја и уређивање путева. На

основу ове одредбе створен је уставни оквир за преузимања ингеренција у железничком саобраћају од стране Аутономне Покрајине Војводине.

- **Статут Аутономне Покрајине Војводине**

Статут Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 17/2009), члан 29, тачка 7, утврђује надлежности АП Војводине у области друмског, речног и железничког саобраћаја и уређења путева. Став 1 тачке 7 предвиђа да АП Војводина уређује питања од покрајинског значаја у друмском, речном и железничком саобраћају у складу са Уставом, потврђеним међународним уговорима и законом који одређује питања од покрајинског значаја. Иако је наведено да АП Војводина уређује питања од покрајинског значаја у железничком саобраћају, те надлежности нису прецизно дефинисане, као што је то урађено за области јавних путева и пловних путева.

- **Закон о утврђивању надлежности АП Војводине**

Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине ("Службени гласник РС", бр. 99/2009) поглавље II, тачка 9, члан 30, утврђује надлежности АП Војводине у области друмског, речног и железничког саобраћаја. Као и у Статуту АПВ и у Закону о утврђивању надлежности АПВ дефинисане су ингеренције Покрајине у области државних путева и пловидбе, док изостаје прецизно дефинисање надлежности у железничком саобраћају.

Члан 31. Закона, предвиђа да АП Војводина, преко својих органа, у области јавних путева, друмског, речног и железничког саобраћаја, у складу са законом, врши инспекцијски надзор на територији АП Војводине. Послови из става 1. овог члана врше се као поверени. Сходно овој одредби инспекцијски послови у железничком саобраћају су пренети на покрајинске органе и врше се као поверени послови.

- **Закон о железници**

Закон о железници ("Службени гласник РС", бр. 18/2005) поглавље II Управљање железничком инфраструктуром, члан 7, утврђује да је железничка инфраструктура добро у општој употреби у својини Републике Србије, а управљање железничком инфраструктуром је делатност од општег интереса, коју може да обавља и други облик предузећа, друго правно лице или предузетник, под условима и на начин утврђен законом.

Постојећи Закон о железници даје следеће могућности:

- Члан 9. Закона о железници предвиђа да право коришћења и послови управљања на делу железничке инфраструктуре за коју јавно предузеће нема економски интерес, могу бити дати јединици локалне самоуправе. Одлуку о преносу права и послова из става 1. овог члана, доноси јавно предузеће на захтев јединице локалне самоуправе, у складу са законом.
- Члан 70. Закона утврђује да је јавни превоз путника и робе у железничком саобраћају делатност од општег интереса и ту делатност може да обавља јавно предузеће или други облик предузећа, друго правно лице или предузетник у складу са законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.
- Члан 71. Закон предвиђа да Влада Републике Србије или јединица локалне самоуправе може, на појединим релацијама у јавном превозу путника и робе у железничком саобраћају, утврдити превознику обавезу превоза коју превозник, када би узимао у обзир своје комерцијалне интересе, не би преузео или не би преузео у истом обиму или под истим условима. Средства за надокнаду

трошкова јавног превоза из члана 71. овог закона превозницима обезбеђују се у буџету Републике Србије, односно у буџету јединице локалне самоуправе.

Сагласно Закону о локалној самоуправи (члан 3 став 1), локална самоуправа остварује се у општини, граду и граду Београду. То значи да Закон о железници не даје право управљачу инфраструктуре (АД „Железнице Србије“) да пренесе право на управљање железничком инфраструктуром и организацију јавног превоза путника и робе покрајинским институцијама већ појединачним општинама и градовима са аспекта управљања. Међутим, члан 7 став 4 истог закона омогућава власнику инфраструктуре (Република Србија) да пренесе право управљања железничком инфраструктуром (на делу или у целини) и на други облик предузећа, друго правно лице или предузетника, под условима и на начин утврђен законом.

Такво предузеће поред општих услова мора да испуњава и посебне услове: да има лиценцу за управљање железничком инфраструктуром и сертификат о безбедности за управљање железничком инфраструктуром издате од Дирекције за железнице. То значи, уколико се буде основало покрајинско привредно друштво за управљање железничком инфраструктуром и испунили услови прописани законом, да су створени услови за пренос права на управљање железничком инфраструктуром. За реализацију такве активности неопходно је да Влада АП Војводине и Влада Републике Србије постигну договор, на основу чега Влада АП Војводине може да се појави као оснивач привредног друштва, аналогно томе што је Влада Србије оснивач АД "Железница Србије".

Међутим, поред свега наведеног неопходно је да институције АП Војводине иницирају одређене допуне и измене правне регулативе, да би се отклониле све правне нејасноће.

3. Активности на унапређењу железничког саобраћаја у АПВ

Почетком 2011. године, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова иницирао је израду Елабората модела железничког система у Аутономној Покрајини Војводини, који је урађен је од стране Факултета техничких наука у Новом Саду. Елаборат даје предлог решења организовања железничког система у АП Војводини према коме би се установљење железничког система у АП Војводини могло извршити преносом права на управљање железничком инфраструктуром у више фаза. У том смислу би се прво могао реализовати један пилот пројекат који би се односио на једну релацију, односно пругу, а на основу тих резултата и искустава извршио би се пренос права на управљања и на осталим пругама, уз препоруку за измену закона који регулишу ову област.

ПРАВЦИ ДЕЛОВАЊА – АКЦИОНИ ПЛАН

За реализацију дефинисаног стратешког правца - оријентација ка железничком и речном транспорту као најекономичнијим видовима превоза Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, као носиоц активности, у сарадњи са другим секретаријатима треба да предузме следеће активности:

АКТИВНОСТ 1.

ИНИЦИРАЊЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРАВНЕ РЕГУЛАТИВЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

- 1. Допуна Статута Аутономне Покрајине Војводине**, члан 29, тачка 7: „Друмски, речни и железнички саобраћај и уређивање путева“.

У члану 29, тачка 7 додати нови став 4:

- управља магистралним, регионалним и локалним пругама на територији АП Војводине, осим магистралних пруга које су део мреже европског коридора Х, те оснива привредно друштво за управљање јавном железничком инфраструктуром на територији АП Војводине;
- постојећи став 4 постаје став 5.

2. Допуна Закона о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине поглавље II, тачка 9: Друмски, речни и железнички саобраћај, члан 30.

У члану 30 додати нову подтачку 3):

- 3) уређује и обезбеђује услове и начине управљања, заштите, одржавања и финансирања магистралних, регионалних и локалних пруга, осим магистралних пруга које су део мреже европског коридора Х, на територији АП Војводине.

3. Новим Законом о железници предвидети могућност оснивање покрајинског привредног друштва за управљање железничком инфраструктуром и превозника на територији АП Војводине или у члановима 9, 70 и 71, важећег Закона о железници пре термина „јединице локалне самоуправе“ додати и „покрајина“.

АКТИВНОСТ 2.

УПРАВЉАЊЕ ЖЕЛЕЗНИЧКОМ ИНФРАСТРУКТУРОМ НА ТЕРИТОРИЈИ АПВ

Спровести Пилот пројекат о преношењу права на управљање инфраструктуром и организацију превоза на релацији Нови Сад – Богојево – Сомбор.

Студија ревитализације железничких пруга, путничког и робног саобраћаја за регион западне Бачке која је урађена 2007. године показала је да се оправданост инвестиција може огледати у следећем:

- Приходи од превоза путника на годишњем нивоу су базирани на годишњем превозу од 400.000 – 500.000 путника, што износи око 1.500.000 евра;
- Приходи од превоза робе су базирани на параметрима утовара и истовара у међународном и унутрашњем саобраћају и дефинисани су на годишњем нивоу од 735.000 тона са просечном ценом превоза по 1 тони на релацији од 100 км износи 10 евра, што на годишњем нивоу износи 6.805.000 евра.

Студија је дала потребне инвестиције у оспособљавању инфраструктуре на поменутој прузи од 3.700.000 евра, које се односе на оспособљавање четири станице на тој прузи, где већ постоји иницијатива привредних друштва за учешћем у том поступку, стим да им се одобре повластице у превозу.

Да би се спровео наведени Пилот пројекат неопходно је урадити посебан Елаборат под називом: *“Елаборат о реализацији пилот пројекта преношења права АП Војводини на управљања железничком инфраструктуром и организацији превоза на прузи Нови Сад – Богојево – Сомбор”*. Овај Елаборат је практично оперативни наставак Елабората модела железничког система у АП Војводини који је урађен 2011. године, и који је усвојен на јавној расправи у Скупштини АП Војводине.

Елаборат за Пилот пројекат треба да:

- Дефинише правне оквире за организовање посебног Друштва за управљање железничком инфраструктуром и организацију превоза на датој прузи;
- Иновира податке о перспективном обиму превоза путника и робе;
- Иновира податке о неопходним инвестицијама;
- Дефинише модел управљања железничком инфраструктуром;
- Дефинише варијанте организације превоза путника и робе;

- Идентификује изворе финансирања

Пилот пројекат треба спровести након израде Елабората. Предходница пилот пројекта треба да буде Уговор између Владе Војводине, Министарства саобраћаја Републике Србије и АД "Железнице Србије" о улагањима Владе Војводине, локалних самоуправа и привредних друштава у одређену железничку инфраструктуру која је предмет пилот пројекта. На основу таквог уговорног односа могуће је планирати одређена средства у буџетима наведених институција и привредних друштава како би се могао спровести процес улагања тих институција у средства АД "Железница Србије". Уговорни однос треба дефинисати и спровести у првом кварталу 2013 године.

АКТИВНОСТ 3.

РЕКОНСТРУКЦИЈА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ НА ТЕРИТОРИЈИ АПВ

Реконструкција железничке инфраструктуре треба да се уради у складу са Просторним планом Републике Србије, Регионалним просторним планом АПВ, Мастер планом саобраћаја Републике Србије, Пословним планом АД Железнице Србије, међународним ИПА пројектима и Мастер планом за мреже брзих пруга у области источне Европе коју води Привредна комисија УН за Европу (UNECE) Пројекат трансевропске железнице.

Пословним планом АД Железнице Србије за 2012. годину, предвиђени су ремонти и реконструкције следећих пруга на територији АП Војводине: Сента – Суботица; Сента – Кањижа – Хоргош; Нови Сад – Оџаци – Богојево (станични колосеци); Сента – Апатин Фабрика – Апатин; Нови Сад – Римски Шанчеви – Бечеј, Суботица – Палић – Хоргош – држ.граница; Суботица – Држ граница – Баја; Врбас – Црвенка – Сомбор; Бечеј – Србобран – Врбас; Петроварадин – Беоцин; Панчево – Вршац – Држ.граница; Владимировац – Ковин; Богојево – Лука Богојево; Вршац – Бела Црква – Држ.граница. *Поред наведених пруга за АПВ је од великог значаја и реконструкција пруге Нови Сад - Бечеј - Сента*, као алтернативни правац коридору Х. У Пословном плану наведено је да су поменуте реконструкције предвиђене као „приоритетни пројекти за које не постоје обезбеђени извори финансирања“ и да је „реализација ових пројеката могућа по обезбеђењу средстава за финансирање и по основу доношења одлука надлежних органа АД "Железнице Србије". Ово ствара могућност да Влада АП Војводине, на основу програма пруга учествује у процесу реконструкције, по моделу и приоритетима који ће се утврдити посебним Елаборатом.

Регионалним просторним планом АП Војводине предвиђена је реконструкција туристичко музејских пруга: Јасеново - Вршац – Средиште – Држ.граница – Градинар (Румунија) – Оравица – Јасеново; затим пруге природним резерватом Горње Подунавље Сента – Апатин – Бачки Брег – Баја (предвиђено и Мастер планом туризма Горњег Подунавља) затим пруга Делиблатском пешчаром Владимировац – Делиблато – Банатски Карловац, што је обухваћено и Пословним планом АД "Железница Србије".

У оквиру Просторног плана Републике Србије предвиђена је и изградња пруге Зрењанин – Жабаљ (Нови Сад), као и "железничког робног терминала Нови Сад". Пројекат изградње робног терминала налази се у Пословном плану железнице, наведен као приоритетан и такође се налази се у Генералном просторном плану Новог Сада. Регионални просторни план АПВ даје подршку развоју оваквих логистичких центара. Развој овог терминала имаће директне и индиректне утицаје на подстицаје привредне производње пошто ће имати значај код смањивања транспортних трошкова. Приликом утврђивања приоритета реконструкција пруга треба имати у виду и стратешке планове Републике у односу на Дунавску стратегију, где је стављен акценат на "реконструкцију пруга које гравитирају Дунаву и логистичким центрима".

Пројекти за реконструкцију железничке инфраструктуре који су у току:

- Према пословном плану АД Железнице Србије за 2012. годину (за територију АПВ) биле су предвиђене:

- a) Инвестиционе активности за које су планирни извори финансирања
 - Реконструкција дела пруге Београд – Шид између станица Стара Пазова – Рума (десни колосек)
 - Израда идејног пројекта за модернизацију пруге деонице Стара Пазова – Нови Сад за двоколосечну пругу
 - Израда документације за електрификацију пруге Панчево – Вршац
- b) Инвестиције за које су предвиђене државне гаранције
 - Реконструкција и модернизација деонице Стара Пазова – Нови Сад
- c) Поднета документација за међународни конкурс:
 - За израду Идејног пројекта реконструкције и изградње двоколосечне пруге Нови Сад – Суботица
 - *Према међународним пројектима, са учешћем АП Војводине, у току је:*
 - Израда пројектно-техничке документације за ревитализацију железничке пруге Сегедин - Суботица – Баја (друга фаза међународног IPA пројекта);
 - Припрема за укључивање пруге Будимпешта – Сегедин – Кикинда – Темишвар – (Букурешт, Констанца) у Мастер план за мрежу брзих пруга у области Централне и Источне Европе. Активност води Привредна комисија УН за Европу (UNECE) - Пројекат трансевропске железнице (TER). Реализација овог пројекта је условљена заједничком сарадњом железница (управљача инфратструктуре) Мађарске, Румуније и Србије.

Пројекти јавног приватног партнерства у области реконструкције железничке инфраструктуре нису досад спроведени у пракси у Србији, иако је на основу новог Закона о концесијама, могућа ова врста партнерства. Поступак води Министарство финансија и привреде које има посебну комисију за јавно приватно партнерство, а кандидатура за ову врсту партнерства покреће се од локалних самоуправа или од покрајинских органа. Наведена комисија разматра поднете захтеве, даје мишљење и одређује поступак реализације.

У почетку овог партнерства треба се оријентисати на мање пројекте јер су краћи, мање комплексни, не захтевају велика улагања, лакше се долази до корисне услуге за грађане и лакше је проценити ризике за успех, а могу бити и веома погодни за домаће привреднике да добију посао удруживање у конзорцијуме.

Предвиђеном изработом елаборатом о реализацији пилот пројекта преузимања управљања инфраструктуром, треба одредити могући облик јавно - приватног партнерства, са обзиром да се ради о локалним и регионалним пругама за које АД "Железнице Србије" или Влада АПВ не може обезбедити финансијска средства и за које међународне институције углавном не одобравају кредите за те намене.

АКТИВНОСТ 4. **РЕВИТАЛИЗАЦИЈА И ИЗГРАДЊА ИНДУСТРИЈСКИХ КОЛОСЕКА**

Најзначајнији носиоци индустријског транспорта у Европи су индустријске пруге и индустријски колосеци. Они омогућавају превоз „од врата до врата“. Иако се преко 40% индустријских колосека налази на територији АПВ њихово коришћење је минимално. Спроведена анкета у студији Макро анализа робних и транспортних токова у АП Војводини из 2012. указала је да би 89% анкетираних привредних субјеката користило индустријске колосеке уколико би се квалитет железничких услуга побољшао. Из тог разлога је потребно урадити: *Студију ревитализације, изградње и експлоатације индустријских пруга и индустријских колосека у АПВ*. Студија би требала да дефинише моделе подстицаја за коришћење и изградњу индустријских колосека, како би се део робе који се превози друмским саобраћајем преусмерио на железнички.

АКТИВНОСТ 5.

УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВОЗА ПУТНИКА

Превоз путника на територији АП Војводине не обезбеђује услове сигурног превоза. Наиме, од 1.735 km пруга у Покрајини, путнички саобраћај се одвија на свега 954 km пруга или на 55% постојећих пруга. Уз одговарајућу реконструкцију или набавку возних средстава могуће је обезбедити поуздан и јефтин превоз грађана Војводине, с обзиром на повољну густину мреже пруга. Обезбеђење поузданог железничког превоза на територији АП Војводине имало би значајне ефекте по становништво и привреду и то:

- Поуздан превоз грађана,
- Економски и еколошки повољнији вид превоза,
- Значајно запошљавање у области привреде и железничког саобраћаја,
- Значајно мање ангажовање друмског саобраћаја, што доводи до растерећење друмских саобраћајница,
- Спречавање трајне миграције становништва из села у град.

У циљу успостављања функционалног и квалитетног железничког путничког саобраћаја на територији АП Војводине неопходно је:

- Извршити реконструкцију одређених пруга, пре свега локалних пруга,
- Обезбедити следећа возна средства:
 - 10 дизел моторних гарнитура,
 - 8 електро моторних гарнитура и
 - удвостручити број путничких кола.
- Прилагодити ред вожње потребама становништва,
-
- Да Влада АП Војводине и локалне самоуправе користе могућност увођења „обавезе јавног превоза“ коју дају одредбе Закона о железници.

Поред наведеног, треба имати у виду и погодност организовања приградског саобраћаја града Новог Сада. Наиме, граду Новом Саду гравитирају шест пруга (Нови Сад – Врбас, Нови Сад – Инђија, Нови Сад – Бечеј, Нови Сад – Озаци, Нови Сад – Тител, Петроварадин – Беочин) и сем два приградска места (Сириг и Ковиљ) остала сва места поседују пругу и железничку станицу.

Увођењем приградског саобраћаја увелико би се смањило коришћење друмских превозних средстава (аутомобила и аутобуса), омогућило јефтиније путовање и знатно већа мобилност становништва, растеретиле би се градске и прилазне саобраћајнице, смањило загађење и екстерни трошкови саобраћаја итд. Организацију приградског саобраћаја града Новог Сада треба организовати по моделу града Београда („БГ воз“ и „Беовоз“). Да би се извршио процес унапређења превоза путника потребна су поуздана возна средства, која већ постоје у возном парку АД "Железница Србије", али која нису у функцији због чега је потребно извршити њихов ремонт.

За реализацију оваквог приградског саобраћаја неопходна су издвајања наменских финансијских средстава из буџета (АП Војводина, јединице локалне самоуправе и град Нови Сад) за обавезу јавног превоза сагласно члану 71. Закона о железници. Из тог разлога је потребно урадити: *Студију ревитализације путничког саобраћаја у АП Војводини.*

АКТИВНОСТ 6. **УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВОЗА РОБЕ**

Развој тржишта у области железничког робног превоза ће се одвијати искључиво на принципима тржишног пословања. Због саме природе робног саобраћаја и чињенице да он по правилу не отпочиње и не завршава у оквиру једног региона није неопходно формирање покрајинског предузећа за превоз робе. Може да се очекује појава приватних оператера који ће вршити превоз робе на пругама у АПВ.

Међутим, како је интенција ове тачке стратешка оријентација ка железничком транспорту као једном од најекономичнијим видовима превоза, потребно је увести тарифску стимулацију тог превоза у виду покривања дела трошкова за коришћење железничког превоза и посебно у интермодалном транспорту. Уколико се донесе таква одлука да се спроведе потребно је урадити: *Студију утврђивања тарифске стимулације у железничком робном саобраћају у АП Војводини.*

АКТИВНОСТ 7. **ПЕРМАНЕНТНО ПРИКУПЉАЊЕ И АНАЛИЗА ПОДАТАКА О РОБНИМ И ТРАНСПОРТНИМ ТОКОВИМА У АП ВОЈВОДИНИ**

Привредна кретања имају променљиву динамичку компоненту. На ту динамику утичу разни елементи: успеси у освајању тржишта, обим и структура производње, атрактивност производа, кризе, природне непогоде, суше и сл. али и мере државних, покрајинских институција, па и мере јединица локалних самоуправа.

Анализа привредног кретања обима и структуре производње, по релацијама и врстама превоза за целу АП Војводину и по окрузима спроведена је у студији *Макро анализа робних и транспортних токова у АП Војводини* из 2012. године, коју је урадио Факултет техничких наука из Новог Сада. Како је интенција овог документа побољшање стања у области привреде, предузетништва и занатства у АП Војводини неопходан је наставак овог пројекта у смислу перманентног прикупљање и анализа података о робним и транспортним токовима.

АКТИВНОСТ 8. **ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР У ЖЕЛЕЗНИЧКОМ САОБРАЋАЈУ**

Обављање инспекцијског надзора у железничком саобраћају на територији АП Војводине дефинисано је:

- Законом о утврђивању надлежности АП Војводине,
- Законом о железници,
- Законом о безбедности у железничком саобраћају,
- Законом о уговорима о превозу у железничком саобраћају,
- Законом о транспорту опасног терета, тј, Додатак Ц Конвенције о међународним превозима железницом (COTIF) – Правилник за међународни железнички транспорт опасне робе (RID).

Код примене ових закона, нарочито Закона о железници (део "надзор над железничким саобраћајем"), постоји простор за унапређење ефективности покрајинске инспекције за железнички саобраћај код ванредних догађаја, установљење услова за обављање железничког саобраћаја, поштовања норми за безбедност саобраћаја и интервенција код непоштовања организације превоза путника и роба због чега је неопходна промена начина рада.

Посебно се указује на следеће чињенице:

- да одржавање инфраструктуре за коју су прописани временски рокови и технички прописи за одржавање нису на одређени начин у инспекцијским надзорима третирани на начин који је одређен наведеним законима. Директна последица је да се није вршило адекватно одржавање пруга, па је због тога увођено смањивање дозвољених брзина (ограничене брзине), односно редукције у редовима вожње, а то је у коначном резултату давало затварање тих пруга за обављање саобраћаја;
- да у дужем временском периоду дефекти вучних возила нису третирани као ванредни догађаји, што је такође директно условљавало отказивању пре свега путничких возова, а самим тим и неизвршавање обавеза код превоза робе.

У наредном периоду очекује се комплетирање састава инспекције за железнички саобраћај по делатностима и наставак рада у изградњи железничког законодавства са представницима Министарства за саобраћај и Дирекције за железнице, после окончања израде нацрта Закона о железници и Закона о безбедности и интероперабилности железнице, а посебно кроз израду подзаконских аката чиме би се нормативне неуређеност превазишла.

АКТИВНОСТ 9.

ОРГАНИЗАЦИЈА СТРУЧНИХ САВЕТОВАЊА И СЕМИНАРА

У циљу комплетне анализе и сагледавања проблематике развоја железничке инфраструктуре и организације железничког превоза неопходно је анимирати све стручне потенцијале, привредна друштва, научне институције и друге институције. Ради тога потребно је организовати стручна саветовања и семинаре из следећих тема:

- Ревитализација железничке инфраструктуре,
- Модалитети организације путничког саобраћаја на регионалним и локалним пругама,
- Приградски железнички путнички саобраћај,
- Модели јавног–приватног партнерства у железничком саобраћају,
- Примена интермодалних технологија транспорта,
- Развој логистичких центара,

Елементи пословног плана АД "Железнице Србије" који се односе на процес развоја железничког саобраћаја у АП Војводини

Поједине одреднице значајне за стратешки пројекат развоја железнице на територији АП Војводине, које је Влада Републике Србије усвојила кроз сагласност на Пословни план АД "Железница Србије" су:

- Реформа железнице које се односе на успостављање новог (уговорног) начина финансирања, како инфраструктуре тако и превоза, до потпуног успостављања механизма финансирања путем обавезе јавног финансирања
- Држава, кроз обавезу јавног превоза треба да финансира целокупну разлику између прихода од превоза путника и потребних трошкова и у том смислу је потребна прелиминарна процена потребних средстава. Исти принцип се примењује за покривање трошкова управљања јавном железничком инфраструктуром
- За одређене пројекте, на територији АП Војводине потребно је затражити гаранције у Закону о буџету Републике Србије
- Потребно је користити могућност финансирања инвестиција из других извора: донаторска средства из ИПА фондова Европске уније и средства из јавно – приватног партнерства

- Коришћење искуства сарадње железнице Србије и града Београда за саобраћај возова у градском и приградском саобраћају (пример „БГ воза“ и „Беовоза“), конкретно за организацију саобраћаја града Новог Сада.

Елементи Пословног плана који су наведени могу бити смернице за нове предлоге Владе АП Војводине за реконструкцију железничке инфраструктуре и обезбеђење возних средстава у циљу обезбеђења средстава за ефикасније обављање железничког саобраћаја на територији АП Војводине.

Органи, институције и организације за планирање, контролу и спровођење дефинисаних мера

Основни носилац свих наведених мера и активности, као и планирање, контролу и спровођење дефинисаних мера у циљу побољшања стања у железничком саобраћају обављаће Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, а главни партнери су:

- Савет за железнички саобраћај као саветодавно тело Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова, чији је задатак да: разматра и анализира функционисање система железничког саобраћаја на територији АП Војводини, предлаже мере за унапређење и развој ове области, даје стручно мишљење на нацрте односне предлоге закона и других прописа које предлаже републички и покрајински органи, прати примену закона и других прописа и које предлаже мере за повећање ефективности рада система и истовремено даје стручно мишљење на краткорочне и дугорочне инвестиционе планове и стратегије које се односе на територију АП Војводине.
- Факултет техничких наука у Новом Саду са својим научним капацитетима и са пројектима који се односе на развој, модернизацију и унапређење саобраћаја и логистике у АП Војводини;
- Кластер транспорта и логистике Војводине, пословно удружење које окупља све учеснике чија је делатност транспорт, логистика и развој интермодалних технологија. Основни циљ овог кластера је умрежавање свих чинилаца у транспорту и логистици и развој пословних мрежа и партнерства између привредних и других институција.

ВОДНИ САОБРАЋАЈ

Потенцијали водног саобраћаја на територији АП Војводине

Геокономске карактеристике АП Војводине се у значајној мери ослањају на природне и друштвеноисторијске претпоставке развоја водног саобраћаја.

Потенцијал од око 1000 km водних путева повољних пловидбених карактеристика, манифестује се односом 1 km водног пута на 21 km² површине, што практично представља највећу густину мреже од свих регија са простора Југоисточне Европе. Мрежу водних путева на које излази АП Војводина чине: река Дунав од границе са Мађарском (Бездан), до почетка заједничке границе са Румунијом (Банатска Паланка), око 350 km међународног водног пута; река Сава од завршетка административног подручја града Београда у Сурчину до граничног прелаза Рача, око 160 km међународног водног пута; река Тиса од ушћа у Дунав код Сланкамена до мађарске границе, место Ђала (Општина Кањижа), 164 километра водног пута; пловна мрежа Хидросистема Дунав-Тиса-Дунав, укључујући и каналсану реку Бегеј око 600 km водног пута; река Тамиш, за пловила носивости до 1000 тона пловна у дужини од 3 km, а са потенцијално могућим проширењем водног пута на око 40 km.

Пловни пут	Дужина пловних путева у Р. Србији и АП Војводини (у км) за пловило одређене носивости (т)					
	150-200		400-500		650-1000	
	Р.Србија	АПВ	Р.Србија	АПВ	Р.Србија	АПВ
Дунав	588	358	588	358	588	358
Сава	211	163	211	163	211	163
Тиса	164	164	164	164	164	164
Тамиш	3	3	3	3	3	3
Хс ДТД са реком Бегеј	600	600	558	558	345	345
УКУПНО:	1566	1288	1524	1246	1311	1033

Табела 1: Преглед мреже водних путева Републике и Покрајине, према пловидбеним карактеристикама пловила

У АП Војводини се налази значајна мрежа међународних и домаћих јавних пристаништа. Од укупно 10 републичких међународних пристаништа, седам се налазе на територији Покрајине (Апатин, Богојево, Бачка Паланка, Беоцин, Нови Сад, Панчево и Сента). Потенцијално исти статус могу реализовати и јавна пристаништа у Сремској Митровици и у Сремским Карловцима. Регионални просторни план предвиђа и формирање међународног пристаништа у Ковину. Поред наведених пристаништа на целокупној мрежи водних путева у Покрајини, у функцији су стално или повремено преко 50 специјализованих и пристаништа за сопствене потребе. Пристаништа у Панчеву и Новом Саду су једина два у Републици које превазилазе норму од 500.000 тона претовара годишње што је међународни стандард за луке од посебног европског значаја. Лука Нови Сад је једино пристаниште у Србији у државном власништву.

Од 12 бродоградилишта у Републици Србији, осам се налази на територији Покрајине и то: у Бездану, Бачком Моноштору, Апатину, Новом Саду, Сремској Митровици, Новом Бечеју и у Зрењанину два. Од наведених бродоградилишта, након приватизације, активно послују само три, док су остала у стечају.

На територији Покрајине регистровано је десетак бродарских предузећа, која углавном нису конкурентна у области пружања транспортних услуга у водном саобраћају, а што представља и генерални проблем целокупног бродарства у Републици.

У АП Војводини постоји дугогодишња традиција бродарства што је резултирало врло добрим кадровским потенцијалом. Једна од две специјализоване школске установе у Републици је и средња саобраћајна школа „Пинки“ у Новом Саду, која школује ову кадровску групацију.

Наведени полазни потенцијали, након доношења Закона о утврђивању надлежности АП Војводине, иницирали су у Покрајинском секретаријату за Привреду 2011. године израду анализе стања потенцијала водног саобраћаја на територији АП Војводине, на основу које је у сарадњи са департманом за саобраћај Техничког факултета у Новом Саду, даље сачињена студија „Елементи стратегије развоја мултимодалног транспортног система Аутономне Покрајине Војводине“.

Надлежност АП Војводине у области водног саобраћаја на основу Закона о утврђивању надлежности

Законом о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине (Сл. гласник РС број 99/09) на покрајинске органе је пренета надлежност уређења и обезбеђења унутрашњег пловидбеног превоза, безбедности пловидбе, услова и начина коришћења, одржавања, обележавања и заштите унутрашњих пловних путева, осим пловних путева на којима важи међународни и међудржавни режим пловидбе, пристаништа, зимовника и сидришта, чамаца и пловећих постројења и поступања у случају пловидбеног удеса на територији АП Војводине. Овим Законом су, у складу са одговарајућим Законом који регулише питања водног саобраћаја, покрајинским органима поверени и послови инспекцијског надзора на територији АП Војводине.

Надлежности на основу Закона о пловидби и лукама на унутрашњим водним путевима

Закон о пловидби и лукама на унутрашњим водним путевима („Сл. гласник РС“, бр. 73/10), конкретизовао је надлежности у области водног саобраћаја на територији Покрајине, према следећем:

Послови техничког одржавања државних водних путева који се налазе на територији Аутономне Покрајине у надлежности су овлашћеног правног лица за техничко одржавање државних водних путева на територији Аутономне Покрајине (Чл.7. Закона о пловидби и лукама). Покрајински секретаријат за привреду је покренуо поступак измене Одлуке о оснивању ЈВП „Воде Војводине“, којом се овом јавном предузећу одређује надлежност правног лица за техничко одржавање државних водних путева на територији Покрајине (пловна каналска мрежа Хс ДТД).

Опредељење ЈВП „Воде Војводине“ за надлежност правног лица за техничко одржавање водних путева дато је на основу садашњих надлежности управљача каналске мреже и постојећих фактичких послова њеног одржавања за функцију пловидбе.

Планове који се односе на развој државних водних путева који се налазе на територији Аутономне Покрајине доноси надлежни орган Аутономне Покрајине, уз сагласност министарства на основу којих њихово техничко одржавање, унапређење и транспортно-технолошку модернизацију врши овлашћено правно лице за техничко одржавање тих државних водних путева (Чл.10).

ЈВП „Воде Војводине“ је припремило Нацрт категоризације државних водних путева на територији Покрајине, којом се магистрални канали основне каналске мреже категоризују у IV категорију водног пута.

Предлог мера за унапређење водног саобраћаја у АП Војводини

Концепција развоја водног саобраћаја заснована је на платформи Европског програма развоја унутрашњег водног саобраћаја (NAIADES), са циљем квалитативне и квантитативне интеграције простора Војводине, као водећег региона у привредном развоју Републике Србије, у европски систем протока роба.

Програм NAIADDES заснован је на пет развојних тачака: **тржиште, флота, оспособљавање и запошљавање, промоција и инфраструктура**. На тим основама Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, као надлежни орган Владе АП Војводине, кроз следеће активности гради план развоја водног саобраћаја на територији Покрајине:

Сектор тржишта:

- На основама Макро анализе робних и транспортних токова у АП Војводини, која је током 2012. године реализована од стране Департмана за саобраћај ФТН Нови Сад, спровођење макро анализе тржишта, са циљем дефинисања праваца развоја привредних потенцијала Покрајине.
- Сагледавање тржишних и привредних потенцијала у ближем и даљем окружењу и отварање сарадње са циљем интегрисања у глобално препознате робне токове.

Сектор развоја флоте:

- Иницирање пројеката нових типова пловила, функционално прилагођених карактеристикама и капацитетима водних путева, захтевима привреде и новим транспортним технологијама;
- Реструктуирање бродограђевинских предузећа и покретање бродоградње.

Сектор оспособљавања и запошљавања:

- У сарадњи са Покрајинским секретаријатом за образовање управу и националне заједнице, образовним институцијама и службама за запошљавање, праћење постојећих европских пројеката у том сектору (пројекат NELI и други) и активно учешће на решавању проблема оспособљавања и запошљавања кадрова у области водног саобраћаја.

Сектор промоције:

- покретање поступка проглашења реке Тисе отвореном за слободну међународну пловидбу;
- унапређење комуникације са органима Министарства за саобраћај и другим државним органима, институцијама и заинтересованим привредним субјектима у циљу ревитализације и развоја водног саобраћаја на основама оптималног искоришћења свих постојећих потенцијала и општеприхваћеним транспортним начелима у правцу развоја комбинованог транспорта;
- унапређење комуникације и сарадње са надлежним органима јединица локалне самоуправе АП Војводине и привреде у локалу, са циљем афирмације водног саобраћаја кроз усмеравање, координирано и превентивно деловање у раду свих организационих јединица Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова;
- уз сагласност МИП, успостављање активне комуникације са међународним институцијама које се специјализовано баве питањима развоја водног саобраћаја (тежишно Савска и Дунавска комисија);
- кроз билатерална саветовања у оквирима регионалне сарадње, покренути питања од општег интереса на унапређењу водног саобраћаја.

Сектор развоја инфраструктуре:

- У сарадњи са Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство покреће се измена оснивачког акта ЈВП „Воде Војводине“ према Скупштини Аутономне Покрајине Војводине. Кроз измену акта се за ово Јавно Предузеће предвиђа статус правног лица за техничко одржавање и развој државних

водних путева на територији Покрајине у циљу усклађивања са Законом о пловидби и лукама на унутрашњим водним путевима;

- Израда Предлога категоризације за пловидбу у каналској мрежи и Плана развоја државних водних путева на територији АП Војводине.
- Кроз учешће у реализацији међународних пројеката (DaHar и сл.) деловање на планирању, унапређењу и стандардизацији саобраћајне инфраструктуре.
- Подизање нивоа сарадње са јединицама локалних самоуправа на пољу планирања и изградње инфраструктурних капацитета и усклађивање стратешких планова општина и градова са Регионалним просторним планом АП Војводине.
- Активно укључење у праћењу и имплементацији одговарајућих пројеката из програма Дунавске страдегије (RIS, WANDA, RISING, NEWADA и сл.) са циљем унапређења и стандардизације инфраструктурних капацитета.

9. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: РАЗВОЈ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ СЕРВИСА КАО УСЛОВ ЗА МОДЕРНУ ПРИВРЕДУ

При покрајинском секретаријату за привреду, запошљавање и равноправност полова формиран је савет чији је основни задатак да дефинише правце и активности за развој телекомуникација у Војводини имајући у виду:

1. Сагласност активности у Војводини са основном стратегијом развоја и коришћења широкопојасног приступа за период од 2012. до 2015. и дигиталном агендом Републике Србије;
2. Сагласност активности са осталим Саветима у Војводини а посебно у вези саобраћаја, логистике и енергетске инфраструктуре;
3. Потребе становника и привредних субјеката у покрајини Војводини.

Полазећи од основног циља Савет ће се фокусирати на следеће теме телекомуникационе инфраструктуре у Војводини:

1. Развој широкопојасних мрежа у Војводини;
2. Дигитализација радио-дифузне мреже у Војводини;
3. Широкопојасни приступ интернету и увођење Интернет-базираних сервиса у Војводини.
4. Дигитална инфраструктура у Војводини за велике системе (индустријски, енергетски, саобраћајни и друго).
5. Развој дигиталних сервиса за грађане

Савет треба прво да утврди стање телекомуникационе инфраструктуре и сервиса у Војводини, а затим да предложи акциони план како да се достигну постављени циљеви развоја, како кроз активности из надлежности Покрајине, тако и кроз иницијативе на нивоу Републике.

У склопу активности и јасног дефинисања акционог плана је потребно изградити Елаборат модела за коришћење и управљање метрополитен мрежама у локалним самоуправама у АП Војводини.

Предлог активности у АП Војводини

1. Омогућити широкопојасни приступ за бар 50% домаћинстава, као и повећање брзине приступа на 8 Мбит/с за све кориснике, а за више од 50% корисника повећање брзине приступа на 30 Мбит/с (европски циљеви до 2020. године постављени су на 30 Мбит/с за све кориснике, а за више од 50% корисника повећање брзине приступа на 100Мбит/с), најкасније до 2015. године
2. Прелазак на потпуно коришћење широкопојасних технологија путем тзв. е-сервиса, на свим језицима у употреби у АПВ, као и на енглеском језику.
3. Бар једном месечно, а можда и чешће, у штампаним и електронским медијима треба да се презентују прилози о користима које пружају широкопојасне комуникације, као и о начинима њиховог коришћења и уштедама у времену и новцу које оне могу да донесу.
4. Државни органи, институције у друштвеном власништву и приватни сектор морају да интензивно раде на развоју и обогаћивању наменског садржаја који се нуди корисницима широкопојасних мрежа. Осим на језицима који се налазе у службеној употреби у АПВ, сви садржаји треба да буду доступни и на енглеском језику.
5. Увести плакету "Технолошки најнапредније предузеће". Важан параметар при одлучивању о томе коме доделити ову плакету мора да буде квалитет и начин коришћења Интернета који је привредни субјект укључио у своје пословање.
6. Увести плакету "Технолошки најнапреднија локална самоуправа". При одлучивању о томе коме доделити ову плакету, критеријум мора да буде, осим квалитета садржаја који се нуди грађанима и проценат становништва који користи понуђене широкопојасне услуге.
7. Подстицати стварање садржаја, користећи медије (нпр. покрајински јавни сервис, као и постављањем садржаја на сопственим Интернет порталима и све популарнијим социјалним мрежама), који ће грађанима да понуди едукативни материјал наменског садржаја, погодан за самостално учење.
8. Подстицати обуку власника или представника малих и средњих предузећа о могућностима које им коришћење Интернета пружа у циљу побољшања резултата пословања. Остварити сарадњу са невладиним организацијама, ИЦТ кластером и на друге начине.
9. Потребно је омогућити развој телекомуникационих мрежа и осигурати доступност телекомуникационих сервиса посебно за грађане у слабо развијеним и недовољно развијеним подручјима у АП Војводини, младима, старијим особама и особама са посебним потребама (особама са инвалидитетом уз примену говорних технологија). Помоћ развоју широкопојасних телекомуникационих мрежа треба омогућити из Фондова АП Војводине, буџета локалних самоуправа и АП Војводине, Европских предприступних фондова. У ЕУ је покренута иницијатива за интервенцијом државног сектора, често кроз приватно-јавно партнерство, како би се омогућио широкопојасни приступ у мање развијеним подручјима. Циљ иницијативе јесте да се изгради инфраструктура за тржишну утакмицу. У Европској унији 2010. године је издвојено 1,8 милијарди евра државне помоћи за широкопојасни приступ интернету, од чега је велики део намењен сеоским и ретко насељеним подручјима у којима оператери немају интерес да инвестирају.
10. Уједињене нације, Међународна телекомуникациона унија (ИТУ) И Унесцо формирали су у мају 2010. године на највишем нивоу Комисију за широкопојасни приступ и дигитални развој (ББ комисију). Задатак ББ комисије јесте да дефинише стратегију за убрзавање ширења широкопојасног приступа на глобалном нивоу и да анализира апликације које омогућавају реализацију услуга

које ће побољшати свакодневни живот грађана. Комисија је имала четири састанка, последњи у октобру 2011. На том састанку ББ комисије постављени су нови циљеви.

Ови циљеви су:

- Формирање планова или стратегија за развој широкопојасног приступа у свакој држави, или укључивање широкопојасног приступа у универзални сервис, до 2015. године;
 - Приступачност трошкова за коришћење широкопојасног приступа Интернету свим грађанима (макар основног приступа). Године 2010. у 49 најбогатијих земаља широкопојасни приступ коштао је кориснике у просеку месечно мање од 2% њихових просечних примања, а у исто време у 32 земље цена је била већа од половине просечног прихода.
 - Комисија је поставила циљ да месечни трошак за широкопојасни приступ износи мање од 5% просечног месечног прихода грађана. Овај циљ процењен је као прихватљив ниво цене приступа у свим земљама у развоју и планирано је да се достигне до 2015. год. Циљ може да се оствари одговарајућим прописима и применом тржишних принципа;
 - Увођење широкопојасног приступа у домаћинства, са циљем да 40% домаћинстава у земљама у развоју добије приступ Интернету до 2015. год. Сматра се да приступ Интернету од куће представља најефикаснији начин повезивања са глобалном мрежом. Приступ треба да буде омогућен свима, без обзира на запослење, школовање, пол или узраст.
 - Да државе усмере своје становништво да користи Интернет, са циљем да 2015. године пенетрација достигне 60% на глобалном нивоу, 50% у земљама у развоју и 15% у најслабије развијеним земљама.
11. Влада АП Војводине би требала да подстиче обуку власника или представника малих и средњих предузећа о могућностима које им коришћење Интернета пружа у циљу побољшања резултата пословања. Постоји више могућих праваца овог образовања, од упознавања и поспешивања комуникације са владиним организацијама, банкама и другим институцијама, до обуке о начину продаје својих производа и услуга, контакта са бившим и будућим клијентима, итд. Ова врста обуке може да се организује на разне начине.

У циљу дефинисања програма за обуку, Влада може да оствари сарадњу са невладиним организацијама, ИСТ кластером и на друге начине.

Дигитализација радио и ТВ програма у Републици Србији

Према преузетим међународним обавезама процес преласка са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског сигнала Република Србија мора да заврши закључно са 17. јуном 2015. године. Стратегијом за прелазак са аналогног на дигитално емитовање се утврђују основне стратешке смернице за увођење дигиталног и гашење аналогног телевизијског и радио програма у Републици Србији, којим ће се на адекватан начин остварити основни национални интерес у области увођења и развоја дигиталних електронских комуникација. При томе је у поступку утврђивања смерница поступано у складу са закључцима Регионалне конференције о радио-комуникацијама Међународне уније за телекомуникације одржане у мају и јуну 2006. године у Женеви, по којима је предвиђено да увођење дигиталне и потпуно гашење аналогне телевизије у Европи буде окончано најкасније до јуна 2015. године.

Дигитална дивиденда је део спектра који има потенцијал за искоришћење и од стране других широкопојасних сервиса. Расподела опсега дигиталне дивиденде пружа

различите могућности за привредни раст. На тај начин подстиче се запошљавање отварањем нових радних места и утиче на равномерни и одрживи регионални развој, јер услуге мобилних широкопојасних комуникација омогућују људима који живе у мање развијеним регионима који нису довољно покривени услугама да се повежу са развијенијим регионима и искористе предности широкопојасног приступа.

Дигитална дивиденда може бити на располагању по преласку на дигитално емитовање програма, после окончања процеса дигитализације. С обзиром да је на Светској радио-конференцији предвиђено да додела мобилних сервиса у фреквенцијском опсегу 790-862 MHz почиње 17. јуна 2015. године, важно је да се што пре, започне разматрање расположивости фреквенцијског опсега за дигиталну дивиденду, а у периоду између 2012. и 2015. године и донесе неопходну одлуку.

При процени капацитета дигиталне дивиденде мора се имати у виду број потребних телевизијских канала у стандардној и високој резолуцији у тренутку када се заврши транзиција. У време доношења Стратегије, телевизијски и мултимедијални сервиси доживљавају експанзиван раст, па је реална процена потреба за протоком, односно спектром, немогућа. Фреквенцијски спектар, као јавно добро, припада грађанима, тако да планирање мреже мора бити тиме и руковођено. Уколико се овоме не приступи на одговарајући начин, дигитална дивиденда се може претворити у дигитални дефицит.

Према Закону о електронским комуникацијама АП Војводина има надлежности да у сарадњи са Министарством, а по окончању овог процеса, учествује у расподели дигиталне дивиденде. Надлежности АП Војводине су везане и за доношење Планова намене и расподеле радиофреквенцијског спектра, а у сарадњи са Министарством надлежним за послове телекомуникација.

Активности-дигитализација:

1. Потребно је од министарства надлежног за послове телекомуникација тражити информацију докле се стигло у овом процесу у Републици Србији. Потребно је тражити активно учешће надлежних органа АП Војводине у овом процесу, а ради валидног и тачног информисања грађана. Потребно је да се АП Војводина КАО И ЈАВНИ СЕРВИС АП ВОЈВОДИНЕ активно укључи у информативно-промотивно кампање о преласку с аналогног на дигитално емитовање програма.
2. Формирано је ЈП Емисиона техника и везе, потребно је формирати одељење за Војводину.

Инспекцијски надзор

Према члану 132. Инспекцијски надзор над применом овог закона, прописа којима се уређује делатност електронских комуникација, као и међународних споразума у области електронских комуникација, обавља Министарство, преко инспектора електронских комуникација (у даљем тексту: инспектор). Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа којим се уређује делатност електронских комуникација на територији аутономне покрајине врши аутономна покрајина преко својих органа. Послове из става 2. овог члана аутономна покрајина врши као поверене.

Инспекцијски надзор још увек није успостављен, иако је Закон донет пре више од две године. Неопходно је што пре успоставити сарадњу са надлежним републичким органима, ради успостављања инспекцијског надзора на територији АП Војводине.

Потребно је што скорије формирати инспекцију за електронске комуникације.

10. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: СИСТЕМСКИ РАЗВОЈ ПУТНЕ МРЕЖЕ И ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА

1. ПУТНА МРЕЖА

Главни важећи документи и правна регулатива, које треба да чине основу развоја путне мреже су:

- Устав Републике Србије,
- Статут Аутономне Покрајине Војводине,
- Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине,
- Закон о јавним путевима,
- Закон о просторном Плану Републике Србије од 2010. до 2020. године
- Уредба о категоризацији државних путева
- Регионални просторни план АП Војводине 2009-2020
- Просторни планови подручја посебне намене, аутопут Е-75 и Е-70
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015.год.
- Генерални мастер план саобраћаја у Србији

Остали израђени документи, који треба да представљају основу за дефинисање стратегије развоја путне мреже АП Војводине, према важећим законским прописима, категоризацији државних путева и надлежности у управљању*:

- Организација путне привреде АП Војводине – концепт (2010. „Војводинапут“ АД)
- Дефинисање елемената за стратегију развоја путева АП Војводине (2008. Факултет Техничких Наука – Нови Сад)
- Стратегија развоја и категоризације путне мреже у Војводини (2005. ЈП „Завод за урбанизам Војводине“)
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године
- Петогодишњи план обнове путева Србије (Дирекција за путеве Србије и Booz Allen Hamilton, 2005)
- Анализа досадашњег развоја и SWOT анализа АП Војводине, студија рађена у оквиру пројекта Средњерочни план регионалног економског развоја Аутономне Покрајине Војводине, Рхине-Вестпхалиа Институт и Новосадски Универзитет уз подршку ГТЗ (Немачка) и ИВ АП Војводине, 2003 – 2004.Анализа досадашњег развоја и SWOT анализа АП Војводине, ИВ Војводине 2003 – 2004
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 55/05 и 71/05-исправка)
- Сви доступни планови и статистике о привредним и превозним активностима на посматраном и гравитационом подручју.

* Потребно је посебно напоменути да су и законски прописи, као и подзаконски акти (између осталог и Уредба о категоризацији државних путева) у фази измена/допуна односно у фази потребе измена/допуна (усаглашавање ресорних закона са повереним надлежностима). Из наведених разлога се сматра посебно битним ангажовање у укључивање покрајинских органа и представника истих у процесе израде тих регулатива.

Како се надлежност управљања односи на део укупне мреже државних путева на територији АП Војводине, тј. на државне путеве II реда, та област је посебно разрађена.

ДРЖАВНИ ПУТЕВИ II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ АП ВОЈВОДИНЕ
- путна мрежа, својина, управљање, финансирање -

Влада Републике Србије је 2012. године донела нову Уредбу о категоризацији државних путева („Сл. гласник РС“, бр. 14/2012).

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Одлука о утврђивању магистралних путева ("Службени лист СФРЈ", бр. 39/84 и 4/87) и Одлука о утврђивању регионалних путева ("Службени гласник СРС", бр. 20/76 и 14/77 и "Службени гласник РС", број 35/91). Према Уредби, односно подацима „Војводинапут“ АД, приказана је мрежа државних путева II реда.

Табела: Мрежа државних путева II реда у АП Војводини

Број пута	Путни правац	Дужина (км)
100	Држ. гран Мађ.(Ђала)-Н.Кнежевац-Мокрин-Киkinда-Вој.Степа	90,042
101	Кањижа-Сента-Ада-Бечеј-Б.Градоште-Темерин-Нови Сад	104,453
102	Петља Хоргош-Суботица-Б.Топола-Нови Сад-Инђија-Батајница	177,424
103	Бајмок-Б.Топола-Сента-Чока-Црна Бара	83,589
104	Нови Бечеј-Киkinда-Наково-Држ.гран. Румунија	47,771
105	Бачка Топола-Кула-Силбаш-Б.Паланка	73,609
106	Оџаци-Р.Крстур-Кула	24,255
107	Бач-Ратково-Силбаш-Б.Петровац-Руменка-Нови Сад	56,224
108	Нова Црња-Б.Карађорђево-Житиште-Зрењанин	37,931
109	Житиште-Бегејци-Ср. Итебеј-Међа-Држ.гран. Румуније	28,855
110	Каћ-Шајкаш-Перлез-Ковачица-Сечањ-Ј.Томић-Држ.гран.Румун	122,409
111	Ечка-Томашевац-Ковачица-Панчево	67,464
112	Уљма-Стража-Бела Црква-Калуђерово (Држ. гран.Румуније)	44,522
113	Ковин-Дубовац-Врачев Гај-Бела Црква	44,891
114	Вршац-Стража	17,530
115	Држ.гран Хрв (Шид)-Шид-Адашевци-Јамена	44,198
116	Држ.гран Хрв (Нештин)-Сусек-Беочин-Ср.Каменица-Петроварадин	43,049
117	Држ.гран Хрв (Сот)-Шид-Ср.Митровица-Рума-Пећинци-Прека Калдрма	103,074
118	Држ.гран Хрв (Љуба)-Ердевик-Кузмин	19,916
119	Рума-Путинци-Голубинци-Стара Пазова	25,302
120	Бачка Топола-Бечеј	38,722
121	Нови Бечеј-Меленци	20,369
122	Кљајићево-Телечка - Б. Соколац	23,163
123	Алибунар-Локве-Пландиште	28,852
124	Путинци-Инђија-Сланкамен	28,679
125	Свилош-Лежмиер С.Митровица-Ноћај-Граница АПВ	41,181
177	Мач.Митровица-Засавица-Равње-Граница АПВ	17,040
УКУПНО:		1.454,514

Законом о јавној својини ("Сл.Гласник РС", бр.72/2011) је уређена јавна својина коју чине: право својине Републике Србије – државна својина, право својине Аутономне Покрајине – покрајинска својина и право својине локалне самоуправе – општинска односно градска својина. Чланом 10. став 7. је дефинисано да, добра у општој употреби су у својини Републике Србије, изузев државних путева II реда, који су у својини аутономне покрајине на чијој се територији налазе, као и изузев некатегорисаних путева, општинских путева и улица (који нису део аутопута или

државног пута I и II реда) и тргова и јавних паркова, који су у својини јединица локалне самоуправе на чијој територији се налазе.

Чланом 2. став 1. тачка 1. Одлуке о управи за заједничке послове покрајинских органа („Сл. Лист АПВ“, 10/2010 и 22/2010) регулисано је, да Управа за заједничке послове покрајинских органа врши нормативно-правне, опште правне, стручно-оперативне и административне послове у вези са имовином Аутономне Покрајине Војводине, из чега произилази, да Управа подноси захтев за упис права јавне својине Аутономне Покрајине Војводине.

Имајући у виду наведено, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова у сарадњи са Управом за заједничке послове покрајинских органа, израдиће базу података о катастарским парцелама, по катастарским општинама, кроз које пролазе државни путеви II реда. Члан 30. тачка 1. Закона о утврђивању надлежности АП Војводине („Сл.Гласник РС“, бр.99/09) дефинише да, АП Војводина преко својих органа уређује и обезбеђује услове и начин управљања, заштите, одржавања и финансирања државних путева II реда на територији АПВ.

Члан 7. Закона о јавним путевима („Сл.Гласник РС“, бр. 101/2005) дефинише да: „Управљање јавним путем у смислу овог закона јесте: коришћење јавног пута (организовање и контрола наплате накнада за употребу јавног пута, вршење јавних овлашћења и сл.); заштита јавног пута; вршење инвеститорске функције на изградњи и реконструкцији јавног пута; организовање и обављање стручних послова на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити јавног пута; уступање радова на одржавању јавног пута; организовање стручног надзора над изградњом, реконструкцијом, одржавањем и заштитом јавног пута; планирање изградње, реконструкције, одржавања и заштите јавног пута; означавање јавног пута и вођење евиденције о јавним путевима и о саобраћајно-техничким подацима за те путеве. Управљање државним путем, поред послова из става 1. овог члана, обухвата и управљање саобраћајем и организовање и обављање бројања возила на државном путу. Управљање државним путем је делатност од општег интереса.“

Основни предуслов за оснивање јавног предузећа, које би вршило управљање државном путном мрежом II реда на територији АПВ је доношење закона, који ће дефинисати финансирање надлежности АПВ. Према проценама, потребна годишња средства би требала да износе најмање 4 милијарде динара, за улугања у наведену путну мрежу. Стога је нужно успоставити стабилан систем финансирања одржавања и развоја путне мреже и увести норме које регулишу репродукцију пута. На тај начин је једино могуће зауставити пропадање путева и деградирање саобраћајне и економске функције пута.

Политика управљања покрајинског органа (у складу са законским могућностима) треба да се заснива на следећим основним начелима, а која би представљала модел одрживог развоја:

1. “Корисник плаћа” - ово значи да одржавање путева (редовно и инвестиционо) у пуном износу пада на терет корисника путева;
2. Развој путне мреже (неопходан ниво развоја) односно пројекти са задовољавајућом стопом економског и финансијског рентабилитета финансирају се из буџета или кредита, а трошкови одржавања тако изграђених путева плаћају корисници;
3. Улагања у развој путева која се остварују на бази политичких одлука или по посебним одлукама Владе и др. финансирају се из буџета или из других посебних извора;

4. Распоред трошкова путне инфраструктуре, одржавање и новоградња, распоређује се на кориснике према њиховом утицају на трошкове одржавања (хабања) и градње путне мреже;
5. Корисник путева не може сносити веће трошкове за одржавање и развој путева од трошкова коришћења;
6. Средства за трошкове одржавања и ревитализације коловоза морају увек да буду обезбеђена изворима средстава и не могу се користити за друге сврхе.

У складу са наведеним принципима предлажу се следећа решења:

1. Ниво средстава која ће се издвајати за финансирање одржавања путева (редовно и инвестиционо) потребно је утврдити годишњим и петогодишњим програмом који се базира на егзактно утврђеним трошковима по структури у складу са стандардима одржавања путева. Финансирање трошкова путева се обезбеђује изворима средстава утврђених Законом и не могу се трошити за друге сврхе.
2. За развој путева, изградња нових и додатних капацитета на већ изграђеној мрежи путева (проширење коловоза, изградња додатних трака, обилазнице градова и др.) предвидети финансирање из буџета или кредита, с тим да трошкови одржавања изграђених путева падају на терет корисника. Ове изворе средстава потребно је утврдити плановима и програмима развоја Републике Србије, АП Војводине као и позицијама буџетских расхода за путеве.

2. ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ

Успешна организација и управљање свим процесима друмског транспорта, препознатљива по високом квалитету и брзини реализације услуга у свим областима привреде АП Војводине, уз поштовање принципа рационалности и доступности.

Мисија друмског транспорта на територији АП Војводина

- Поуздан и ефикасан транспорт робе и путника у друмском саобраћају на територији АП Војводине, у функцији привреде, образовања, здравства, туризма и других привредних и друштвених активности;
- Стварање услова за безбедну и квалитетну реализацију процеса друмског транспорта у циљу задовољења потреба и очекивања пре свега корисника, као и учесника у његовој реализацији, те целе друштвене заједнице;
- Одржавање транспортних средстава и његова контрола на нивоу стандарда које је прописао произвођач, водећи при томе рачуна о смањењу утицаја на животну средину и на безбедност и здравље;
- Уштеда у коришћењу природних ресурса и управљању опасним материјама;
- Доследна примена закона и нормативних аката Републике Србије, као и оних земаља у која возила друмског транспорта одлазе, у циљу заштите животне средине и подизања нивоа безбедности саобраћаја на виши ниво;
- Тежња ка одрживом развоју уз тенденцију за смањење ризика за животе, здравље и имовину свих учесника у транспортном ланцу.

Стратегија друмског транспорта на територији АП Војводине

За управљање системом друмског транспорта на територији АП Војводина, неопходно је дефинисати:

1. Израду стратешке научно-стручне студије за територију АП Војводине за друмски транспорт, у складу са стратегијом друмског транспорта Републике Србије и препорукама нормативних документа Европске уније у области друмског транспорта, која би садржала прегледе транспортних захтева, транспортних потреба и транспортних капацитета, са предлогом мера и активности у планираном период, а у складу са принципима рационалности и економичности, односно принципом одрживог развоја.
2. Израду стратегије безбедности саобраћаја на путевима на територији АП Војводине, у складу са стратегијом безбедности саобраћаја на путевима на територији Републике Србије, као и годишњих планова безбедности саобраћаја на путевима на територији АП Војводине;
3. Израду студије друмског транспорта за територије локалних самоуправа у АП Војводини, са општим препорукама и појединачним идејним решењима и препорукама за начин ефикаснијег функционисања система у циљу оптимизације, рационализације и уклапања у систем друмског транспорта на територији АП Војводине, као и унапређења комуналних активности и стандарда живота у тим локалним самоуправама;
4. Израду централних база података везаних за друмски транспорт у АП Војводини, као јавног документа, са дефинисањем обавезе достављања релевантних података надлежним органима АП Војводине и локалних самоуправа на територији АП Војводине.
5. Дефинисање функције друмског транспорта везане за ванлинијски превоз, у функцији промоције и развоја туризма и туристичких капацитета у АП Војводини, као и у функцији наставних потреба за извођењем екскурзија, у складу са програмима образовног система.

Наведене активности потребно је реализовати уз координацију Савета за друмски транспорт и Универзитета у Новом Саду, пре свега Факултета техничких наука из Новог Сада и Економског факултета из Суботице.

Друмски транспорт путника

Друмски транспорт путника на територији АП Војводине одвија се у следећим сегментима:

1. Локални (градско-приградски превоз путника), као комунална делатност на територији једне локалне самоуправе и чију делатност уређују искључиво локалне самоуправе,
2. Међумесни линијски превоз путника, дневних миграната, пре свега ученика, студената и запослених (приградског карактера) који се простира углавном радијално од центра атракције који представљају градови АП Војводине: Зрењанин, Сомбор, Сремска Митровица, Суботица и Нови Сад и чију зону атракције представљају углавном суседне локалне самоуправе чија територија административно граничи са територијом наведених градова, са изузетком Града Панчева чија близина Граду Београду дефинише и специфичне карактеристике друмског транспорта путника.
3. Међумесни линијски превоз путника између насељених места на територији АП Војводине и Новог Сада, као административног, образовног, здравственог и културног центра АП Војводине.
4. Међумесни линијски превоз путника између градова Војводине ка Београду, који у значајној мери има карактер редовних, честих или повремених дневних миграција;
5. Међумесни ванлинијски превоз путника са карактеристикама повремених путовања, углавном одређених циљних група према претпостављеним зонама атракција, превоз ученика и студената на школске екскурзије, као и превоз у

туристичке сврхе у складу са програмима туристичких организација И агенција, пре свега у циљу промоције туризма у АП Војводини.

6. Међународни линијски и ванлинијски превоз према суседним државама Републици Мађарској, Републици Хрватској и Републици Босни и Херцеговини, пре свега према насељеним местима и градовима пограничном појасу обе стране.
7. Изузетно фреквентан међународни билатерални и транзитни саобраћај робе и путника путевима који пролазе територијом АП Војводине и то пре свега коридором Е-75, као и другим државним путевима I и II реда.

Битно је истаћи да је уређење делатности међумесног превоза путника у друмском саобраћају у искључивој надлежности Републике Србије, односно ресорног Министарства саобраћаја, што не дозвољава да овај систем буде флексибилан и прилагодљив превозним потребама путника на и између територија локалних самоуправа АП Војводине, а такође не дозвољава покрајини и локалним самоуправама на њеној територији да управљају системом превозних захтева, те системом понуђених превозних капацитета, те је констатно присутан дисбаланс између превозних капацитета, захтева и потреба, као и немогућност флексибилнијег односа према превозним захтевима.

Постојећи прописи из ове области, а пре свега Закон о превозу у друмском саобраћају и Закон о међународном превозу у друмском саобраћају, који датирају из периода 90-тих година када је Устав, структура државе, структура власништва предузећа, непостојање класичне тржишне привреде и уопште другачији амбијент и околности у којима се налазила целокупна држава, представљају основну кочницу за флексибилнији систем управљања јавним линијским превозом путника у друмском саобраћају што је узроковало бројним негативним последицама за кориснике превоза, друмски транспортни систем, као и за државу у целини.

Најбитније негативне последице као одраз пропуста у прописима и друштвеном окружењу у којем се одвија превоз путника су:

1. Неадекватни транспортни капацитети који су се стихијски развијали без увида у потребе привреде, просвете, туризма, здравства, културе и других делова друштва, у чијој функцији би требали да се налазе;
2. Неконтролисано трошење стратешког ресурса државе као што су пре свега све врсте дизел горива;
3. Велики број нелегалних превозника и несразмерно велики проценат учешћа сиве економије у овој делатности услед недефинисане правне регулативе и недостатка адекватних репресивних метода, кадрова и непрецизираних надлежности и поступака, који по процени већ заузимају више од 30 % укупног тржишта. Опстајање ове врсте нелегалне делатности се одржава и захваљујући тоталној прилагодљивости захтевима путника, јер не постоје адекватне мере контроле, као ни воља државних органа за синхронизовану, органзовану и координирану акцију која би спречила нелојалну конкуренцију легалним привредним субјектима, а која се огледа кроз неплаћање ПДВ-а, непријављивање запослених, неплаћање обавезног осигурања путника у јавном превозу итд;
4. Непостојање стратешког документа о развоју превоза путника у друмском саобраћају који би, кроз стратешку научно-стручне студију дефинисао превозне потребе, захтеве и капацитете са предлозима мера за унапређење транспортног система;
5. Неповољан положај привредних субјеката која се баве овом делатношћу услед недостатка позитивног амбијента за пословање кроз недостатак страних инвестиција и интереса страних партнера за улагање у ову привредну грану;

6. Круте законске одредбе које предвиђају компликовану процедуру за добијање права регистрацију нових редова возње, а поједностављене одредбе којима се лако губи право на обављање превоза по већ регистрованим редовима возње.

Потребно је предузети следеће активности:

1. Захтевати хитно доношењу нових прописа из области превоза путника и ствари у друмском саобраћају, односно Закона о превозу путника у друмском саобраћају и Закона о превозу ствари у друмском саобраћају, са акцентом на примени уставних одредби о децентрализацији управљања друмским транспортним системом са републичког на ниво покрајина и локалних самоуправа те децентрализацијом инспекцијског надзора по истом принципу и са активним учешћем покрајинских органа у његовом доношењу.
2. Хитно дефинисање превентивних мера које би утицале на сузбијање сиве економије, повећање броја запослених, сузбијање нелегалног тржишта нафтом и нафтиним дериватима, те мотивисало превознике из сиве зоне за легалан рад, а што би узроковало повећање прилива у буџете по више основа.
3. Дефинисати третман јавног линијског превоза путника као социјалну категорију са акцентом на учешћу државе у субвенционисању трошкова горива превозника, пропорционално смањењу цене превоза у односу на цену у ванлинијском превозу, као бенефита за све категорије путника, ради успостављања социјалне равноправности путника независно од одлука локалних самоуправа.

Друмски транспорт терета

Стратегијом друмског транспорта, утврђује се стање друмског транспорта терета тренутно у оквиру постојећег транспортног система, дефинишу се његови циљеви дугорочно, као и акциони планови за њихову реализацију а све то у складу са визијом развоја у периоду 2012.-2015.година, односно предвиђеним учешћем друмског транспорта на тржишту АП Војводине 2015 године.

Два доминантна аспекта посматрања друмског транспорта су: квалитет услуге и економски развој Републике Србије – АП Војводине.

Основни задатак је сагледати реално бројне предности друмског транспорта терета на територији АП Војводини у односу на друге видове транспорта и искористити их у пракси, као и налажење алтернативних видова транспорта у случајевима када друмски транспорт нема компаративних предности у односу на њих.

Потребно је извршити дефинисање путних праваца и услова превоза између већих градова у АП Војводини којим ће се вршити превоз опасних материја и вангабаритног друмског транспорта од почетне до крајње тачке обављања превоза. Неопходно је урадити категоризацију путних праваца за потребе ових видова превоза, као и припрему локалних, покрајинских и републичких институција за реаговање у случајевима акцидентата са тачно дефинисаним задацима и делокругом деловања између њих.

Предлог мера и активности у друмском транспорт терета:

1. Дефинисати улогу и место друмског транспорта терета у дистрибутивном систему АП Војводине;
2. Дефинисати предности и недостатке друмског транспорта терета;
3. Вредновати транспортна средства друмског саобраћаја у односу на друге видове транспорта;
 - 3.1. Дефинисати оперативне карактеристике основних видова транспортног ланца;

- 3.2. Упоредити – рангирати основне видове транспорта;
4. Дефинисати регулативна акта за итинерере и услове кретања теретних моторних возила при превозу опасних материја и вангабаритног терета.

Безбедност друмског саобраћаја

Одвијање друмског саобраћаја путника и терета ограничено је стањем и развојем путне инфраструктуре на територији АП Војводина, као и самом безбедношћу путника и терета који се превози. Уважавајући ограничења која друмски саобраћај има у погледу безбедности тј. постојеће стање безбедности саобраћаја на територији АП Војводина потребно је приступити изради стратешких докумената и планова који би били усмерени на унапређење система безбедности саобраћаја на путевима на територији АП Војводине.

На територији АП Војводине годишње се догоди око 10.000 саобраћајних незгода, од чега половина у Јужно бачком округу, у којима смртно страда око 250 лица, док буде повређено око 6.500 лица. Непостојање стратегије безбедности саобраћаја за територију АП Војводина, регионалног тела за безбедност саобраћаја, као и годишњих планова безбедности саобраћаја онемогућавају примену неких од ефективних мера интервенције који у безбедности саобраћаја дају резултате као што су:

1. наставне активности из области безбедности саобраћаја, са акцентом на превентиви и упознавању са важећим прописима, који се проводе у предшколским и школским установама;
2. пројектовање безбеднијих путева;
3. независне провере безбедности на путевима приликом планирања нових пројеката;
4. коришћење мера за успоравање саобраћаја;
5. унапређење безбедности самих возила;
6. промовисање јавног превоза;
7. коришћење заштитне кациге приликом вожње мотоцикала и mopеда;
8. коришћење сигурносних појасева и седишта за децу;
9. не коришћење мобилних телефона у току вожње;
10. не управљање возилом под утицајем алкохола и психоактивних супстанци;
11. кампање за подизање свести о ризицима у саобраћају
12. побољшање начина непосредног збрињавања настрадалих у саобраћајним незгодама.

Законом о безбедности саобраћаја на путевима предвиђена је могућност да Скупштина јединица територијалне аутономије доноси стратегију, као и годишњи план безбедности саобраћаја у складу са Националном стратегијом и Националним планом, као и ограничење да се средства троше према програму који извршни орган јединица територијалне аутономије, али нажалост у тексту овог Закона је делу који говори о финансирању испуштена одредба о регионалним телима, већ је дефинисано финансирање јединица локалне самоуправе и преостали део од новчаних казни који одлази у буџет.

Уважавајући Устав Републике Србије и позицију АП Војводине као територијалне аутономије, као и законска решења у области безбедности саобраћаја потребно је иницирати Измене које се односе на расподелу средстава за финансирање безбедности саобраћаја, од којих би сразмеран део припао званичним органима АП Војводине задуженим за друмски транспорт, те тиме створити услове да се безбедношћу саобраћаја и на територији АП Војводина управља, а не да она буде стихијски препуштена случају, као што је то сада случај.

Неопходно је искористити потенцијал који постоји већ основаним локалним телима за безбедност саобраћаја коришћењем најбоље праксе ових тела која су већ основана, али и пружањем помоћи локалним самоуправама које нису препознале значај оснивања ових тела па се самим тим и наменска средства од казни троше ненаменски јер не постоје програми за трошење ових средстава.

Предлог мера и активности:

1. Утврдити тренутно стање безбедност друмског саобраћаја на територији АП Војводина и план активности са циљем унапређења у наредном периоду 2013.-2015.година;
2. Укључивање у Декаду акције безбедности на путевима 2011-2020.године;
3. Израда годишњег плана безбедности саобраћаја на путевима на територији АП Војводина;
4. Успостављање контакта са Агенцијом за безбедност саобраћаја и дефинисање активности на покрајинском нивоу.
5. Успостављање контакта са локалним телима за безбедност саобраћаја на територији АП Војводина;
6. Иницирање измена ЗОБС-а у погледу финансирања покрајинског тела за безбедност саобраћаја.
7. Дефинисати активности и циљеве који ће се спроводити у свим општинама и местима АП Војводине и тежити ка циљу 0 саобраћајних незгода.

Транспортни модел планирања друмског транспорта АП Војводине (ТРАМОВ)

Транспортни модел неког подручја (град, општина, држава) представља скуп релевантних података, индикатора и параметара транспортног система који одражавају односе саобраћајне потражње и понуде исказаних преко одговарајућих софтверских алата у форми симулационих модела, систематизованих у простору и времену на такав начин да омогућавају:

- Утврђивање одређене закономерности транспортне потражње и понуде са једне, и просторних и социо - економских показатеља са друге стране.
- Детаљну оцену – дијагнозу стања транспортног система.
- Процењивање, прогнозирање и дефинисање услова за пројектовање и ефикасно функционисање транспортног система и његових делова у ближој и даљој будућности.
- Вредновање стања и сценарија развоја било целине или делова транспортног система.
- Израду студија оправданости и дефинисање приоритета изградње појединих делова транспортног система.

Транспортни модел је, дакле, свеобухватна база података о транспортном систему која омогућује спектар брзих, ефикасних, поузданих анализа које се примењују у развоју стратешких планова, изради саобраћајних студија – анализа и прогноза саобраћаја за потребе пројектовања (генерални и идејни пројекти) и изради студија оправданости, као и решавању средњерочних, краткорочних и текућих питања из домена управљања системом саобраћаја на одређеном подручју.

На саобраћајној мрежи Војводине одвијају веома интензивни токови путничког и робног саобраћаја, међународног, националног и регионалног значаја, подаци о њиховим основним карактеристикама су оскудни и несистематизовани, због чега се у планирању, пројектовању и управљању системом саобраћаја у Војводини перманентно јављају бројни проблеми. Резултат тога је лоша категоризација путне мреже која не одражава реалност на терену и која је остала још из времена СФРЈ, а стиче се утисак

да и нова категоризација није донела битна побољшања. Неки путни правци задржавају категорију државног пута а да то није оправдано, а важи и обрнуто.

Основни циљ истраживања је стварање јединствене информационе основе у области саобраћаја на подручју АП Војводине која ће садржати скуп података исказаних у аналитичкој, графичкој и картографској форми, на основу које ће бити могуће сагледати развој и стање система саобраћаја у Покрајини. На основу ове базе података, уз одговарајућу софтверску подршку, моћи ће да се дефинишу стање, слабости и потенцијали и предложи инструменти саобраћајне политике, планске и програмске мере којима ће се систем саобраћаја Војводине довести на ниво усклађен са потребама и могућностима друштвено – економског развоја Покрајине и Републике.

Предмет истраживања може се поделити у три основне групе података – индикатора и параметара:

- Друштвено економски показатељи,
- Показатељи стања саобраћајне инфраструктуре и превозних капацитета (показатељи саобраћајне понуде),
- Показатељи интензитета и структуре путничких и робних токова (показатељи саобраћајне потражње).

Основни делови транспортног модела Војводине треба да садрже:

- Социоекономске карактеристике (становништво, домаћинства, запосленост, радна места, доходак итд.) за подручје обухваћеним моделом на нивоу саобраћајних зона.
- Податке о производним и претоварно складишним капацитетима као генераторима робних токова, такође на нивоу саобраћајних зона.
- Индикаторе саобраћајне потражње (извори и циљеви путничких и робних токова, просторне и временске карактеристике потражње, мотиве путовања, односно структуру робних токова, временску расподелу и сл.).
- Геореференциране податке о саобраћајним мрежама и њиховим атрибутима по деоницама и чворовима у одговарајућем софтверском окружењу (GIS, AutoCad...).
- Скуп међусобно повезаних саобраћајних модела који садрже серију математичких израза и дијаграма, односно законитости за израчунавање саобраћајне потражње у путничком и робном саобраћају (међузонску расподелу путовања, односно робних токова на регионалном, националном и међудржавном нивоу).
- Одговарајућу софтверску подршку за макро, мезо и микро симулацију токова саобраћаја на постојећим и планираним саобраћајним мрежама.

Израда Транспортног модела Војводине може се спровести у неколико основних фаза:

1. Претраживање и анализа тренутних искустава и дефинисање основне методологије истраживања
2. Спровођење пилот истраживања путничких и робних токова и *независних података* у циљу тестирања метода, форме и садржаја бројачких, анкетних и инвентарских образаца.
3. Израда детаљног плана саобраћајних истраживања и прикупљање *независних података* (демографских, социолошких, економских и сл.)
4. Спровођење истраживања, унос и обрада података

5. Формирање, тестирање и калибрација модела понашања путничких и робних токова.
6. Формирање основног транспортног модела Војводине - *ТРАМОВ* - Стање саобраћајног система Војводине.
7. Примена модела у изради Мастер плана саобраћаја АП Војводине

РЕЗИМЕ УСАГЛАШЕНИХ АКТИВНОСТИ НА УНАПРЕЂЕЊУ СТАЊА У ОБЛАСТИ САОБРАЋАЈА И КОМУНИКАЦИЈА У АП ВОЈВОДИНИ

- Ради отклањања недостатака статистичких података одредити врсте података и развити методологију за прикупљање података везаних за саобраћај и телекомуникације у АП Војводини, ради прикупљања, анализе и доношења превентивних и корективних мера и мониторинга и обезбедити редовно објављивање у медијима.
- Радити сваке године анализу робних и транспортних токова у АП Војводини (прву је урадио ФТН).
- Редовно снимати стања у области: путне, железничке, водне и телекомуникационе инфраструктуре АП Војводине и прављење база података.
- Оснаживати активности на формирању кластера.
- Подизање иновативне способности фирми организовањем едукације и учествовањем у процесу подизања иновативног нивоа компанија.
- Организовање мреже бизнис менторства за организације путем успешних предузетника, привредника, људи из привредних комора, развојних агенција, младих незапослених стручњака, волонтера...
- Повезивање са невладиним сектором и заједничке акције, организовање отворених трибина о новим предлозима закона, проблемима, актуелним темама.
- Повезивање са околним регијама и преузимање добрих искустава (модела) у области финансирања изградње и одржавања друмске, железничке и телекомуникационе инфраструктуре, организације друмског и железничког саобраћаја.
- Направити елаборат за преусмеравање друмског саобраћаја на друге видове саобраћаја ради економских разлога и смањења емисије CO₂, тј регруписања токова саобраћаја АП Војводине, а на основу урађене Студије токова роба (урадио ФТН) према смерницама и документима Европске уније.
- Организовати едукацију локалних самоуправа у области друмске, железничке и телекомуникационе инфраструктуре и саобраћаја, нарочито у погледу стратешких докумената и стандарда Европске уније (нпр. Дунавска стратегија) које ће Србија морати да уведе, али и на пољу развоја логистике, мултимодалног транспорта, иновација, нових технологија... Искористити капацитете БСЦ-а, кластера...
- Интензивирати и помоћи сарадњу науке и привреде (Факултета техничких наука) у домену саобраћаја и телекомуникација:
 - организација стручних пракси у привредним субјектима
 - организација едукативних кампова
 - понуда тема за дипломске, мастер и докторске радове који су потребни привреди.
- Инсистирати на увођењу ИСО стандарда у фирме како би се уредило пословање. Помоћи активности око добијања ЦЕ знака за произвођаче, извознике и ради тога опремање и активирање лабораторије БСЦ-а за потребе привреде, нарочито МСП.
- Помоћи оснивање стручних часописа међународног значаја.
- Рад на пројектима који се финансирају из фондова ЕУ (ИПА, ТЕМПУС; ФП7...). Спремити групу пројеката којима би се аплицирало код фондова ЕУ.
- Помоћи оснивање дистрибуираних одељења ФТН-а и других факултета у местима у АПВ да би се задржало становништво у руралним подручјима, повећао број студената и смањили њихови трошкови. Нарочито се односи на израду софтвера..

- Помоћи оснивање софтверских фирми широм АП Војводине које омогућавају рад на даљину и задржавање становништва у руралним подручјима.
- Активности на изради и увођењу услуга у метрополитен телекомуникационе мреже локалних самоуправа, едукација из ове области.
- Активности на увођењу и подршка пројектима из е-пољопривреде, е-медицине, е-туризма, е-образовања, е-управе (издавање грађевинских дозвола, регистрација фирми, плаћање пореза...). Имати у виду ову област као значајну могућност за запошљавање људи и задржавање у руралним подручјима. Сарадња са ФТН-ом.
- Активирати рад Савета за широкопојасне телекомуникације као платформе за евидентирање и решавање проблема.
- Организовати округле столове на актуелне теме.
- Едукација из е-пословања, е-трговине и маркетинга, коришћења Интернета, за локалне самоуправе, МСП.
- Примити инспектора за телекомуникације.
- Активно се укључити у развој, имплементацију и едукацију за информационе системе у водном саобраћају (РИС, РИСИНГ; НЕВАДА, ВАНДА..) које води Пловпут Београд.
- Развити моделе јавно-приватног партнерства у овој области.
- Организовати регионални међународни стручни телекомуникациони скуп (нпр. коришћење информационо-комуникационих технологија у пољопривреди...).
- Систематизовати сва важећа документа из ове области.
- Окупљати заинтересоване на округле столове (нпр. форум: Могућности каналске мреже Војводине).
- Радити на едукацији и сертификацији особља речне флоте.
- Покренути изградњу нове флексибилне речно-каналске флоте.
- Увођење РО-РО транспорта (смањење CO2 емисије и растерећење друмског саобраћаја) за пољопривредне и друге производе.
- Развити моделе јавно-приватног партнерства у овој области.
- Предлаже се да се у сарадњи са амбасадом РС у Бриселу оснује одељења за тренинге Центра за тренинге из Антверпена за област логистике и водног транспорта.
- Направити елаборат развоја каналске мреже.
- Помоћи оснивање слободне зоне Нови Сад обједињавањем Слободне царинске зоне и Луке Нови Сад. Помоћи оснивање слободних зона везаних за луке.
- Помоћи имплементацију РИС система на подручју АП Војводине заједно са Пловпутем.

Покрајински секретар за привреду, запошљавање и равноправност полова ће оформити посебне радне групе за реализацију ових стратешких праваца у области друмског, железничког, водног саобраћаја и телекомуникација.

Радне групе ће чинити најистакнутији стручњаци из ових области и њихови налази, анализе и препоруке ће бити основни елеменат у процесу ревитализације стања у области саобраћаја и телекомуникација.

11. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ЛОГИСТИКА КАО ПОКРЕТАЧ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА АП ВОЈВОДИНЕ

1. Логистика као индустријска грана

Логистика која је већ више година посебна дисциплина која учествује у националним ГДП до 10% и која обједињава пословање, шпедицију, руковање материјалом и управљање над кретањима материјала, телекомуникације и информатику за токове роба. Логистика се базира на увођењу нових технологија и учењу кроз цео живот (long life learning). Пројекти везани за логистику и побољшање трговине чине 10% портфолија пројеката Светске банке. Установљен је индекс за праћење перформанси у логистици LPI (Logistics Performance indicator) који показује степен развијености логистике по земљама. Подаци за 2012. годину показују да су најбоље рангиране земље: Сингапур, Хонг Конг-Кина, Финска, Немачка, Хоалндија, Данска, Белгија и Јапан, дакле економски најразвијеније земље. Логистика токова материјала у физичком смислу почиње са извором, дакле местом појављивања руде, сировине, полуфабриката или чак производа, а завршава се са понором, тј. местом где се посматрани објекат (роба, полупроизводи или производи) трансформише у неки други облик и тиме престаје бити предмет интересовања једног затвореног циклуса, али може потом ући у неки други логистички циклус, као нпр. процеси рециклаже.

Ужи смисао логистике подразумева: транспорт и премошћавање простора, претоваре за усаглашавање количина и потреба, складиштење за покривање временских потреба и комисионирање за задовољење појединачних захтева. У даљем смислу логистика подразумева набавку и продају чиме се саставља ланац у привредним токовима између произвођача и потрошача (конзумента), са договорним условима испоруке и цене.

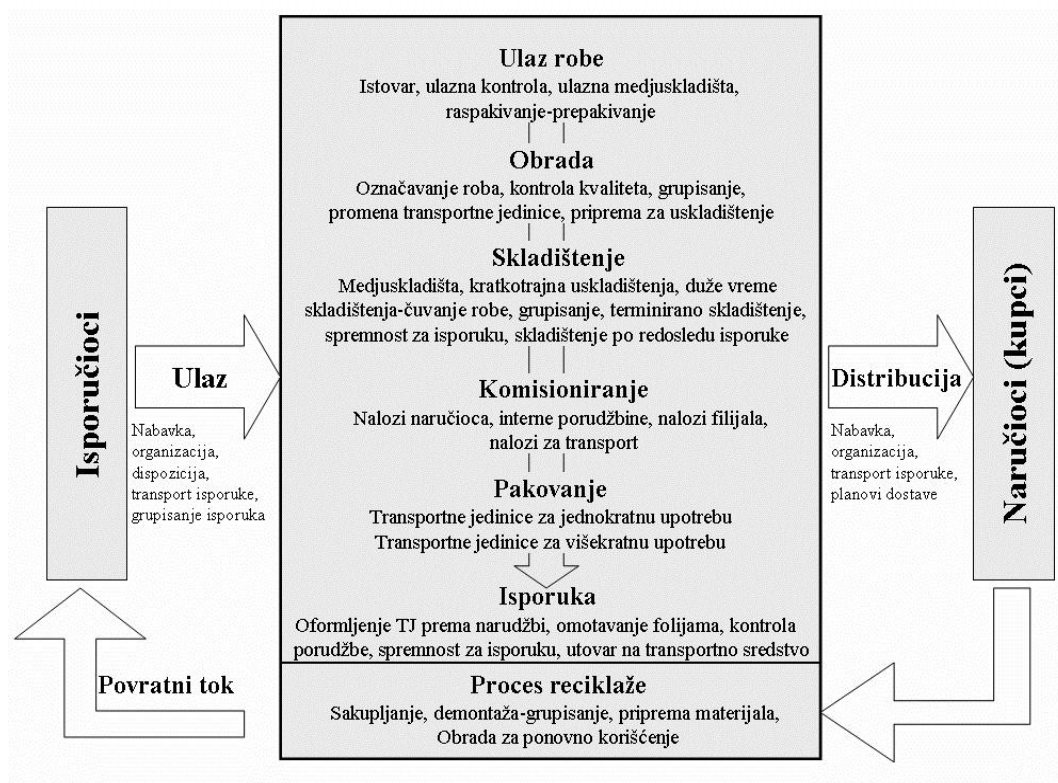
Планирање, управљање, реализација и контрола токова добара (роба) и информација у привреди (између субјеката) је основни задатак логистике, који се може свести на 6П и то:

- праве количине,
- прави предмети и објекти (сировине, роба, инвестициона добра, персоне, енергија, информације),
- на право место (одредиште),
- у право време,
- са правим (одговарајућим) квалитетом,
- и правим трошковима (ценама).

Отворени логистички центри, као комплекси зграда, складишта, терминала... имају директне везе са инфраструктуром (путеви, пруге, водни путеви, аеродроми), која је интегрисана у унутрашњу транспортну инфраструктуру. Поред функција које су приказане на слици 1, логистички центри могу садржати и мање нивое производње (обраду, дораду, монтажу), а ове све функције обезбеђују предузећа из домена услуга. Типични примери за логистичке центре су: железничке (ранжирне) станице, луке, аеродроми.

Затворени логистички центри су независни или у оквиру отворених центара који припадају предузећима која се баве услугама, али и индустријским пословањем. Примери за затворене логистичке центре су: дистрибутивни и отпремни центри, складишта, претоварни центри итд., у које може бити интегрисана производња нижег нивоа.

Логистички центри су настали трансформацијама робно – транспортних центара у комплексне пословне центре са додатним логистичким услугама (Слика 1).

Слика 1. Функције логистичких центара

Стандардне услуге логистичких центара су на оперативном нивоу као: улаз роба, унутрашњи транспорти, складиштења, сортирања, комисионирања и излаз роба. Велики логистички центри имају и административни ниво, који подразумева: обраду радних задатака (налога), припреме рада, обраду података, диспозицију (обраду и праћење) транспорта и претовара, руководеће структуре (менаџмент). Пружањем додатних услуга, као нпр.: контрола и осигурање квалитета, обрада роба, паковање и препакивање, обрада складишних јединица, монтаже, репаратуре, обрада тура транспорта, рекламни послови, рециклажа итд, логистички центри постају центри компетенције.

2. Логистика и њен значај за развој АП Војводине

На основу докумената Европске уније White paper и Дунавске стратегије инсистира се на развоју интегрисаног логистичког система Европске уније и нарочито на повезивању морских са унутрашњим пловним путевима. Луке добијају велик значај у циљу избегавања транспорта континенталним путевима Европе. У том контексту Војводина мора искористити свој потенцијал, коришћењем река, речних лука и богате каналске мреже.

У АП Војводини не постоје логистички центри, а некадашњи робно-транспортни центри (РТЦ) су у транзицији осиромашени. Потенцијали су знатни, јер се конципирањем логистичких центара са претоварима и складишним функцијама уз додатне логистичке услуге може подстаћи привредна активност, отварање нових радних места и понуда за инвеститоре. Претходно подразумева и уређену инфраструктуру, што тражи системски приступ. Логистика је привредна грана и тако је треба разматрати. Пример луке у Бечу показује да у луци ради 100 запослених, а у логистичком центру чак 4000.

SWOT анализа логистичког потенцијала АП Војводине:

<u>Предности:</u> • географски положај • раскрсница више важних коридора, • развијен пољопривредни регион • најразвијенији регион Србије • највећи извоз Србије је из АПВ • постојећи Регионални просторни план Војводине • постојећа богата каналска мрежа • традиција у коришћењу водних путева	<u>Слабости:</u> • неизвесне власничке структуре • недовољне количине робе • непостојање података о садашњем стању логистичких капацитета • непостојање стратегије развоја логистичких центара • непостојање контејнера и претоварне механизације • недостатак искуства • реорганизација железнице као кочничар развоја интермодалног транспорта • непостојање стручног кадра
<u>Прилике:</u> • географски положај • трговински споразум са Русијом • развој додатних услуга • развој од почетка уз најновија знања, искуства других и пуну примену ИКТ • запошљавање • прекогранична или регионална сарадња	<u>Потенцијалне препреке:</u> • нестабилна економска и политичка ситуација • недостатак квалификоване радне снаге • неодостатак континуалног усавршавања запослених • недовољно логистичких компанија • велика зависност од пољопривредне производње, а недостатак индустријске робе

Логистички центри у Војводини треба да помогну оживљавање привреде, јер ће омогућити веће робне токове, препознатљивост војвођанске привреде и запошљавање великог броја људи. Војводина не располаже стручним кадром из области логистике. Неопходно је отворити нове смерове са савеменим програмима у средњим школама које ће образовати стручни кадар за подручје логистике.

Теоријско знање повезати са практичним кроз стручне кампове у логистичким програмима. У оквиру Едукативног центра Владе Војводине организовати специјалистичке курсеве за ову област. Уз помоћ Тренинг центра из Антверпена са којим АПВ има започету сарадњу направити центар логистичког образовања уз размену стручњака између две земље, уз праксу у Антверпену. Сличне могућности постије и са Бечом.

Развој логистике и њен потенцијал треба разматрати у контексту прекограничне сарадње и скупљања робе целог региона, јер ће тако цела регија бити конкурентнија. Зато су прекогранични ИПА фондови ЕУ веома погодни за израду документације и реализацију логистичких центара.

3. Регионални просторни план АПВ као базни докуменат за развој логистичких центара АП Војводине

На Скупштини АП Војводине, одржаној 07.12.2011. године донет је Регионални просторни план АП Војводине. Уношењем логистичких центара у План, створени су услови за њихову планску изградњу. Регионалним просторним планом АПВ су предложени логистички центри са интермодалним терминалима у односу на позицију у

саобраћајној мрежи, међународни значај, регионалне центре, погранични појас, субрегионални ниво:

- **Међународни логистички центри** са интермодалним терминалима: Нови Сад, Панчево, Апатин, Суботица, Сремска Митровица и Богојево.
- **Регионални центри** – логистички центри са интермодалним терминалима (тачке прикупљања робних токова) на територијама следећих јединица локалне самоуправе: Сомбор, Сента, Ковин, Зрењанин, Вршац, Инђија, Стара Пазова, Бачка Паланка, Рума.
- **Развијени локални центри** (тачке прикупљања робних токова): Бечеј – Нови Бечеј, Бачка Топола, Кикинда, Врбас, Нови Кнежевац.

Слика 2. Предложени логистички центри у АП Војводини (Извор: РППВ)

Слика 3. Гравитационе зоне логистичких центара у АП Војводини (Извор:РППВ)

4. Модели реализације логистичких центара

Логистички центри у Војводини треба да се реализују на основу модела коришћених у сличним центрима у региону. Примери логистичких центара из региона (дуж Дунава) показују да је земљиште логистичких центара остало у власништву локалне самоуправе (није приватизовано).

Логистичким центром управља јавно предузеће које има управни одбор са представницима локалне самоуправе који строго контролише пословање, односно величину профита. Све јединице логистичког центра функционишу на принципу јавно-приватног партнерства, улагањем домаћег или страног капитала, односно капацитети се граде и стварају на основу синергије јавног и приватног сектора.

Изrade техничке документације (од студије изводљивости до главног пројекта) се могу финансирати из прекограничних ИПА фондова, других наменских фондова (Адриатик, Марко Поло..), кредита, инвестирањем домаћег и страног капитала, емитовањем обвезница или акција појединих пројеката.

5. Акциони план:

1. Успоставити методологију (по стандардима Европске уније) за прикупљање статистичких података о логистичким капацитетима АП Војводине која ће обухватати потребне податке за праћење, начин њиховог прикупљања и ажурирања, видове и начине доступности заинтересованим субјектима и информационо-комуникациону подршку за то.
2. За АП Војводину нема обједињених података о логистичким центрима или потенцијалним логистичким центрима, па је један од првих задатака Савета за логистику скупљање података о свим елементима који чине логистички центар, а на основу претходно успостављене методологије, од локације, власништва над земљиштем, складиштеним и претоварним капацитетима, комуналној инфраструктури, транспортној инфраструктури, до расположивих људских ресурса. Ове податке као и податке о плановима локалних самоуправа треба ажурирати једном годишње.
3. На основу скупљених података урадиће се Студија стања и потенцијала логистичких центара АП Војводине која ће на основу расположивих капацитета, потреба и токова роба одредити редослед реализације логистичких центара у АПВ. Овај материјал ће бити презентован потенцијалним домаћим и страним инвеститорима.
4. На основу претходно описане Студије и рангирања важности логистичких центара, радиће се студије изводљивости појединих логистичких центара, а потом и остала документација за њихову реализацију.
5. Макро анализе робних и транспортних токова у АП Војводини и Елементе стратегије развоја мултимодалног транспортног система АП Војводине израђени 2012. године да су важни елементи за оцену стања и развоја логистике АПВ. Неопходно је пратити робне токове и сваке године ажурирати ове документе.
6. Урадити студију модела за реализацију логистичких центара у АПВ.
7. Подржати рад Кластера за транспорт и логистику Војводине као важног чиниоца логистичког развоја.
8. Радити на едукацији путем Едукативног центра у Новом Саду и новог Тренинг центра.
9. Организовати регионалне и међународне скупове на тему логистике како би се АПВ интегрисала у шира логистичка дешавања.
10. Координирати рад савета у Покрајинском секретаријату за привреду, запошљавање и равноправност полова како би се развој транспорта и логистике АП Војводине одвијао интегрално и у складу са документима ЕУ.

12. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ВОЈВОЂАНСКО СЕЛО КАО ЕКОНОМСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Заостајање у развоју војвођанских села, које се првенствено манифестује кроз напуштање руралних средина од стране младе популације, негативне демографске трендове и замирање свих привредних активности у сеоским срединама, једна су од најпогубнијих последица транзиционог периода и распада система вредности које је село и пољопривреду стављало у епицентар свих развојних планова.

Оваљкво стање је узроковало потпуну пасивизацију привредних активности у сеоским срединама, почевши од гашења великог броја радних места у некадашњим погонима за прераду хране, до недостатка младе и квалитетне радне снаге која би отвараала перспективе за ревитализацију привредних активности.

Према тврдњама појединих стручњака, уколико се овакви трендови наставе прети опасност да кроз неколико деценија се потпуно угаси велики број војвођанских сеоских средина, што би довело до катастрофалних последица, од нестанка традиционалних вредности овог поднебља па до велике штете за пољопривреду јер би велики број малих парцела остајао необрађен.

У исто време, неконтролисани прилив из села у градове доводи до великих проблема у градским срединама кроз раст незапослености па до комуналних и инфраструктурних проблема.

Из наведених разлога, један од основних циљева Владе АП Војводине у наредном периоду ће бити реализација пројекта који би подстакли ревитализацију војвођанских села и оживљавању процеса који би поново довели до значајног побољшања демографске ситуације каои предуслова за покретање привредних активности.

Идеја ревитализације војвођанског села би се реализовали кроз четири приоритетна пројекта у следеће четири године:

- Пројекат „Живи у селу, ради у граду“
- Пројекат „Органска храна - шанса за многе“
- Пројекат „Село – туристичка шанса“

Пројекат „Живи у селу, ради у граду“

Пројекат се ослања на чињеницу да у Војводини, у близини градова, постоји велики број напуштених кућа које се могу откупити по повољним ценама, док је, у исто време, велики број младих брачних парова у суседним градовима нема решено стамбено питање или живи у неадекватним животним условима.

Пројекат би обухватао следеће активности:

- у складу са финансијским могућностима, Влада АП Војводина и заинтересоване локалне самоуправе ће откупити одређен број напуштених сеоских кућа са окућницом и понудити их у дугорочни закуп (10 год.) младим брачним паровима чији је најмање један члан запослен у граду. Након истека периода закупа закупци ће моћи да постану власници куће.
- Једна од напуштених кућа би се адаптирала у занатски центар где би се запослила млада незапослена лица из села. Уколико у селу не би постојао занатлија траженог профила, нека од незапослених лица би се обучила у Едукативном центру АП Војводине и запослила у занатском центру.

- Једна од напуштених кућа, или неки други објект, би се адаптирала у мини маркет неког од великих трговинских ланаца, са пожељном понудом основних животних намирница,
- Будући да је, кроз програме Владе АП Војводине, у протеклих неколико година, дошло до веома значајне обнове инфраструктуре у војвођанским селима (кроз изградњу или обнову школа, домова здравља, предшколских установа, домова културе и спортских хала), предност за реализацију пројекта би имале ове сеоске средине
- Цео пројекта би био обезбеђивање средстава за успостављање редовног превоза између села и града у периоду почетка и краја радног времена у граду,
- Циљеви пројекта: омогућавање младих брачним паровима стамбеног простора под повољним условима као и окућнице за додатне приходе, подмлађивање села кроз долазак деце и повећан наталитет, повољнија демографска ситуација, стварање услова за отварање погона за производњу хране и друге привредне активности.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова ће предузети активносту у партиципацији ка европским фондовима ради обезбеђивања финансијске помоћи у реализацији пројекта.

Обим пројекта ће зависити од висине обезбеђених финансијских средстава.

Покрајински секретар за привреду, запошљавање и равноправност полова ће образовати посебно радно тело за реализацију овог пројекта.

Пројекат „ Органска храна – шанса за многе“

У АП Војводини постоје идеални услови за производњу органске хране и ова продукција представља једну од развојних шанси наше покрајине. Повољни услови се односе на :

- релативно низак степен загађености земљишта,
- велики број малих пацела погодних за воћарску и ратарску производњу,
- постојање капацитета знања кроз већ усавршену органску производњу у специјализованим компанијама, научним институтима и Универзитету у Новом Саду,
- близина тржишта ЕУ

Пројекат би за циљну групу препознао углавном сеоске жене тако да би имао и свој социјални садржај јер би се кроз њега запослио велики број припадница ове посебно угрожене категорије жена.

Пројекат подстицања и организовања производње органске хране би трајао три године, по следећим фазама:

Прва фаза: (1 година)

- испитивање заинтересованости власника малих парцела,
- утврђивање обима пројекта у складу са бројем заинтересованих
- обезбеђивање правно-формалних услова, потписивање уговора
- евидентирање учесника пројекта
- оснивање задруга произвођача органске хране,
- укључивање Института за ратарство и повртарство и Пољопривредног факултета у реализацију пројекта
- анализа загађености узорка земљишта са сваке парцеле и израда појединачних планова за детоксикацију

Друга фаза (1,5 - 2 год.)

- реализација поступка детоксикације земљишта
- обуке учесника пројекта
- оснивање задруга произвођача органске хране

Трећа фаза :

- испитивање припремљености земљишта
- дистрибуција опреме одређеним категоријама произвођача које обезбеђују донатори пројекта
- почетак производње
- организована дистрибуције преко задруга и заједничког предузећа.

Покрајински секретаријат за привреду ће образовати посебну радну групу за реализацију овог пројекта.

Пројекат „Село – туристичка шанса“

Наш сусед, Мађарска, која има сличне географске и културолошке садржаје као и Војводине, је успела да од тих вредности створи изузетан туристички бренд који је ову земљу сврстао међу значајне туристичке дестинације у свету. Етно туризам, салашарски туризам, бањски туризам и вински туризам представљају окосницу те туристичке понуде.

Словенија је такође успела да оствари изузетне резултате у области етно туризма, бањског и здравственог туризма.

Војводина има све услове да у перспективи свој развој базира и на унапређивању стања у области туризма, нарочито:

- бањског туризма
- еко туризма
- ловног туризма
- винског туризма
- верског туризма

Управо развој туризма на овим основама представља изузетну шансу за ренесансу војвођанског села јер се капацитети за развој свих ових области управо налазе у руралним срединама.

Пројекат „Село - туристичка шанса“ у себи садржи неколико пројектних идеја:

- *Подизање свести о значају понашања сваког грађанина у креирању туристичке понуде*

Туристички доживљај сваког посетиоца Војводине почиње већ у првом моменту доласка у Покрајину и траје све до његовог одласка. У пропагирању наше туристичке понуде изузетно је значајан утисак сваког туристе, јер од њега зависи да ли ће он бити промотер или депромотор војвођанске туристичке понуде.

Чињеница је да се на путу до своје туристичке дестинације туриста среће са неуређеним селима, непокошеним травњацима, неокреченим и неуредним кућама, без цвећа на прозорима. Супротно томе, туриста који улази у Словенију, Мађарску или Аустрију не целом путу наилази на пријатне призоре, уредне травњаке, сређене куће са цвећем на сваком прозору.

Из ових разлога, покушаћемо да реализаујемо акцију подизања туристичке свести што већег броја грађана у Војводини и то кроз разне видове едукације и пропагандне активности која ће имати за циљ да сваког појединца убеди да је и он и његова кућа део туристичке понуде Војводине. Ова едукација би првенствено била усмерена ка становништву сеоских подручја.

- *Изабрана села као позитивни примери и модели*

Реализацијом пројекта „Истар“ одабрано је 18 села у АП Војводини са изузетним и карактеристичним туристичким потенцијалима. С обзиром да је у оцену тих карактеристика била укључена и оцена уређености сеоске средине са аспекта естетског доживљаја посетиоца села.

Узимајући у обзир ове чињенице, значајан део овог пројекта ће бити посвећен подизање свести становника изградњи свих туристичких садржаја у овим селима како би постали пример за све остале. На тај начин би се стекли услови да се кроз приказивање ових примера добре праксе представницима других сеоских заједница подигне укупни ниво уређености војвођанских села.

- *Класификација туристичке атрактивности сеоских средина*

Ради одређивања критеријума за финансирање и подстицаје развоју туризма у селу извршиће се класификација туристичких понуда појединих сеоских средина која ће обухватати следеће критеријуме: уређеност и естетски утисак, смештајни капацитети, атрактивност туристичке понуде, развијеност пратећих садржаја.

Након окончане класификације израдиће се Каталог туристичке понуде војвођанских села.

- *Подизање смештајних капацитета*

Јадан од најзначајнијих недостатака у нашој туристичкој понуди је недостатак квалитетних смештајних капацитета у сеоским срединама, чиме се онемогућава дужи боравак туриста заинтересованих за вишедневни еко доживљај.

Управо чињеница да је тенденција у Европи да расте интересовање за рурални туризам представља шансу и за наша села и због тога ће се посебна пажња посветити едукацији становништва за пораст интересовања за бављење туризмом.

Влада Републике Србије и Влада АП Војводине ће у наредном периоду значајна средства усмерити на отварање линија повољног финансирања подизања смештајних капацитета у еко и руралном туризму. Свио конкурси Владе АП Војводине ће обухвати и вредновање и свих критеријума о којима смо говорили у претходним поглављима.

- *Манифестације као туристичка атракција*

Рурални туризам и запошљавање

Туризам је једна од ретких привредних грана која и у условима економске кризе бележи позитивне резултате. Могућности запошљавања у сеоским срединама кроз понуду здраве хране, смештајне капацитете, а нарочито кроз израду и дистрибуцију сувенира, занатство и остале пратеће садржаје су изузетно значајне.

Влада АП Војводине ће, заједно са локалним заједницама, значајна средства усмерити ка стварању инфраструктурних услова за експанзију занатства и израде сувенира у сеоским туристичким дестинацијама.

13. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: ФОНДОВИ ЕУ, УН И ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА ШАНСА ЗА ЈОШ ЈЕДАН БУЏЕТ

Полазећи од општепознате чињенице да Србија, а самим тим и Војводина, не користи могућности и шансе које пред њу постављају европски фондови због недостатка пројектних идеја и самих пројеката, мишљења смо да је могуће реализовати иницијативу „Још један буџет преко квалитетних пројеката“.

Основна идеја ове иницијативе се огледа у стварању могућности за ефикасну апликацију ка европским фондовима, а која би се реализовала креоз ефикасније ангажовање постојећих капацитета (развојне агенције, Фонд Европски послови, канцеларија у Бриселу), али и унапређење функционалне оспособљености институција за сложене активности могућности конкурентности на међународним конкурсима.

Из наведених разлога, овај документ има за циљ да пружи детаљан преглед неопходних корака које би свака локална самоуправа, привредници и Влада АП Војводине морју да спроведу у циљу повећања искориштености тренутно доступних фондова Европске уније и ради припреме за нове ИПА компоненте у периоду 2014 – 2020. године. У овом документу фокус је стављен на ИПА 4 јер се кроз њу одобравају средства за развој привреде и ново запошљавање.

Све активности које буду спровођене биће успемерене на припрему локалне и покрајинске администрације за нове фондове који следе од 2014. године.

Спровођење предложених мера има за циљ да покрајинску администрацију, посебно Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, и привреду Војводине додатно позиционира у односу на администрацију Европске уније у Бриселу и на одређен начин јој створи нове канале за утицај при креирању приоритета који ће бити финансирани у новом буџету Европске уније 2014-2020. године.

1	Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова	
	Мера	Начин спровођења
	Активније утицати на Европску комисију приликом креирање приоритета за ИПА 4 компоненту за период 2014 – 2020. године	Континуирана директна комуникација са одељењем у оквиру Европске комисије која креира присутупну политику Србије (DG Enlargement Unit for Serbia) укључујући и дефинисање приоритета који ће се развијати из ИПА компоненти
	Информисати директорат за предузећа и индустрију Европске комисије (DG Enterprise and Industry) о политици привредног развоја АП Војводине и приоритетима из акционог плана за запошљавање у АПВ како би неки од наших приоритета могли бити узети у разматрање од стране Европске комисије и финансирани кроз ИПА фондове	Континуирана директна комуникација за лицима задуженим за западни Балкан у оквиру директората за предузећа и индустрију, слање свих извештаја и анализа које ради секретаријат. Унапредити директну комуникацију покрајинске администрације за директоратима Европске комисије јер у пракси они добијају само смернице са централног нивоа Републике Србије где углавном нису заступљени приоритети АПВ.

	У сарадњи са развојним агенцијама и Универзитетом укључити се у организацију Европске недеље малих и средњих предузећа коју организује Европска комисија http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/sme-week/	Ова манифестација организује се сваке године, а организатор је Европска комисија. Учешће покрајинске администрације у организацији овог скупа на простору АПВ повећао би видљивост Војводине у Бриселу и створио нове директне канале комуникације и утицаја покрајинске администрације на политику развоја малих и средњих предузећа на простору Европе, а нашим привредницима дао могућност да се ближе упознају са трендовима у области иновативности и конкурентности МСПП са простора ЕУ. Овај догађај директно може да допринесе интернационализацији војвођанске привреде.
2	Регионалне развојне агенције	
	Пружање консултантских услуга малим и средњим предузећа са простора АПВ за припрему пројеката који ће се финансирати кроз ИПА 4	У зависности од доступних средстава секретаријата организовати групне или појединачне консултантске услуге за компаније које ће развијати пројекте за ИПА 4 компоненту. Предлажемо два модела: Одређен број појединачних месечних консултантских сати које би давале развојне агенције за свако заинтересовано предузеће или Месечне радне саминаре на које бисмо окупули до десет заинтересованих компанија којима бисмо помагали да припреме пројекте за ИПА 4
	Организовати месечне ИНФО семинаре за војвођанску привреду о могућностима за финансирање кроз ИПА 4 компоненту и повезивање са привредницима из Европе кроз Европску мрежу предузетништва.	Предлажемо одржавање серије инфо семинара искључиво за привреднике са простора АПВ кроз које бисмо их упознали са писањем пројеката и процедурама конкурсисања за ИПА 4 компоненту и могућностима за повезивање са привредницима из Европе кроз Европску мрежу предузетништва. Семинаре организовати са представницима Европске комисије из Брисела
	Пружање техничке подршке за припрему пројеката предузећима са простора АПВ за доступни програм Европске уније „CIP - Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP)“ http://ec.europa.eu/cip/	Овај програм намењен је малим и средњим предузећима. Укупан буџет програма је 3,6 милијарди еура и у овом програму могу да учествују и наше компаније у партнерству са компанијама из Европске уније. Због изузетно обимне документације и захтевне процедуре конкурсисања неопходно је пружање подршке нашим привредницима у процесу припреме, аплицирања и самог спровођења пројеката. Техничку подршку за овај посао могле би да пруже регионалне развојне агенције.
	Спровођење програма за унапређење вештина војвођанских предузећа за ПРАГ финансијске процедуре Европске уније	Без обзира на врсту ЕУ фонда, сви субјекти који добију средства из ЕУ буџета, та средства морају да троше по строгим правилима познатијим као ПРАГ процедуре. Предлажемо спровођење континуиране обуке за војвођанску привреду за ПРАГ процедуру. Ове обуке намењене су службама рачуноводства.

		Свака компанија која жели да користи ЕУ фондове мора да има обучене људе за спровођење ПРАГ финансијских процедура.
	Израда Акционог плана за развој малих и средњих предузећа за сваку војвођанску општину.	Пре него што се приступи конкурсима за средства из претприступних фондова, неопходно је да све војвођанске општине усвоје Акциони план за развој малих и средњих предузећа на својој територији. Овај акциони план мора да буде усаглашен са Стратегијом развоја Европске уније – Европа 2020, као и са другим националним стратегијама. Овај акциони план служиће општинама као основа када буду конкурсали за средства за подршку привреди на локалном нивоу и биће обавезни документ који ће гледати Европска комисија при процени пројеката да ли су дефинисани у тим акционим плановима.
	Оснивање 4 прекогранична привредна форума: Привредни форум АП Војводина – Мађарска Привредни форума АП Војводина – Хрватска Привредни форум АП Војводина – Румунија Привредни форум АП Војводина - Босна и Херцеговина	Оснивање привредних форума са земљама у окружењу дорпинело би успостављању нових пословних веза, размени искустава страних компанија у области иновација, конкурентности и подстакло би војвођанску привреду да почне са прилагођавањем пословања попут ових земаља које су или ће постати чланицама Европске уније. Ови форуми привредника имали би за циљ и да успоставе нове привредне контакте. Будући да у свим наведеним земљама постоје регионалне развојне агенције и да већ сада међусобно сарађују предлажемо да сам рад привредних форума администрирају развојне агенције док би Покрајински секретаријат био носилац ове иницијативе. У каснијој фази ови привредни форуми би могли да конкуришу код Европске уније за развојне пројекте.

14. СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ: НОВ ПРИСТУП У РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА ВИСОКО ИЗРАЖЕНЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ

Србија је земља са високо израженом стопом нелегалне делатности која се манифестује у два облика:

- као тзв. „рад на црно“ - кроз непријављивање лица која се ангажују на раду чиме се избегава плаћање пореза и доприноса по основу радног односа
- тзв. „сива економија - обављање нелегалне и нерегистроване делатности

Последице оваквог стања су веома тешке у многим сегментима:

- држава остаје лишена изузетно значајних прихода за финансирање општих потреба
- ствара се нелегално тржиште каљо простор као идеалан простор за корупцију и криминал
- нелегална конкуренција уништава легалне привредне субјекта

- немогућност прецизних статичких и аналитичких података што узрокује непрецвизне параметре стратешког планирања
- изузетно отежава здравствену ситуацију и социјалну перспективу великог броја лица, првенствено младих, због недостатка здравственог осигурања и пензијског стажа

Досадашњи начин супростављања постојању нелегалног рада ослањао се искључиво на казнену политику и није дао адекватне резултате. Из тих разлога предлажемо да се на другачији начин приступи покушајима да се смањи нелегална економија и то кроз следеће принципе:

а) Едукација као начин ефикасне превенције

Значајан број становништва још није свестан свих погубних последица које нелегалан рад има на све слојеве друштва. Зато је потребно значајно појачати едукацију и упознавање становништва са штетом која се наноси сваком од нас.

Превентивно деловање би се обезбеђивало кроз:

- образовни систем где би се ученици основних и средњих школа едуковали о значају и предностима легалног рада и кроз виртуелна предузећа упознавали са основним принципима пословања,
- кроз обавезне едукације незапослених лица пре одобравања субвенције за област самозапошљавања
- креативно осмишљеним емисијама и акцијама путем средстава јавног информисања

б) Стимулација савесних и дестимулација несавесних послодаваца

Досадашњи начин казнене политике као јединог начина за борбу против несавесних послодаваца није дао адекватне резултате тако да је потребно променити приступ и увести и стимулансе за савесне послодавце. Стимулација савесних послодаваца би се реализовала кроз предност у свим државним подстицајима оним послодавцима код којих надлежне инспекције у најмање две контроле нису нашле никакве неправилности.

Исто тако, сматрамо да би било пожељно вратити се моделу који је у бившој СФРЈ имао позитивне ефекте, увођењу тзв. белих и црних листа које би биле доступне јавности. На белим листама би се истицали послодавци који поштују законе и који представљају пожељне пословне партнере, док би на црним листама били наведени они послодавци кпд којих су инспекције откривале неправилности и то би било својеврсно упозорење да је са њима ризично пословати. Беле и црне листе би се формирале кроз сарадњу инспекцијских органа, коморског система, послодавачких органа и синдиката.

ц) Алтернатива- запослење као замена за казну

У пракси се често дешава да високе казне које се изричу послодавцима као последицу имају гашење радњи или предузећа јер власници занатских радњи, микро или малих предузећа нису у могућности да плате високе казне. У том случају без посла остају и они радници који су били легално запослени.

Из наведених разлога, предлажемо да се послодавцима код којих је први пут откривен нелегалан рад дозволи да уместо казне алтернативно уведу у радни однос непријављене раднике, плате порезе и доприносе за њих за претходних шест месеци и потпишу уговор о раду и гарантују радни однос најмање годину дана. Мишљења смо

да би овакав начин поступања дао значајне резултате и значио праву опомену послодавцима код којих је први пут откривена неправилност, али и био подстрек да више не чине таква дела.

д) Висока казна као последња мера

У случају да послодавац понавља недозвољене радње и игнорише све напред наведене подстицаје, предлажемо поштравање казнене политике и још више новчане казне према таквим послодавцима.

Основни услов за реализацију овог новог приступа у борби против нелегалног привређивања је значајно повећање броја инспектора рада, побољшање услова у којима раде и њиховог материјалног положаја.

ТРЕЋИ ДЕО

ПРОГРАМ ПОДСТИЦАЈА ПРИВРЕДИ АП ВОЈВОДИНЕ КРОЗ АКТИВНОСТИ ВЛАДЕ АП ВОЈВОДИНЕ И ПОКРАЈИНСКИХ ИНСТИТУЦИЈА

1. ПОМОЋ ПРИВРЕДИ КРОЗ ПОВОЉНЕ КРЕДИТНЕ АРАНЖМАНЕ РАЗВОЈНОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ

- Финансирање малих и средњих предузећа: кроз Програм развоја приватног сектора као подршке малим и средњим предузећима
- Краткорочни кредити за извоз, обртна средства, одржавање текуће ликвидности, повећање запослености.
- Програм подстицаја пољопривредне производње за регистроване пољопривредне произвођаче
- Краткорочни кредити за обртна Финансирање пољопривреде средства - куповина семена, ђубрива, енергената, финансирање репроматеријала, повећање запослености и остало.
- Дугорочни кредити за подстицај пољопривредне производње – све врсте инвестиција у пољопривредну производњу, куповина опреме, пољопривредног земљишта, инвестициона улагања у пољопривредне објекте, системе за наводњавање, дугогодишње засаде, куповина сточног фонда.
- Финансирање обновљивих извора енергије, енергетска ефикасност, заштита животне средине:
 - Програм финансирања развојних пројеката из области енергетске ефикасности заштита животне средине
 - Дугорочни кредити намењени привреди и пољопривредницима – увођење енергетски ефикасних технологија у производњу, набавка машина, уређаја и постројења која доприносе бољој искоришћености енергије, реконструкција пословног простора која доприноси уштеди енергије, подстицање коришћења обновљивих извора енергије, смањење загађења околине, подстицање управљања и поступања отпадом.
- Дугорочни кредити намењени становништву – Финансирање радова на стамбеним објектима за повећање степена коришћења енергије уз исти утрошак енергије, куповина нових енергетских ефикасних уређаја за загревање просторија, уградња система који користе обновљиве изворе енергије, изолација, прозори....
- Финансирање инвестиција и развоја привреде АП Војводине – Дугорочни кредити, инвестиције, развој, трајна обртна средства.

Влада АП Војводине ће, на почетку сваке пословне године, донети посебну одлуку о начину свог учешћа у реализацији програма Развојне Банке Војводине и мерама за повећање конкурентности и развојне улоге финансијских линија ове банке за привреду АП Војводине.

2. АКТИВНОСТИ ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА СЕКТОРА МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА, ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ЗАНАТСТВА

Сектор малих и средњих предузећа и предузетништва, уз занатство, представља највиталнији део привреде који се најлакше прилагођава турбулентним тржишним кретањима, нарочито у периоду када светска економска криза значајно утиче на све чиниоце који креирају привредни миле у економији сваке државе, па тако и Србије

Узимајући у обзир надлежности АП Војводине, Влада АП Војводине ће у наредном периоду подстаћи мала и средња предузећа, предузетништво и занатство кроз систем подстицајних мера и субвенција које ће унапредити структурални, економски и финансијски положај МСПП.

Такође у настојању да имплементирамо принципе социјалне одговорности, да комбинујемо економску одрживост и социјалну инклузију путем запошљавања подстицаћемо и развијати социјално предузетништво у АП Војводини кроз програме обуке, менторинга и наменских финансијских линија како би постојеће иницијативе спрмно дочекале Закон о социјалном предузетништву.

А) Влада АП Војводине ће предложити Влади Републике Србије да, у склопу подстицајних мера за растерећење сектора МСПП, предвиди и следеће финансијске олакшице:

1. Ослобађање највећег дела пореза и доприноса за оснивача и запослене у новооснованим предузетничким и занатским привредним субјектима у првој години пословања, као и делимично ослобађање у другој и трећој години пословања.

Пореска ослобађања би важила за новоосноване предузетничке и занатске субјекте који испуњавају један или више следећих услова

- чија делатност подразумева стварање нове вредности (производна делатност),
- уколико се новоосновани субјекат оснива у сеоским срединама или у општинама које имају карактер неразвијених,
- за новоосноване субјекте у области занатства,
- уколико је оснивач новооснованог предузетничког субјекта или занатске радње незапослено лице које је млађе од 30 или старије од 50 година.
- Уколико је по среди социјално предузеће (претежно запошљава маргинализоване циљне групе, производи добра или продаје услуге, доприноси заједници и циљној групи, промовише активну социјалну политику, обезбеђује плаћени рад а евентуалну добит реинвестира у друштвено корисне циљеве).

2. Пореске олакшице или опрост дугова по јавним дажбинама, по критеријумима који ће то право омогућавати :

- за предузетнике који се претежно (преко 50% промета) баве трговином основним животним намирницама за време трајања ограничене марже за ову врсту производа
- за занатске радње у области старог занатства,
- субјектима предузетништва и занатства у сеоским и руралним срединама

Б) Влада АП Војводине ће финансијски подстицати сектор МСП, предузетништво и занатство према следећим критеријумима:

а. Подржавање предузетништва кроз субвенционисање и друге видове подршке одређених категорија делатности од посебног интереса за АП Војводину

б. Подршка послодавцима који не смањују број запослених кроз давање приоритета у свим подстицајним мерама

ц. Подршка новим предузетницима и послодавцима:

Финансијска подршка сектору МСП, предузетништву и занатству биће реализована кроз следеће програме :

- Финансирање кроз Програм развоја приватног сектора Развојне банке Војводине као подршке малим и средњим предузећима краткорочним кредитирањем за извоз, обртна средства, одржавање текуће ликвидности и повећање запослености,
- Кроз кредитне програме гаранцијског фонда АП Војводине,
- Субвенционисањем, путем конкурса, МСП, предузетника и занатлија: који се баве делатностима којима се ствара нова вредност производна делатност, или делатношћу од посебног интереса за АП Војводину,
- Удруживањем средстава са локалним самоуправама ради заједничког подстицања сектора МСП предузетништва и занатства, подстицање предузетништва у сеоским срединама, помоћ предузетницима који се баве продајом основних животних намирница, подстицаја старим занатима
- Субвенције путем Конкурса за нове или постојеће субјекте који промовишу социјално економску димензију предузетништва–социјално предузетништво,
- Субвенционисањем отварања радних места у привредним субјектима у АП Војводини којима се запошљавају незапослена лица кроз два програма:
 - Субвенције за samozapošljavanje (отварање предузетничких и занатских радњи)
 - Субвенције за нова запошљавање (отварање нових радних места у постојећим привредним субјектима)

У свим подстицајним мерама Владе АП Војводине предност ће имати послодавци који у последњих годину дана пре расписивања конкурса нису смањивали број запослених.

Програм повећања конкурентности МСПП сектора

Полазећи од значаја сектора МСПП у укупном друштвено-економском развоју АП Војводине у условима светске економске кризе и глобализације бројни изазови намећу се војвођанским предузећима и предузетницима.

Најрањивија међу њима свакако јесу мала предузећа и предузетничке радње, која по правилу располажу скромнијим капиталом и радном снагом и која се у тржишној утакмици веома лако могу угасити, иако имају квалитетне производе и услуге које пружају.

Међу бројним финансијским проблемима са којима су суочена ова предузећа (недостатак капитала и обртних средстава) евидентни су и проблеми везани за недостатак менаџерских знања и искустава у вођењу предузећа, мреже контаката као и осталих захтева који намеће савремено пословање (поседовање стандарда квалитета, електронске презентације и поручивање робе преко интернет за клијенте из иностранства што нашу привреду глобализује и чини је доступном широм света и сличних пословних алата који су већ увелико присутни у земљама Европске уније).

Велика и средња предузећа у Војводини су махом сертифицирована према захтевима стандарда ISO 9001:2000, ISO 14001:2005, OHSAS 18001:2007, HACCP, ISO 22000:2005, GLOBALGAP, BRC и сл. Поседовање ових сертификата је потврда да се постиже континуирани стандард квалитета производа, услуга, безбедност производа, услуга и животне средине. Узимајући у обзир да је Европска унија објавила бројне "Директива за нови приступ" које све земље чланице ЕУ морају да примене, неки од ових стандарда су већ обавеза и за привредне субјекте у АП Војводини који желе да унапреде конкурентску позицију на домаћем и иностраном тржишту. На овај начин ће се омогућити кретање робе са простора АП Војводине у земље чланице ЕУ. Војвођански произвођачи који ће ознаком СЕ на својим производима, амбалажи и пропратној документацији гарантовати да је производ пројектован и произведен у складу са одредбама свих директива које примењује Европска унија.

Да би привредни субјекти успешно прошли процес увођења стандарда и сертификације према захтевима неког од наведених међународних стандарда, потребно је ангажовати консултантску кућу и сертификационо тело. Без сертификата војвођанска привреда (предузећа и предузетници) немају предуслове да извозе своје производе у земље где је то законски регулисано као обавезно.

У протеклом периоду, током 2010, 2011. и у првој половини 2012. године надлежним институцијама су се обраћали привредници са простора Покрајине са захтевима за одобравање средстава ради уређења пословања у складу са захтевима међународних стандарда послова – стандардизација, сертификација и ресертификација.

Тенденција која се јављала приликом креирања програма на националном нивоу, а који су се односили на сектор МСПП, био је да је предност у овим конкурсима дата средњим предузећима с обзиром да су се у оквиру конкурсних пријава бодовале перформанце предузећа (укупни приходи, број запослених и сл) као и њихова досадашња сарадња са консултантским кућама, научно-истраживачким организацијама и сл.

Узимајући у обзир наведене критеријуме, мали број предузетничких радњи и малих предузећа је успео да добије средства, док предузетничке радње које воде просто књиговодство, нису уопште имале права да конкуришу по овим конкурсима.

Узимајући у обзир наведене чињенице, Влада АП Војводине ће, путем Секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова суфинансирати трошкова консултантских услуга које могу повећати квалитет пословања овог најрањивијег дела приватног сектора (предузетничких радњи и малих предузећа до 50% оправданих трошкова.

Циљеви овог програма:

- Усаглашавање пословања са домаћим и европским стандардима
- Повећање конкурентности и иновативности малих предузећа и предузетника
- Повезивање малих предузећа и предузетника са факултетима и другим образовним установама, научно-истраживачким организацијама, консултантским кућама и сл,
- Повећање вредности и обима промета малих предузећа и предузетника на домаћем и међународном тржишту;
- Ново запошљавање у сектору малих предузећа и предузетничких радњи

Намена средстава

- Уређење пословања у складу са захтевима домаћих и међународних стандарда квалитета (стандардизација, сертификација, ресертификација, знак квалитета);
- Израда специјализованих софтвера и Веб презентација;
- Израда дизајна производа и амбалаже,
- Израда промотивног материјала (каталога, флајера и сл.)
- Израда пословног плана
- Повезивање са домаћим и страним пословним партнерима
- Специјализоване (професионалне) и опште обуке менаџмента и запослених у земљи и иностранству

Корисници средстава

Право на доделу средстава имају мала предузећа и предузетници који су регистровани на територији АП Војводине, а чија делатност је производња, занатство или пружање услуга, под следећим условима :

Остали неопходни захтеви који морају бити испуњени су:

- да су у већинском домаћем приватном власништву;
- да су регистровани најкасније 2009. године;
- да успешно послују претходне две године;
- да су измирили обавезе по основу пореза и доприноса;
- средства се неће додељивати субјектима која су регистрована за обављање делатности у следећим областима: трговини, примарној пољопривредном производњом, финансијском сектору и организацији игара на срећу и коцкарницама.

Услови за консултантске куће

- да су регистровани као правна лица или предузетничке радње као и високошколске, научно-истраживачке институције и институти;
- да су регистровани на територији Аутономне покрајине Војводине
- да су регистрована за обављање делатности која је предмет њихове понуде
- да имају неопходно искуство и референце

Износ средстава

Укупан износ средстава доступних по јавном позиву износи, као и износи појединачних субвенција ће бити одређени одлуком Владе АП Војводине.

Програми субвенција за куповину опреме

Влада АП Војводине ће, на начин одређен овим Програмом, у складу са финансијским могућностима, кроз програме Развојне банке Војводине, Гаранцијског фонда и покрајинских секретаријата повољно кредитирати и субвенционисати:

- куповину нове или половне опреме за МСПП (на простору Републике Србије тренутно не постоје финансијски инструменти за куповину половне опреме изузев неповољних кредита комерцијалних банака).

Програми финансијске подршке за отварање и подстицање нових малих предузећа и предузетничких радњи

Подршка за отварање и подстицање нових малих предузећа и предузетничких радњи реализоваће се кроз четири линије:

1. Програм финансијске подршке за младе почетнике у бизнису који желе да покрену сопствени посао - субвенције за самозапошљавање,
2. Програм финансијске подршке за развој женског предузетништва у руралним срединама - програме Гаранцијског фонда,
3. Програм финансијске подршке за повратнике из градова у руралне средине који желе да покрену сопствени бизнис – веће субвенције за самозапошљавање
4. Програм финансијске подршке старт-уп социјалним предузећима путем којих ће уз повољне услове моћи добити почетни капитал за обављање делатности.

Поседовање одговарајућих знања – услов за субвенцију

У складу са објективним околностима, субвенције ће се првенствено одобравати незапосленим лицима која су прошла програм обука који ће се спроводити по програмима Едукативног центра Владе АП Војводине, а које ће вршити акредитоване регионалне агенције за Бачку, Банат и Срем (у зависности из које општине су пријављени кандидати).

Програми обука ће обухватати следеће области :

- 1) како започети сопствени бизнис – start-up пакет (у трајању од три дана);

Циљна група: незапослене особе са територије АП Војводине које планирају да отворе сопствену радњу/предузеће, потенцијални предузетници

Модули: мотиви и особине предузетника; анализа и вредновање пословне идеје; порези доприноси; бизнис план; правна регулатива; извори финансирања старт-уп бизниса.

- 2) припрема бизнис плана и пословање са банкама (у трајању од два дана);

Циљна група: незапослене особе са територије АП Војводине

- 3) како основати и водити социјално предузеће (у трајању од два дана);

Циљна група: незапослене особе са територије АП Војводине

Почетници у бизнису који би добили средства кроз један од предложених програма била би у обавези да користе програм Менторинг од стране Регионалне развојне агенције у фонду од 20 сати по оснивању предузећа.

Мере нефинансијске подршке МСПП сектору на простору АП Војводине

У области нефинансијске подршке сектору МСПП на територији АП Војводине предлажемо спровођење програма

1. Обука
2. Консалтинга
3. Менторинга за постојеће МСПП које би заједнички спроводили Едукативни центар Владе АП Војводине и акредитоване Регионалне развојне агенције Бачка, Банат и Срем.

Програме ће бити намењени МСПП које функционишу најмање 1 годину.

Програм Обука:

- 1) припрема бизнис плана и пословање са банкама (у трајању од два дана);
- 2) стандарди квалитета и еко стандарди – преглед (у трајању од два дан);
- 3) финансијско управљање (у трајању од два дана);
- 4) иновације – увод (у трајању од један дан);
- 5) извоз – за оне који први пут извозе (у трајању од два дана);
- 6) Продаја и маркетинг (у трајању од два дана);

Програм конслатинга:

- 1) доступни извори финансирања (домаћи и страни) за МСПП;
- 2) правни прописи и обавезе МСПП, порези и таксе, као и обавезним формуларима;
- 3) удруживањем МСПП – формирање и рад кластера, удружења и задруга;
- 4) иновације, заштита интелектуалне својине;
- 5) стандарди квалитета;
- 6) информацијама о пословним и иновативним инкубаторима;
- 7) друге информације од значаја за пословање сектора МСПП;

Програм Менторинга:

Услуге Менторинга који ће се пружати start-up предузећима/ предузетничким радњама, постојећим МСПП, при чему би се приоритет давао производним предузећима. Сваком предузећу би имало на располагању ментор Регионалне развојна агенције Бачка који је акредитован од стране Европске уније у трајању од 20 сати.

Ова услуга подразумева :

- Дијагностиковање – анализа тренутне ситуације у предузећу
- Помоћ у припреми и имплементацији развојних активности/планова/ пројеката, како би се достигли што бољи пословни резултати;

- Помоћ у проналажењу потребних информација и пословних партнера;
- Помоћ у превазилажењу постојећих проблема у пословању и увођење нових модела пословања;

ЗАНАТСТВО

- Омогућити потпуну информисаност предузетника и занатлија о могућностима остварења субвенција од стране државе,
- Остварити сарадњу са РТВ ради промоцију предузетништва и занатства кроз посебну емисију,
- Кроз сарадњу образовних институцијама са удружењима занатлија и предузетничким асоцијацијама уводити посебне предмете предузетништва и занатства у образовне програме основних и средњих школа и подстицати оснивање виртуелних предузећа у средњим школама као део припреме будућих свршених ученика за предузетничку будућност,
- Значајно смањити садашњу обимну документацију и скратити дуго чекање на реализацију, након завршетка конкурса за подстицајне мере ,
- Афирмација предузетника и занатлија који редовно измирују своје обавезе кроз давање предности код субвенција и других подстицајних мера
- Установити разуман рок толеранције у случајевима када се деси да предузетник или занатлија касни неколико дана са плаћањем обавеза у случајевима када касни због објективних проблема, о чему одлуку доноси надлежни орган. Ова мера је потребна из разлога што висока новчана казна која се изриче без осветљавања ралога кашњења врло често, због висине, доводи до гашења радње.
- Подржава се наставак активности НСЗ и Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова кроз одобравање субвенција за samozapošljavanje 160.000,00 динара, као мере која омогућава одрживост радње годину дана, али је неопходно да се донесе одлука о стимулацији овог вида запошљавања кроз ослобађање од обавеза, тако да се у првој години рада ослободе плаћања разних такси, доприноса и пореза 100%, другој 75%, трећој 50%. На овај начин би се пружила стварна шанса новим предузетницима да у року од три године утврде оправданост оснивања новог предузећа или радње,
- Кроз програме Едукативног центра АП Војводине и обуке код послодавца посебно оспособљавати незапослена лица за занимања која су потребна на тржишту рада,
- Ради стимулисања запошљавања незапослених лица са преко 55 година живота покренути законодавну иницијативу:
 - да отпремнине код одласка у пензију не представљају терет само задњег послодавца јер ова обавеза врло често одвраћа предузетника од запошљавања лица старијих од 55 година.
 - на исти начин потребно је регулисати и обавезу исплата отпремнина приликом проглашења запосленог за технолошки вишак, како би то била обавеза свих послодаваца код којих је био у радном односу, а не само задњег послодавца.
- Укинути услов да предузетници и послодавци не могу да конкуришу за стимулативна средства уколико у задње три године не послују позитивно, што је у овим економским условима веома тешко и, уместо тога, сагледавати дугогодишње пословање, рад и бонитет предузетника,
- Ради адекватног стицања практичног знања омогућити да се приправнички и волонтерски рад кроз програме које финансира Држава обавља у предузетничким и занатским радњама и предузећима,

- Посебно би требало сагледати могућност да се, кроз измену закона, регулише сезонски рад у области грађевинарства и пољопривреде, тако да се радници преко зиме пријаве на евиденцију НСЗ и примају минималну накнаду, с тим да послодавац за њих уплаћује доприносе у том времену, а да их поново ангажује у сезони, почетком марта,
- Област старих и уметничких заната треба посматрати као део јединствене туристичке понуде и укључити их у систем подстицања туризма, организовати систем обуке незапослених лица и значајније стимулисати отварања занатских радњи, ослободити их значајног дела дажбина, обзиром да то нису профитабилна занимања,
- Значајан проблем у АП Војводини је што су нам села остала без занатлија те ће се посебна пажња посветити програму запошљавања занатлија на селу кроз обуке и значајну стимулацију и примену мера које су овим Програмом предвиђена за подстицање обнове војвођанских села,
- Потребно је у што краћем року донети Закон о занатству који би уредио односе у овој области.

3. ФИНАНСИЈСКА ПОМОЋ ПРЕДУЗЕЋИМА У ТЕШКОЋАМА ЗА ОБНОВУ И ПОКРЕТАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Влада АП Војводине је у претходне четири године, након преузимања већинског власништва бивше МЕТАЛС БАНКЕ и оснивања РАЗВОЈНЕ БАНКЕ ВОЈВОДИНЕ, значајну пажњу посветила санацији стања у привреди и пољопривреди Војводине, а која је узрокована лошим приватизацијама које су финансиране кредитним аранжманима и средствима бивше МЕТАЛС БАНКЕ.

Санација предузећа се одвијала на три начина :

- покретање тзв. наменских стечајева који имају за циљ да кроз обнове основну делатност привредног субјекта кроз реорганизацију или проналажење новог власника,
- управљање предузећима која су привремено одузета под сумњом да су стечена криминалом,
- поништавањем лоших приватизација и реструктурирање

У другој фази санације у процес су укључивани еминентни стручњаци са Универзитета у Новом саду ради израде стручних експертиза о могућности покретања производње и ангажовању ресурса предузећа, са аспекта техничке оспособљености и анализе тржишта. Одлука о начину ревитализације предузећа доносила се у складу са мишљењима стручних институција и појединаца.

Врло често су програми самнације давали добре резултате, али је коначно покретање дуго заустављене производње било веома отежано због недостатка средстава за улагање у неопходан репроматеријал, енергију или ремонт.

Исто тако, у предузећима са тешкоћама у пословању понекад недостаје релативно мали износ средстава да се очува континуитет производње, а предузећа их немају, иако би на тај начин дугорочно решили проблем.

С обзиром на значај покретања, као и одржања производње у предузећима где је она месецима и годинама била обустављена, а да је до сада било веома тешко доћи до неопходних средстава за ову активност јер није постојао одговарајући буџетски инструмент, Влада АП Војводине ће, у оквиру буџета покрајинског секретаријата за привреду, предвидети средства која ће додељивати за:

- покретање производње у предузећима где је она прекинута
- за одржавање производње у предузећима која послују са тешкоћама, а где би се проблем решио доделом средстава.

Влада АП Војводине би, на предлог Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова доносила одлуку у сваком појединачном случају, а средства би се додељивала бесповратно, уз строгу контролу њиховог наменског коришћења.

Сваком предузећу коме су додељена средства, а чије се пословање консолидовало, биће остављена могућност да на захтев Владе АП Војводине, по принципу солидарности, износ добијених средстава уложи у покретање или одржавање производње у неком другом предузећу које послује са тешкоћама на територији АП Војводине.

Средства одобрена за обнављање производње могу се наменити и исплати једне зараде за запослене који су неопходни за покретање производње у предузећу, уколико пре тога нису примали зараде намање два месеца.

У свим мерама подршке привреди које ће спроводити влада АП Војводине предност ће имати предузећа из области металске индустрије, текстилне индустрије и бродоградње као најугроженијих грана привреде у овом економском тренутку.

Одлуку о одобравању сваког појединачног случаја усмеравања средстава за покретање производње у привредним субјектима у опоравку ће доносити Влада АП Војводине.

4. ПРИВЛАЧЕЊЕ СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

АП Војводина је постигла значајне резултате у привлачењу страних инвестиција у протеклом периоду, иако су подстицајне мере Владе Републике Србије неупоредиво више биле усмерене ка неразвијенијим регионима, захваљујући политици која је ово питање ставила на приоритетно место у активностима Владе Војводине. У овом моменту, АП Војводина учествује у укупном броју страних улагања у Републици Србији са преко 45%, са преко 240 привредних субјеката са страним елементом који запошљавају око 64.000 радника.

Влада АП Војводине ће и у наредном периоду приоритетну пажњу посветити привлачењу страних инвестиција, првенствено кроз унапређење већ примењених активности, али и кроз реализацију нових креативних идеја.

Политика привлачења страних инвестиција у АП Војводину ће бити координирана од стране ВИП фонда Владе АП Војводине, уз асистенцију свих покрајинских секретаријата, локалних самоуправа и развојних агенција у АП Војводини.

Полазећи од позитивних искустава у претходном периоду Влада АП Војводине ће:

- Наставити са подстицајима локалним самоуправама на територији Војводине како би свака општина имала правно и урбанистички дефинисану и инфраструктурно опремљену индустријску или радну зону,
- Наставити политику субвенционисања сваког радног места које отворе страни инвеститори

- Иницирати и подстаћи израда мапа потенцијала за привлачење страних инвестиција, као и јединствен информациони систем, свих локалних самоуправа на територији АПВ
- Отворити мобилну телефонску линију за непрекидну комуникацију са страним компанијама са територије Војводине
- Иницирати размену искустава између локалних самоуправа и АП Војводине, уз акценат на коришћењу искустава најуспешнијих општина и градова (Инђија, Стара пазова, Суботица и др)
- Организовати континуиране сусрете са страним инвеститорима из појединих земаља
- Основати појединачно радно тело са сваком од земаља које се налазе у првих десет спољнотрговинских партнера, према присуству на нашем тржишту

Поред већ постојећих активности, Влада АП Војводине ће унапредити политику привлачења страних инвеститора и кроз нове мере и директне подстицаје:

- Бесплатно оснивање д.о.о. предузећа за стране инвеститоре, уз услов да инвеститор запошљава минимум 30 радника са територије АПВ или да је минимални износ инвестиција милион евра.
- Царинско решење по мери – ангажовање консултаната за саветовање у вези са питањима царине и обезбеђење царинских решења као што су in-house clearing или привремени увоз и друго (за све компаније које су извозно оријентисане и имају потребу за оваквим решењима)
- Обука запослених – у оквиру Едукативног центра Војводине организација специфичних обука на основу потреба радника чији је послодавац страни инвеститор. Креирати неколико устаљених програма обуке, али и омогућити специјализовану обуку на основу потреба инвеститора
- Спецификација и обука компанија добављача страних инвеститора – На основу препоруке страног инвеститора за компанију добављача робе, опреме и услуга, Програм BSC да обезбеди средства за суфинансирање обуке или сертификације компанија добављача
- Јединствени шалтер - Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине ће пружати пружити услугу јединственог шалтера за пријем документације коју старни инвеститори подносе за издавање грађевинских дозвола на нивоу АП Војводине. Јединствени шалтер припрема кораке у процесу издавања дозвола и временске оквира, врши пријем документације и пређење процеса и рокова и извештава инвеститоре у вези са реализацијом. У припреми отварања шалтера користице се искуства општине Инђија.
- Мобилна телефонска линија – Влада Војводине ће отворити мобилну телефонску линију ради непрекидне и континуиране комуникације са страним инвеститорима и компанијама са страним елементом које послују на територији АП Војводине,
- One year lease grace – могућност рефундација трошкова закупа хале за временски период до годину дана уз услов да инвеститор запошљава минимум 100 радника са територије АП Војводине и да је минимални износ инвестиције 3 милиона евра и да ће обављати деклатност најмање 5 година. (Обезбеђење: банкарска гаранција у износу једногодишњег закупа за све време трајања уговора о закупу)
- Рефундација трошкова до максимално 100,000 евра за израду планске и пројектне документације, студија и других стручних услуга неопходних за исхођевање грађевинских дозвола за инвеститоре који се одлуче за изградњу производних објеката који запошљавају минимум 100 радника са територије АП Војводине и да је минимални износ инвестиције 3 милиона евра и да ће обављати делатност најмање 5 година (Обезбеђење: банкарска гаранција)

5. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА УЛАГАЊА ДОМАЋИХ КОМПАНИЈА

Влада АП Војводине ће отворити могућност да ,својом посебном одлуком, одобри потенцијалним домаћим инвеститорима адекватна права код коришћења подстицајних мера за реализацију отварања нових производних погона и радних места као и страним инвеститорима, под условом да се оснива привредни субјекат са извозном оријентацијом.

6. УДРУЖИВАЊЕ СРЕДСТАВА СА ЛОКАЛНИМ САМОУПРАВАМА

С обзиром на хроничан недостатак средстава за подстицање привреде, сектора МСП, предузетништва и занатства, потребно је постићи пуну усаглашеност програма финансирања из републичког, покрајинског и буџета локалних самоуправа.

Ради остварења овог циља, Влада АП Војводине ће:

- кроз сарадњу са одговарајућим републичким институцијама ће се чинити напори за адекватно учешће привреде АП Војводине у свим подстицајним мерама Владе Републике Србије,
- енергично подстицати наменско удруживање средстава између покрајинских институција и локалних самоуправа ради заједничког подстицања привредних активности и сектора МСП и предузетништва на територији АП Војводине

7. ЗНАЧАЈНИЈА УЛОГА ГАРАНЦИЈСКОГ ФОНДА АП ВОЈВОДИНЕ

Гаранцијаки фонд АП Војводине основан је са циљем подстицања развоја малих и средњих предузећа, предузетника и носиоца пољопривредних газдинстава на територији АП Војводине и у протеклом периоду је имао значајне резултате.

Модел функционисања је издавање гаранција на име обезбеђења кредита пословним банкама и другим финансијским институцијама чиме се омогућује привредним субјектима квалитетнији и повољнији приступ кредитним линијама банака.

Као посебно значајни последице деловања Гаранцијског фонда у претходном периоду су квалитативно и квантитативно јачање пољопривредних газдинстава кроз укупњавање земљишног поседа, подизање степена квалитативне опремљености пољопривредном механизацијом и подстицање женског предузетништва које је награђено значајним признањем Савета Европе.

Фонд ће у наредном периоду унапредити досадашње линије за одобравање гаранција и одобравати:

- кредите за предузетнице и власнице малих предузећа;
- start - up кредите за радно неактивне жене;
- кредите за набавку нове пољопривредне механизације;
- кредите за куповину пољопривредног земљишта;
- кредите за набавку нове опреме малим и средњим привредним друштвима и предузетницима.

Гарантни потенцијал ће се првенствено усмеравати за кредите за подстицај извоза, односно за ликвидност. Фонд би ту кредитну линију реализовао искључиво са Развојном банком Војводине, чиме би Банку ослободио ризика кредитирања. РБВ својом пословном политиком предвиђа различите услове кредитирања у зависности од бонитета клијента (висина каматне стопе, накнаде, рока отплате).

Кредит обезбеђен гаранцијом Фонда би за Банку био неризичан пласман.

Каматне стопе пословних банака чији ће бити кредити обезбеђени гаранцијама Фонда биће ниже су од 2 до 4 процентна поена у односу на просечне тржишне. Евентуалним укључивањем субвенционисања каматних стопа Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова оне би могле да буду још ниже у зависности од могућности буџета АП Војводине и области који су од стратешког значаја за АП Војводине.

У време кризе интересовање за дугорочне кредитне линије за набавку опреме није велико, тако да би највећи допринос привреди био обезбедити јефтине кредитне линије за ликвидност уз креирање модела да јефтина обртна средства диобију они којима су и најпотребнија, а то су предузећа са перспективном производњом која се суочавају са тренутним проблемима са ликвидношћу. Наравно да би Фонд пружимајући кредитни ризик морао да изврши у сарадњи са РБВ кредитну анализу клијента да се не догоди да се кредити додељују онима којима не могу помоћи.

Уважавајућу искуство развијенијих земаља где гарантни фондови добијају на значају јер се због кризе смањиле могућности директних подстицаја, Влада АП Војводине ће подстаћи и оснивање локалних гаранцијских фондова, сходно могућностима локалних самоуправа.

8. НАСТАВАК АКТИВНОСТИ ОПОРАВКА ЛОШЕ ПРИВАТИЗОВАНИХ ПРЕДУЗЕЋА

Влада АП Војводине је у претходне четири године започела реализацију изузетно значајну активност опоравка привредних субјеката који су доспели у тешкоће због:

- Неуспешне приватизације,
- Лошег управљања предузећем,
- Економске кризе

Процеси опоравка ових привредних субјеката углавном су спровођени над предузећима који су били комитенти бивше МЕТАЛС БАНКЕ, а сада РАЗВОЈНЕ БАНКЕ ВОЈВОДИНЕ, а који чине изузетно значајан број предузећа са тешкоћама на територији АП Војводине.

Програми опоравка су реализовани на три начина:

- Покретањем тзв. „наменских стечајева“ са циљем да се да се кроз планове реорганизације избегне банкрот, покрене производња или пронађе стратешки партнер. Овакве стечајеве су, уз сарадњу са Владом АП Војводине, покретала Пореска управа, Развојна банка или органи локалне самоуправе. На овај начин одржана је производња и делимично или потпуно очувана радна места у значајним привредним субјектима као што је ПИК „БЕЧЕЈ“, ИПОК Зрењанин, ГРМЕЧ

Крајишник, БАНАТСЕМЕ Зрењанин, ПОЉОСТРОЈ ОЦАЦИ, МОТИНС Нови Сад, МЕНТА Падеј... док се води значајан број поступака где се стварају реалне шансе за покретање производње.

- Сарадњом са Владом Републике Србије у управљању привредним субјектима који су привремено одузети на основу сумње да су стечени криминалом. Најизразитији примери су „ЖИТОПРОДУКТ“ Зрењанин и „МИТРОСРЕМ“ Сремска Митровица
- Сарадњом са Владом Републике Србије у процесу реструктурирања предузећа са територије АП Војводине

Директна и изузетна последица ове активности Владе АП Војводине се манифестује у чињеници да је, за разлику од 2008. године, највећи број лоших приватизација раскинут и најзначајнији привредни и пољопривредни потенцијали Војводине се поново налазе под директном и индиректном контролом државних органа, са перспективом опоравка и проналажења нових стратешких партнера.

Овакво стање, нарочито у области пољопривреде и производње хране, представља изузетну развојну шансу Војводине.

Чврсто опредељење за даљу реализацију активности опоравка предузећа која су доспела у тешкоће и избегавање свих грешака начињених у претходним поступцима приватизације захтева:

- Наставак активности опоравка по моделу који је спровођен у периоду 2008 – 2012. године,
- Успостављање чврстог и посебног модела сарадње са стечајним управницима и заступницима државног капитала и државних органа ради реализације заједничког циља реорганизације предузећа и избегавања банкрота, односно проналажења новог, квалитетног власника предузећа. Овакав модел би подразумевао потпуно поштовање принципа независности судских органа и стечајних управника, али и интересе државних институција за опстанак предузећа у циљу опоравка привреде.

9. САРАДЊА СА СТЕЧАЈНИМ УПРАВНИЦИМА И ЗАСТУПНИЦИМА КАПИТАЛА

Као последица великог броја лоших приватизација, као и многих случајева где постоји сумња да је имовина стечена шпекулативним радњама, велики број предузећа се налази у стечајном поступку, у поступку реструктурирања или у статусу привремено одузетог под сумњом да је имовина којом је приватизована стечено криминалом.

Чињеница је да постоји изузетно велики број стечајева који се воде у Србији у овом моменту (2739), од чега је значајан број из Војводине, стечајеви изузетно дуго трају (у просеку скоро две године) и последице су:

- повериоци (укључујући и државу) не могу да наплате своја потраживања,
- имовина стечајног дужника, која се може активирати и покренути производни процес, врло често је дуго у пасивном стању.

Исто тако, врло чесато се занемарује могућност покретања производње кроз програм реорганизације и окончање стечаја се искључиво усмерава ка банкроту.

Процеси реструктурирања се често воде веома неефикасно, без довољно иницијативе заступнике државног капитала, без активне улоге државе, тако да велики број предузећа у том статусу тавори и остаје без икакве перспективе, а повериоци без могућности наплате својих потраживања у дужем временском периоду.

Предузећа у Војводини у коме је дошло до привременог одузимања од власника због сумње да је имовина стечена криминалом углавном су стабилизована, иако би требало убрзати поступке пред судовима ради дефинисања коначног статуса ових привредних субјеката.

Због овакве ситуације, велики број запослених остаје без посла, а значајна имовина која би се могла искористити за привлачење страних и домаћих инвеститора и покретање производње остаје потпуно ван тих процеса.

У Војводини постоје и примери где је успешна сарадња стечајних управника и Владе АП Војводине довела до веома значајних просеса очувања или обнове производње за време стечајног поступка, нарочито у случајевима покретања тзв. наменских стечајева од стране државних институција, Развојне банке или органа локалне самоуправе.

Из свих наведених разлога сарадња Владе АП Војводине и стечајних управника и заступника државног капитала је изузетно значајна и представљаће драгоцен допринос опоравку војвођанске привреде и привлачењу страних и домаћих инвеститора.

Сарадња не би утицала на независност стечајних управника, нити би представљала утицај на спровођење поступка.

Сарадња би се реализовала кроз следеће активности:

- оснивање неформалног тела које би чинили представници стечајних управника и Владе АПВ које би имало консултативну улогу при доношењу одлуке о покретању стечајева од стране државних органа,
- сарадња при доношењу одлуке о начину спровођења стечајног поступка када су државни органи или предузећа са значајним учешћем државног капитала повериоци,
- сарадња у очувању активности предузећа и ангажовању запослених у току стечајног поступка када постоји та могућност,
- сарадња у поступку реализације Плана реорганизације привредног субјекта,
- сарадња код продаје иновине предузећа у банкроту и стварање могућности да купци буду страни и домаћи инвеститори који ће обновити производњу и запослити већи број радника

Овај план нарочито добија на значају после заузимања става Владе Републике Србије о неопходности окончања свих поступака реструктурирања до почетка 2014. године

10. ИЗРАДА СТРАТЕГИЈЕ КОМПЛЕМЕНТАРНОГ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПРИВРЕДЕ ВОЈВОДИНЕ

Привреда и пољопривреда, као најзначајнији економски ресурси АП Војводине, не могу се развијати без међусобне условљености. Прехрамбена и прерађивачка индустрија, развој малих и средњих предузећа која се баве прерадом и услугама, стратегија унапређивања занатства у уској су вези са стратегијом развоја пољопривреде Војводине, односно Србије.

Из наведених разлога Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова и Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство ће образовати стално тело које ће координисати све процесе у области привреде са активностима у сектору пољопривреде.

Задатак овог тела ће бити и израда Стратегије комплеметарног развоја привреде и пољопривреде Војводине, уз учешће експерата из обе области, до половине 2012. године.

11. СУБВЕНЦИОНИСАЊЕ ОТВАРАЊА НОВИХ РАДНИХ МЕСТА У ВОЈВОДИНИ

Програмима мера активне политике запошљавања на територији АП Војводине, која је реализована у оквиру активне политике запошљавања Републике Србије, као и заједничким активностима са локалним самоуправама на територији Војводине, остварени су адекватни резултати, који су, кроз отварање нових радних места, значајно ублажили погубно деловање економске кризе и отпуштање великог броја запослених.

Влада АП Војводине ће и у наредном периоду наставити политику субвенционисања отварања радних места у Покрајини кроз следеће мере:

1. **Субвенције за запошљавање** послодавцима који првенствено припадају приватном сектору, односно послодавцима који запошљавају незапослене на новоотвореним радним местима. Субвенције по конкурсима Владе АП Војводине - Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова, ће подразумевати једнократну исплату од 130.000 динара по незапосленом лицу, односно 150.000 динара за лица старија од 50 година, за домаће инвеститоре, а за стране инвеститоре субвенција ће износити противвредност 1300 еура по незапосленом лицу.
2. **Подршка samozapošljavanju** кроз средства и стручна помоћ коју може да оствари незапослени који жели да оснује радњу или неки од облика привредног друштва, односно предузетништва. Средства за samozapošljavanje се одобравају у виду субвенције незапосленом лицу или за удруживање више незапослених, уколико заснивају радни однос. Субвенција ће се у 2013. години одобравати у једнократном износу од 160.000 динара по кориснику. Кориснику новчане накнаде може се исплатити новчана накнада у једнократном износу ради samozapošljavanja. Стручну помоћ у циљу подстицања samozapošljavanja незапослени остварује кроз информативне и саветодавне услуге у пословним центрима НСЗ, обуке из предузетништва, менторинг и специјалистичке обуке. Предност приликом доношења одлуке имаће незапослени који припадају категорији теже запошљивих категорија незапослених.
3. **Јавни радови** који се организују у циљу запошљавања теже запошљивог незапосленог и незапосленог у стању социјалне потребе, очувања и унапређења радних способности незапослених, као и ради остваривања одређеног друштвеног интереса. Организовање јавних радова у трајању од највише 6 месеци организоваће се у 2013. години у области социјалних, хуманитарних, културних и других делатности; одржавања и обнављања јавне инфраструктуре и одржавања и заштите животне средине и природе.

Средства намењена за организовање јавних радова користе се за зараде незапослених лица укључених у јавне радове, за накнаду трошкова за долазак и одлазак с рада и за трошкове спровођења јавних радова.

4. **Програм приправника** који ће омогућити запошљавање младих људи без радног искуства у струци, у трајању 6-12 месеци. Средства за ову меру се усмеравају претежно према послодавцима у приватном сектору.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова ће суфинансирати програме и мере активне политике запошљавања (обуке, јавни радови, самозапошљавање, отварање нових радних места и приправници) локалних самоуправа у АП Војводини.

Услов за одобравање учешћа у финансирању ове мера активне политике запошљавања је да јединица локалне самоуправе има:

- формиран локални савет за запошљавање,
- донет локални акциони план запошљавања (ЛАПЗ),

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености прописано је да територијална аутономија, односно јединица локалне самоуправе која, у оквиру покрајинског, односно локалног акционог плана запошљавања, обезбеђује више од половине средстава потребних за финансирање одређеног програма или мере активне политике запошљавања може поднети захтев Министарству за учешће у финансирању тог програма или мере.

12. ПОДСТИЦАЊЕ СКЛАДНОСТИ ОДНОСА ПОСЛОДАВАЦА И ЗАПОСЛЕНИХ

Једна од карактеристика радноправног положаја запослених у Србији и у Војводини је њихова веома слаба и незаштићена позиција у великом броју предузећа, а која се карактерише кроз непоштовање основних права из Закона о раду, недостатку или непримењивању колективних уговора, изостанку синдикалног организовања у великом броју привредних субјеката.

Иако то многи занемарују, постоји изузетно значајна веза између положаја запослених и продуктивности рада, а самим тим и ефикасности привреде. Квалитетно уређени радно правни односи између послодавца и запосленог, поштовање закона и колективног уговора и квалитетно синдикално организовање чине радника заштићеним, мотивисаним и заинтересованим што су основни предуслови за високу продуктивност. Супротно томе, непоштовање права запослених доводи до демотивисаности, незадовољства и ниске продуктивности.

Једна од најболнијих последица нерегулисаних радно правних односа, недостатка колективног преговарања, неадекватне синдикалне заштите и неефикасности судских органа и недовољне бриге државних институција о положају запослених огледа се кроз огроман број радника у сектору привреде којима се нередовно исплаћују зараде и доприноси и тиме директно угрожава њихов социјални положај и право здравствене заштите.

Из свих наведених разлога једна од значајних активности Владе АП Војводине у наредном периоду биће обезбеђивање услова за што суигурнији положај запослених кроз следеће активности:

- афирмацију социјалног дијалога
- логистичка подршка синдикалном организовању у предузећима
- давање предности код свих подстицајних мера Владе АП Војводине и покрајинских институција оним привредним субјектима који имају закључене колективне уговоре,
- забрана финансијског подстицања послодаваца који не исплаћују редовно зараде запосленима или не уплаћују порезе и доприносе

13. ЕФИКАСНО ЕВИДЕНТИРАЊЕ И АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ПРИВРЕДЕ

АП Војводина нема своју статистичку установу, тако да се анализе стања у привреди Покрајине заснивају на подацима завода за статистику Републике Србије који у многим сегментима не исказује податке за АП Војводину и регионе у Србији, него их анализира само на нивоу државе. Ова чињеница ствара многе проблеме јер се свака иницијатива и свако стратешко одлучивање у привреди мора заснивати на квалитетним анализама постојећег стања.

У циљу обезбеђивања ефикасности вођења евиденција у области привреде и стварања услова за непрекидно и ефикасно праћење стања у свим сегментима, Влада АП Војводине ће предузети следеће активности:

- упутиће захтев Скупштини и Влади Републике Србије да се оснује установа која ће се бавити статистичким и аналитичким пословима за територију АП Војводине,
- обезбедити праћење стања у области привреде као редовну активност Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова и покрајинских агенција,
- успоставити пуну сарадњу са Покрајинском привредном комором ради ангажовања њених капацитета у области статистика и анализа,
- сарађивати са репрезентативним синдикатима и послодавачким асоцијацијама и користити њихове анализе привредних кретања и социјалног положаја грађана,
- сваког тромесечја сачињавати детаљну статистичку анализу кретања у привреди АП Војводине и о томе упознавати јавност

14. ЕДУКАТИВНИ ЦЕНТАР

Едукативни центар је за обуке незапослених лица је прва таква институција у Србији и на Балкану, његова изградња је финансирана средствима владе Аустрије, Европске комисије и Владе АП Војводине и ствара услове за реализације активне политике запошљавања по европском моделу.

Едукативни центар је утемељен на принципу целоживотног учења, са циљем развоја и унапређења људских ресурса и потенцијала у АП Војводини. Оснивач Едукативног центра је Влада АП Војводине и налази се у надлежности Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова.

Главни циљ Едукативног центра за је спречавање дугорочне незапослености, помоћ у стицању нових знања и вештина ради лакшег запошљавања и отпочињања сопственог бизниса.

Велика предност Едукативног центра је што може брзо и ефикасно да одговори на захтеве тржишта рада и привреде, за разлику од формалног система образовања који није у стању да одговарајућом брзином прати промене.

У Едукативном центру су развијени програми обука који прате потребе привреде и актуелне трендове и омогућавају незапосленим лицима, као и привредним субјектима лакше сналажење у свету промена.

Програми обука који се спроводе у Едукативном центру обухватају неколико привредних области, а то су: менаџмент, информационе технологије, пројектовање, електротехника, машинство, грађевинарство, угоститељство, као и занатске делатности.

Унапређивањем постојећих и усвајањем нових знања путем обука у Едукативном центру, може се повећати конкурентност привредних субјеката и проширити обим пословања, што доводи до повећања запослености и смањења сиромаштва. Обучавањем и преквалификацијом незапослених лица, може се надокнадити недостатак радне снаге у одређеним дефицитарним занимањима и смањити степен неактивности радно активног становништва.

За потребе привреде, тржишта рада и незапослених лица развијени су следећи програми обуке:

- Информатичка обука (основни и напредни ниво)
- Рачунарско пројектовање у машинству, архитектури, грађевинарству и електротехници
- Специјалистичка информатичка обука (дизајн, дигитална обрада фотографије)
- Рачунарско програмирање (.нет, Јава, Андроид)
- Обука за отпочињање сопственог бизниса (предузетништво)
- Менаџмент и управљање пројектима
- Књиговодство и финансије
- Страни језици (пословни, почетни, средњи и напредни ниво)
- Заваривање (електролучни поступак и гасни поступак)
- Обука за бравара
- Обука за грађевинског лимара (израда олука и осталих лимених елемената у грађевинарству)
- Обука за рад на висини (радови на скели, радови на телекомуникационим и осталим стубовима)
- Руковање тешком грађевинском механизацијом
- Обука за молера
- Обука за зидара
- Обука за бетонирца
- Обука за армирача
- Столар
- Кувар
- Пекар
- Месар
- Посластичар
- Бармен
- Конобар
- Фризер

- Педикир и Маникир
- Стари занати
- Обука за неговатељице (геронтодомаћице)
- Мотивационо развојна обука за социјално депривирану циљну групу на тржишту рада

У плану је развој нових програма обука у сарадњи са регионалним представништвима Едукативног центра специјализованим за одређене области као што су пољопривреда, сеоски туризам, екотуризам итд.

Велику значај привреди и пољопривреди донеће и развој нових програма обука из области енергетске ефикасности, примене нових технологија из области чистих и обновљивих извора енергије, као и примене информационих технологија у пољопривреди.

Осим подршке у превенцији незапослених Едукативни центар може пружити свој допринос у подизању продуктивности и конкурентности привредних субјеката у АП Војводини кроз следеће активности као што су:
Субвенционисане обуке и тренинзи за предузећа и з приватног сектора:

Једна од идеја је да се омогући предузећима да уз знатно снижене трошкове своје запослене обуче у Едукативном центру и на тај начин подигну њихове компетенције на виши ниво, повећају продуктивност и квалитет финалног производа или услуге, што би резултирало подизањем укупне конкурентности предузећа на домаћем или иностраном тржишту.

Подршка тзв. „freelance“ и „outsourcing“ пословима

Циљ је обука незапослених лица за обављање тзв. „freelance“ послова и промоција могућности овог начина самозапошљавања, који се првенствено односи на outsourcing и обављања послова за послодавца из иностранства путем интернета. Ови послови се првенствено односе на област информационе технологије, али се могу применити и на друге област као што су дизајн, дигитална обрада фотографија итд.

Многе земље у региону успешно примењују овај модел, од којих се посебно истиче Румунија, где су обезбеђени посебни подстицаји за тзв. „freelance“-е који се баве информационим технологијама.

Обуке за јачање ИТ капацитета у предузећима

Организовањем едукативних семинара и радионица из области ИТ-а, може се повећати свест код менаџмента и запослених у МСП о предностима и ризицима које доноси информациона технологија. Обуке могу бити од основне информатичке, до специјализованих које се односе на увођење информационих система у процес пословања, електронско пословање, управљање документацијом и заштитом информационих система од злоупотребе и потенцијалних напада.

Обуке за јачање административних капацитета у предузећима

Организовање обука, едукативних семинара и радионица са циљем упознавања запослених о изменама и допунама прописа и закона, њиховој примени у пракси, проблемима у примени. Едукација менаџмента о извозу производа, освајању нових тржишта итд.

Подршка професионалном развоју младих

Организовање обука посебно намењених младим особама које су недавно завршиле школовање, а још увек нису успеле да пронађу запослење. Циљаном едукацијом се могу подићи њихове компетенције, самопоуздање и пружити неке практичне вештине које би им омогућиле лакше запошљавање.

Као добар пример се може представити аустријски модел, где су младе особе у обавези да похађају додатне обуке, ако нису у могућности да пронађу посао по завршетку школовања.

Сарадња са кластерима предузећа

Спровођење заједничких истраживања о потребама кластера за одређеним занимањима, размена информација, обучавање запослених из предузећа у кластеру, обучавање незапослених лица на основу потреба кластера, а затим и њихово запошљавање.

Обука за познатог послодавца

У случају да послодавац искаже потребу за запошљавањем извесног броја лица одређеног занимања, могуће је спровести програм обуке или преквалификације незапослених лица спрема потреба послодавца, који би са њима након обуке засновао радни однос.

Обука за социјално запошљавање (општа и стручна припрема за социјално запошљавање).

Обука према потребама страног инвеститора

У пракси није редак случај, где је страни инвеститор заинтересован за улагање и отварање предузећа у АП Војводини, али је суочен са недостатком квалификоване радне снаге. У таквим случајевима, формални систем образовања није довољно ефикасан да обезбеди радну снагу жељеног профила у разумном временском року.

У том случају Едукативни центар може у кратком року одговорити на захтеве страног инвеститора и обучити одређени број незапослених лица према потреби.

Директна корист од Едукативног центра се огледа у укупном ефекту корисном по друштво, који се огледа у повећаној конкурентности предузећа, повећаном квалитету производа и услуга, смањењу незапослености и сиромаштва, подизању компетенција незапослених лица, а самим тим и њиховом лакшем запошљавању.

15. ТЕКСТИЛНА И МЕТАЛСКА ИНДУСТРИЈА

У Војводини је, као резултат лоше приватизације и деловања економске кризе, остало веома мало текстилних фабрика које привређују. Од некадашњих педесет хиљада радника у текстилној производњи остало је свега неколико хиљада који једва опстају и привређују у веома лошем амбијенту, где се предузетничка способност у потпуности обезвређује

Металски комплекс у АП Војводини је, такође у веома тешком стању. Некадашњи велики гиганти из времена СФРЈ више не постоје или опстају на тржишту са значајно мањим капацитетима. Велики број запослених је остао без посла. Већи део великих и средњих предузећа се данас налази у стечајном поступку са релативно

малим шансама за поновно покретање производње. Значајан број предузећа је пред банкротом. Постоји неколико предузећа у којима се тражи начин да се, кроз стечај, обнови продукција са мањим бројем запослених (Мотинс, Југоалат, Пољострој, Необус...) са релативно обећавајућом перспективом.

Охрабрујуће је што се у последње две године назире повећање активности малих предузећа у области текстила и кластерски удружених предузећа у области металске производње.

Узимајући у обзир ове околности, основне мере на побољшању стања у металском и текстилном сектору ће се базирати на следећим принципима :

- царинске и пореске олакшице за предузећа из ових сектора које ће важити до стабилизације стања,
- повлашћени услови при коришћењу државних подстицајних мера,
- подстицање удруживања привредних субјеката у кластере и друге облике ради организованог наступа према купцима и добављачима,
- посебно се ангажовати на привлачењу страних инвеститора за улагања у ове области кроз посебне погодности

Предлог мера:

- Створити законску могућност за умањено плаћање доприноса на зараде радника у текстилној и металској индустрији у Србији до оправка ових сектора чиме би се побољшао изузетно лош материјални положај запослених и повећала заинтересованост младих за рад у овим областима,
- За новозапослене раднике у области текстила и металском сектору омогућити ослобађање плаћања доприноса у првој години рада у целокупном износу
- Код подстицајних мера Развојне банке Војводине, Фонда за развој и других институција омогућити додатне стимулативне услове за развој текстилне и металне индустрије,
- Ограничити неконтролисани увоз текстилне и металске робе неодговарајућег квалитета које ниском ценом чине наше производе неконкурентним, кроз поштрену царинску, инспекцијску и другу контролу квалитета,
- Увести веће стимулације за извознике из Србије,
- Енергично деловати у области нелегалног привређивања, с обзиром да је „рад на црно“ и „сива економија“ најизраженија у овим областима,
- Код поштравања система обавезног квалитета, у области текстила забранити увоз готових производа у килограмима и вршити дубинску контролу увоза текстила и контролисати висину улазних цена робе која се увози, а која су понекад и десет пута ниже од светских цена. У области металског сектора поштрити контролу квалитета увезених производа и не дозволити увоз производа ниских квалитативних вредности
- сву готову робу која се увози складиштити у царинска складишта и не дозволити царињење на камионима

- реформисати царински систем тако да опрема, резервни делови и репроматеријал из области текстила и металства буду ослобођене већине царинских дажбина, уз највише стопе за увоз робе из ових области.

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ПРАВАЦА ИЗ ПРОГРАМА

.....

Једна од најзначајнијих активности државе апсолутно мора бити усклађивање националног законодавства са стандардима Европске уније, што значи изградити, усвојити и применити стандард. Стандарде треба одређивати у целости према одређеној Директиви, попут многих земаља у транзицији, уз усклађивање са националним интересима и економским посебностима Републике Србије.

Како би примена стратешких праваца из овог Програма била јасно прецизирана, уз план активности и оријентационе рокове примене, Влада АП Војводине ће формирати радне групе за сваки стратешки правац, са основним задатком да израде акционе планове којима ће бити дефинисани циљеви, задаци одговорност и рокови реализације.